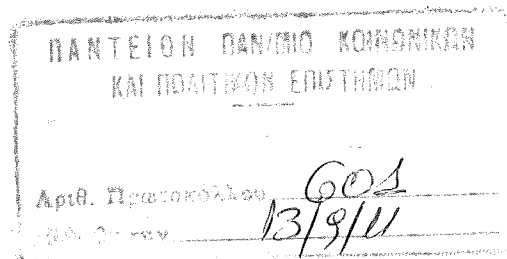

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Π.Μ.Σ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

«ΣΙΝΟ-ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ: ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ,

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

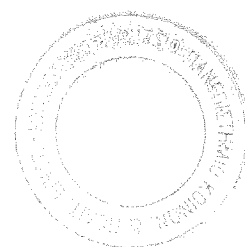
ΕΝΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ»

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Θ. ΔΡΙΒΑΣ (Α.Μ 1209 / Μ. 070)

ΑΘΗΝΑ 2011

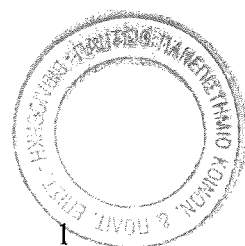

Ευχαριστίες.

Πριν καν παρουσιάσω τα περιεχόμενα και την εισαγωγή του παρόντος πονήματος, θα ήθελα να ευχαριστήσω προσωπικά τον Κύριο Χαράλαμπο Παπασωτηρίου, ο οποίος αφενός δέχτηκε να γίνει επιβλέπωντας της διπλωματικής μου εργασίας και μου εμπιστεύθηκε το συγκεκριμένο θέμα και αφετέρου, για την άριστη καθοδήγηση που μου παρείχε κατά διάρκεια της δημιουργίας του πονήματος.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου που από την παιδική ηλικία στήριξε υλικά και ψυχικά τους στόχους μου. Τη μητέρα μου που δημιούργησε τη θέλησή μου για έρευνα και τον πατέρα μου που αποτέλεσε την έμπνευσή μου. Ευγνωμοσύνη οφείλω και σε μεμονωμένα άτομα που σε καίριες περιόδους με στήριξαν. Ως εκ τούτου, ευχαριστώ πολύ την Κυρία Καίτη Χατζίδη, την Κυρία Δέσποινα Αθανασιάδου και τον Κύριο Νίκο Σπετσαρία, άνθρωποι που αποτέλεσαν την αρχή μιας μεγάλης, ατομικής και πολυετούς προσπάθειας αρχής γενομένης από τα τελευταία μεταλυκειακά έτη. Τους θείους μου Νίκο Μπέλεση, Παναγιώτη Γιαννόπουλο, Θεόδωρο Δρίβα, Άννα Δρίβα, Κωνσταντίνο Παπαγεωργίου και Πωλ Σαρμπάνη για τη βοήθειά τους. Φόρο ευχαριστιών οφείλω στον Κύριο Δημήτριο Τριανταφύλλου και στην Κυρία Παναγιώτα Μανώλη, - καθηγητές μου και επιβλέποντες της προπτυχιακής διπλωματικής μου στο Τ.Μ.Σ Πανεπιστημίου Αιγαίου- που με βοήθησαν αποφασιστικά, ασχολούμενοι με εμένα. Ειλικρινά θέλω να ευχαριστήσω τη Βασιλική Φατούρου, η οποία έκανε τον κόπο να ασχοληθεί κειμενογραφικά με το πόνημα μου, έτσι ώστε να είναι άρτιο. Ακόμη, την Ελένη Εκμεκτσιόγλου που μου παρείχε σημαντικές επισημάνσεις άρθρων που αφορούν το πόνημα.

Τέλος, οι ευχαριστίες δεν έχουν τυπικό χαρακτήρα, ούτε προμηνύουν κάποιο «σημαντικό έργο», αλλά αποτελούν μια «ελεύθερον το έμψυχον» ανάγκη του γράφοντα, για κάποιες δικαιώσεις που ένιωσε. Το παρόν πόνημα αφιερώνεται στον πατέρα μου Θεόδωρο Δρίβα και στη γιαγιά μου Μαρίνα Γράφου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΗΓΕΜΟΝΙΚΩΝ ΡΟΛΩΝ ΤΩΝ Η.Π.Α ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΨΥΧΡΟ ΠΟΛΕΜΟ.

1. Η εξέλιξη της περιφερειακής ηγεμονίας των Η.Π.Α και η εξέλιξη της παγκόσμιας επικράτησής τους.....2
2. Η Κίνα: Από αυτοκρατορία στην επιδίωξη περιφερειακής ηγεμονίας σε έναν πολυπολικό κόσμο.....9
3. Οι σχέσεις των δύο δυνάμεων από τη δεκαετία του 1970 μέχρι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.....14
4. Η εικόνα της περιφέρειας της Ανατολικής Ασίας μετά τον Ψυχρό Πόλεμο.....19

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄

Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Η.Π.Α ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ.

1. Οι σχέσεις των δύο δυνάμεων στον Ο.Η.Ε.....30
2. Ο εμπορικός ανταγωνισμός ως παράγοντας ρήξης των διμερών σχέσεων όπως αποτυπώνεται στον Π.Ο.Ε.....45
3. G-20: Μια ανεπίσημη «σκακιέρα» για Η.Π.Α και Κίνα.....56

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ΄

Η ΜΗ ΑΡΜΟΝΙΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ Η.Π.Α ΚΑΙ ΚΙΝΑΣ ΣΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΙΣΤΟΥΝ ΤΙΣ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.

1. Η αγορά ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου από την Κίνα: Ένα κινεζικό οικονομικό όπλο;.....63
2. Ο ανταγωνισμός στη «σκληρή» ισχύ: Οι πολεμικές ικανότητες των δύο χωρών.....68
3. Συμμαχίες: Η στρατηγική εξισορρόπηση των δυο χωρών που αποδεικνύουν εντονότερο συγκρουσιακό μέλλον.....78

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ΄

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΕ ΕΝΑΝ ΕΝΤΟΝΟΤΕΡΟ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ.

1. Γιατί η σημερινή Κίνα δεν είναι για τις Η.Π.Α, ό,τι ήταν η Ιαπωνία των δεκαετιών 1980-1990;.....	87
2.Τα επιχειρήματα της «αιώνιας σοφίας» του ρεαλισμού για τον σινο-αμερικανικό ανταγωνισμό μέσα από συστημικές προσεγγίσεις.....	91
3. Αποτίμηση.....	98
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	103

καὶ ἐκ μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν ἀπερπύστερον φανεῖται, ὅσοι δὲ
βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ
ἀνθρώπειον τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἔξει.
Κτῆμα τε ἐς αἰμῶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐκ τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται.»

Θουκυδίδης, Επιτάφιος, 1.22

ΕΝΟΤΗΤΑ Α'

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΗΓΕΜΟΝΙΚΩΝ ΡΟΛΩΝ ΤΩΝ Η.Π.Α ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΨΥΧΡΟ ΠΟΛΕΜΟ.

1. Η εξέλιξη της περιφερειακής ηγεμονίας των Η.Π.Α και η εξέλιξη της παγκόσμιας επικράτησής τους.

Σύμφωνα με το ρεαλιστικό υπόδειγμα, και τον αξιακό του πυρήνα, η σταθερή επιθυμία των κρατών είναι η επιβίωση και η εθνική ασφάλεια.¹ Αυτό σημαίνει, πως τα κράτη προσπαθούν να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους μέσω της αύξησης της εθνικής τους ασφάλειας, και όσο μεγαλύτερη είναι η δεύτερη τόσο πιο πολύ αυξάνονται οι πιθανότητες επιβίωσης. Αυτό μπορεί να στοιχειοθετηθεί από την παρακάτω επισήμανση του John J. Mearsheimer ότι «στο διεθνές σύστημα δεν υπάρχουν δυνάμεις που να επιθυμούν τη διατήρηση του *status quo*, πλην του περιστασιακού ηγεμόνα που θέλει να διατηρήσει την κυρίαρχη θέση του απέναντι σε δυνητικούς ανταγωνιστές».² Η επισήμανση του Mearsheimer, μπορεί να αποβεί καταλυτική στους στόχους της παρούσας ενότητας και κατ' επέκταση του συνολικού πονήματος. Βασικός στόχος της ενότητας είναι να αποδείξει πως οι μεγάλες δυνάμεις επιδιώκουν την περιφερειακή ηγεμονία αρχικά, προκειμένου να εξασφαλίσουν την εθνική τους ασφάλεια, η οποία ακολούθως θα τους παράσχει περισσότερες πιθανότητες επιβίωσης. Μόλις η περιφερειακή αυτή ηγεμονία εξασφαλιστεί, τα κράτη προσπαθούν να κεφαλαιοποιήσουν την ισχύ τους και πέραν από την περιφέρεια στην οποία ηγεμονεύουν. Από αυτήν τη συνθήκη δεν ξεφεύγουν οι Η.Π.Α και η Κίνα, καθώς θα αναδειχθεί πως η ιστορική εξέλιξη των δυο κρατών και μια

¹ Βλ. Robert Jackson-Georg Sorensen, *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα (2006), σελ. 111.

² Βλ. John J. Mearsheimer, *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων*, Εκδ. Ποιότητα, Αθήνα (2007), σελ. 25.

σειρά από άλλους παράγοντες που θα αναφερθούν, καθιστούσαν την περιφερειακή ηγεμονία το μόνο μέσο που θα τους επέτρεπε την επιβίωσή τους. Η ομοιότητα με την οποία τα δύο κράτη κατάφεραν να επεκταθούν και να έχουν μια δεσπόζουσα θέση στο παροντικό διεθνές σύστημα(που θα επιχειρηθεί να αποδειχτεί), θα παράσχει επιχειρήματα πως υπάρχουν βασικοί ιστορικοί λόγοι που ανέδειξαν τα δυο κράτη μεγάλες δυνάμεις και όπως υποστηρίζει ο Mearsheimer «ο τελικός σκοπός τους [των μεγάλων δυνάμεων γενικά] είναι ο ηγεμόνας- με άλλα λόγια, η μοναδική μεγάλη δύναμη στο σύστημα».³

Αυτό ακολουθεί και το στόχο της εργασίας που είναι να καταστήσει σαφές πως οι σινοαμερικανικές σχέσεις είναι ανταγωνιστικές ακόμη και αν υπάρχουν πτυχές υποχρεωτικής συνεργασίας μεταξύ τους, καθώς η ηγεμονία είναι ο μοναδικός σκοπός των δύο δυνάμεων, με τις Η.Π.Α να επιθυμούν τη διατήρηση του status quo του διεθνούς συστήματος και επομένως να επιδιώκουν την χαλιναγώγηση-ανάσχεση της κινεζικής ισχύος και την Κίνα να αποτελούν την αναθεωρητική δύναμη του διεθνούς συστήματος.

Οι Η.Π.Α, παρουσιάζουν μια μοναδικότητα στην εξέλιξή τους σαν μεγάλη δύναμη. Ο Thomas Jefferson, ένας από τους δημιουργούς του συντάγματος διακήρυσσε *"America is new in its forms and principles"*.⁴ Αυτές οι νέες μορφές και αρχές δεν έπαψαν- σύμφωνα με τον Fernand Braudel- να θεωρούνται ορίζοντας πορείας για τις Η.Π.Α, ώστε να μπορεί να ακολουθεί τον πρωτότυπο και «δικό» της δρόμο προς το λαμπρό μέλλον που ανοιγόταν μπροστά της.⁵ Αυτός ο ξεχωριστός δρόμος που ακολούθησαν οι Η.Π.Α και βαθμιαία τις έκανε πρωταγωνιστική περιφερειακή δύναμη και έφτασαν να γίνουν υπερδύναμη, είναι αποτέλεσμα μετεξέλιξης του αμερικανικού κράτους καθ' όλη την ιστορία του. Η απουσία ισχυρών κρατών στην περιφέρειά του, δεν μπορεί να αποτελέσει τη μονοδιάστατη αιτία της εξέλιξης γιγάντωσης του, αλλά και η στρατηγική της ουδετερότητας που εφάρμοσε το αμερικανικό κράτος επί ενάμιση περίπου αιώνα και με αυτόν τον τρόπο, μπόρεσε να κάνει πράξη τη μεγαλύτερη εδαφική επέκταση που έλαβε χώρα στο Δυτικό ημισφαίριο.⁶ Αυτός ο «απομονωτισμός», δικαιολογεί και το γεγονός ότι οι Η.Π.Α ,σε καμιά στιγμή της ιστορίας τους, δεν

³ Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid.*, σελ. 25.

⁴ Βλ. Fernand Braudel, *Η γραμματική των πολιτισμών*, Εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα (2001), σελ. 610

⁵ Βλ. Fernand Braudel, *ibid.*, σελ. 610.

⁶ Βλ. Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος & Παναγιώτης Ήφαιστος, *Ευρωατλαντικές Σχέσεις*, Εκδ. Ποιότητα, Αθήνα (2003), σελ. 15.

συμμετείχαν σε ένα σύστημα ισορροπίας δυνάμεων, κάτι που είχε αναφέρει ρητά και ο Woodrow Wilson, μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, οι δηλαδή οι Η.Π.Α δεν σκόπευαν να αποδεχτούν το σύστημα ισορροπίας δυνάμεων που ίσχυε στην Ευρώπη.⁷

Η νοοτροπία της «ευκαιρίας», ευνόησε μαζί με τις παραπάνω παραμέτρους την αμερικανική ιστορία. Μια διαδοχή από ευκαιρίες που εκμεταλλεύτηκαν οι Η.Π.Α έφεραν τις Η.Π.Α σε πρωταγωνιστικό ρόλο.⁸

Η πρώτη ευκαιρία των Η.Π.Α ήταν η κατάκτηση εδαφών, η οποία μπόρεσε να εξασφαλίσει την εγκατάσταση μεταναστών σε τμήμα αμερικανικών ακτών και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Fernand Braudel «Όταν εγκατασταθεί κανείς, τότε αρχίζει και να υπάρχει».⁹ Ο ίδιος ο απομονωτισμός ήταν η βασική αιτία που οι Η.Π.Α, όχι μόνο αποστράφηκαν την ισορροπία ισχύος της ευρωπαϊκής πολιτικής, αλλά και ο λόγος που θεώρησαν τον ιδεαλισμό την ιδεολογία-ταυτότητα του αμερικανικού κράτους. Αυτό, μπορεί να τεκμηριωθεί από το ίδιο το κείμενο της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας και διαχώριζαν και νομικά το δρόμο μιας ανατέλλουσας υπερδύναμης από τις ευρωπαϊκές πρακτικές, έστω και αν υπάρχουν απόψεις που χαρακτηρίζουν τον ιδεαλισμό εκείνης της εποχής, ως έναν μανδύα που κάλυπτε την μεγαλύτερη εδαφική επέκταση εις βάρος άλλων κρατών και στην εξέλιξή της από μια ανασφαλή χώρα σε μια ηγεμονική δύναμη του 20^{ου} αιώνα.¹⁰ Ο George Washington, επηρέασε βαθιά τη νοοτροπία της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α, προτρέποντας στην ουσία το αμερικανικό κράτος να μην εμπλέκεται σε συνασπισμούς «μόνιμων» συμμαχιών, που θα το καθιστούσε μέρος των ευρωπαϊκών εχθροπραξιών, τονίζοντας την γεωγραφική ασφάλεια «θείας πρόνοιας» που κατείχε, σε αντίθεση με τα ευρωπαϊκά κράτη που είχαν γεωγραφική εγγύτητα μεταξύ τους και επομένως ήταν επιρρεπή σε ανταγωνισμούς ασφάλειας που τα έφερναν σε συρράξεις.¹¹ Οι αντιλήψεις των ηγετών των Η.Π.Α, συνέκλιναν στο ότι οι εμπορικές σχέσεις ήταν αυτές που έπρεπε να ενδιαφέρουν το αμερικανικό κράτος και έπρεπε να

⁷ Βλ. Henry Kissinger, *Διπλωματία*, Εκδ. Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα (1995), σελ. 26-27.

⁸ Βλ. Fernand Braudel, *ibid*, σελ. 612.

⁹ Βλ. Fernand Braudel, *ibid*.

¹⁰ Βλ. Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος & Παναγιώτης Ήφαιστος, *ibid.*, σελ. 18-19

¹¹ Βλ. Henry Kissinger, *ibid*, σελ. 37. Πιο συγκεκριμένα, ο Kissinger, αναφέρει στο έργο του, απόσπασμα ομιλίας του George Washington που αναφέρει...«Θα ήταν αφροσύνη να εμπλακούμε, με τεχνητούς δεσμούς, στις συνήθεις αντιξοότητες της (ευρωπαϊκής) πολιτικής ή στους συνήθεις συνδυασμούς και συνασπισμούς φιλίας ή εχθρότητας. Η θέση μας, απομονωμένη και μακρινή, μας ενθαρρύνει και μας επιτρέπει να επιδιώξουμε μια διαφορετική πορεία».

προσέξουν πολύ το διαχωρισμό της εμπορικής και οικονομικής τους εξάρτησης με τον υπόλοιπο κόσμο από τις πολιτικές εμπλοκής τους, ιδίως στα ευρωπαϊκά ζητήματα, αυτοί αποτέλεσαν και τους πρόδρομους των φιλελευθέρων του 20^{ου} αιώνα.¹² Το 1823, όπως παρατηρεί ο Henry Kissinger, αποτελεί έτος της πολιτικής ενσάρκωσης των αρχών του αμερικανικού κράτους όσον αφορά την εξωτερική του πολιτική με το Δόγμα Μονρόε, που στην ουσία, θεμελίωσε την αμερικανική ασφάλεια δια της μη εμπλοκής στις ευρωπαϊκές υποθέσεις, κάνοντας τον Ατλαντικό Ωκεανό γεωγραφική διαχωριστική ζώνη ανάμεσα στις Η.Π.Α και στην Ευρώπη.¹³

Όπως παρατηρείται από τα παραπάνω, οι Η.Π.Α, κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα κράτησαν μια επιφυλακτική στάση δίνοντας σημασία στην προστασία της εδαφικής τους επέκτασης και την οικονομική τους ανάπτυξη. Η γεωγραφική θέση των Η.Π.Α, αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα της διαμόρφωσης νέων ιδεών που ήταν διακριτές από τις ευρωπαϊκές όσον αφορά την στρατηγική χάραξης εξωτερικής πολιτικής. Από το 1845 και μετά, οι Η.Π.Α, έχοντας σαν βάση του το Δόγμα Μονρόε, επεκτείνεται περεταίρω με την προσάρτηση του Τέξας, και το 1868 πάλι με την επίκληση του Δόγματος Μονρόε, οι Η.Π.Α, αγοράζουν την Αλάσκα και προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, το αμερικανικό κράτος γίνεται και με αριθμούς μεγάλη δύναμη του κόσμου, ξεπερνώντας το 1885 τη Μεγάλη Βρετανία στη βιομηχανική παραγωγή.¹⁴ Το Δόγμα Μονρόε, ως στρατηγική εξωτερικής πολιτικής, άρχισε να γίνεται ολοένα και πιο «επιθετικό». Ο Theodore Roosevelt, θεώρησε αναγκαία την επιρροή των Η.Π.Α σε όλον τον κόσμο και αναπόφευκτη την αμερικανική συμμετοχή στα διεθνή δρώμενα.¹⁵

Είναι φανερό πως η αμερικανική εξωτερική πολιτική εξελίχθηκε πάνω στο Δόγμα Μονρόε και δεν έμεινε στάσιμη σε αυτό με την αυγή του 20^{ου} αιώνα. Αποδελτιώνοντας

¹² Βλ. Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος & Παναγιώτης Ήφαιστος, *ibid.*, σελ. 19-20.

¹³ Βλ. Henry Kissinger, *ibid.*, σελ. 41. Ο ίδιος ο Kissinger αναφέρει πως το Δόγμα Μονρόε δεν ήταν «αμυντικογενές», αλλά ήταν επεκτατικό, καθώς οι Η.Π.Α προειδοποιούσαν με σαφήνεια τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, πως οποιαδήποτε επέκτασή τους στο Δυτικό Ημισφαίριο θα εκλαμβάνονταν ως «επικίνδυνη για την ειρήνη και την ασφάλειά των Η.Π.Α».Επομένως, η μη ανάμειξη των ευρωπαϊκών δυνάμεων στις αμερικανικές υποθέσεις, ταυτίζονται με το Δυτικό Ημισφαίριο και κατ' αυτόν τον τρόπο το Δόγμα Μονρόε είναι επεκτατικό.

¹⁴ Βλ. Henry Kissinger, *ibid.*, σελ. 42

¹⁵ Βλ. Henry Kissinger, *ibid.*, σελ. 42-43. Αναφέρεται χαρακτηριστικά, πως οι Η.Π.Α από το 1902 μέχρι το 1906, υποχρέωσαν την Αϊτή να πληρώσει τα ευρωπαϊκά δάνεια, βοήθησαν τον Παναμά να ανεξαρτητοποιηθεί από την Κολομβία και κατέλαβαν την Κούβα (1906). Ο Ρούζβελτ αποτέλεσε τη φωνή του ρεαλισμού στις Η.Π.Α των αρχών του 20^{ου} αιώνα και θεωρείται κομβική η παρουσία του στον αμερικανικό προεδρικό θώκο.

τα παραπάνω, οι Η.Π.Α, προσπάθησαν να προστατευτούν από τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, κερδίζοντας χρόνο, με την υιοθέτηση μηδενικών εμπλοκών στα διεθνή πολιτικά δρώμενα. Η στρατηγική του απομονωτισμού, βοήθησε τις Η.Π.Α, να επεκταθούν εδαφικά και να αναπτυχθούν οικονομικά ώστε να εξελιχθούν γρήγορα σε περιφερειακή ηγεμονία της αμερικανικής ηπείρου. Η εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α, ταλαντεύεται ανάμεσα σε έναν ιδεαλιστικό παρεμβατισμό (όπως αρχικά θεωρούσε ο Roosevelt) που μοιάζει με «ηθική σταυροφορία» διάδοσης των αμερικανικών αξιών, σε έναν απομονωτισμό αποχής από ένα «διεφθαρμένο διεθνές σύστημα» και φτάνει στον παρεμβατισμό για την επιβολή των αμερικανικών αξιών.¹⁶

Ο 20^{ος} αιώνας, σημαδεύτηκε από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και από τη συνέχειά του, τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι Η.Π.Α, από το έτος 1913-1921 με πρόεδρο τον Woodrow Wilson, εισέρχονται σε μια περίοδο όπου ο αμερικανικός ιδεαλισμός έφτασε στο απόγειό του.¹⁷ Ο Wilson, επέμεινε στην αυστηρή ουδετερότητα το 1914, όταν και ξέσπασε ο «Μεγάλος Πόλεμος», θεωρώντας πως τα μιλιταριστικά ευρωπαϊκά κράτη, «τυφλωμένα» από εθνικισμό, πολέμουσαν το ένα το άλλο.¹⁸ Με λίγα λόγια, ο Woodrow Wilson, δεν κατανοούσε την ισορροπία ισχύος που λάμβανε χώρα στο ευρωπαϊκό σύστημα δυνάμεων, κάτι για το οποίο κατακρίθηκε στο σύνολό της η ιδεαλιστική σχολή σκέψης από το ρεαλιστικό παράδειγμα. Το τέλος της ουδετερότητας των Η.Π.Α, ήρθε στις 4 Απριλίου 1917 όταν και οι Η.Π.Α, κήρυξαν τον πόλεμο στη Γερμανία αλλά ο Wilson διεμήνυσε ότι η εμπλοκή των Η.Π.Α στο Πόλεμο ήταν για να θέσουν τέρμα στην πολεμική πρακτική και να διαδώσουν τις αμερικανικές αξίες στην Ευρώπη.¹⁹ Εδώ ο παρεμβατικός ιδεαλισμός είναι εμφανής. Οι Η.Π.Α, εισήλθαν στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, μόνο όταν κινδύνευσε η ασφάλειά τους και όταν ήδη αυτός είχε σε μεγάλο βαθμό κριθεί υπέρ των Συμμαχικών Δυνάμεων. Η σταυροφορική ιδεολογία, των Η.Π.Α, βρίσκει την πρακτική της στον Wilson, ο οποίος εξέλιξε τις απόψεις του Jefferson, έδωσε

¹⁶ Βλ. Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος & Παναγιώτης Ήφαιστος, *ibid.*, σελ. 17. Ο Παναγιώτης Ήφαιστος παραπέμπει σε αναλύσεις του Henry Kissinger στο «Reflections on a Partnership: British and American Attitudes to Postwar Foreign Policy», *International Affairs*, vol. 58, no. 4, Autumn 1982, p. 574-575.

¹⁷ Βλ. Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος & Παναγιώτης Ήφαιστος, *ibid.*, σελ. 31.

¹⁸ Βλ. Miller Center of Public Affairs University of Virginia, American President an online Reference Resource, “Woodrow Wilson (1856-1924)”, διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://millercenter.org/president/wilson/essays/biography/5>.

¹⁹ Βλ. Miller Center of Public Affairs University of Virginia, *ibid.*, διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://millercenter.org/president/wilson/essays/biography/5>.

στην εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α μια «ειδική αποστολή», έναν μανδύα φάρου μιας ανώτερης ηθικής δημοκρατίας που σαν ηθική δε θα διέφερε από την προσωπική ηθική.²⁰

Η είσοδος των Η.Π.Α στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, δε διέφερε πολύ από την είσοδό τους στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Franklin Roosevelt, ενώ επιθυμούσε μια εμπλοκή των Η.Π.Α στον Β' Παγκόσμιο, από το 1939 που κηρύχθηκε, ήξερε πως η αμερικανική κοινή γνώμη δεν ήθελε να χαθούν και άλλοι Αμερικανοί όπως στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.²¹ Παρόλα αυτά, το Κογκρέσο, επέτρεψε την βοήθεια προς τις

ευρωπαϊκές συμμαχίες των Η.Π.Α, ενώ επέβαλε ναυτικό αποκλεισμό στην Ιαπωνία όταν η τελευταία, εισέβαλε στην Μαντζουρία. Το Τόκυο εξοργίστηκε με την αμερικανική κίνηση που την έβλαπτε οικονομικά και στις 7 Δεκεμβρίου του 1941, επιτίθεται αιφνιδιαστικά στο Pearl Harbor εναντίον του αμερικανικού στόλου. Την επόμενη μέρα οι Η.Π.Α, κηρύσσουν τον πόλεμο σε Ιαπωνία και Γερμανία, θεωρώντας αυτήν την ανάμειξη ως ηθικό χρέος του αμερικανικού κράτους να υπερασπίσει τη δημοκρατία.²²

Παρατηρούμε, πως η αμερικανική αντίδραση ήταν παρόμοια και στους δυο πολέμους, εισήλθαν και στους δυο αφού πρώτα κινδύνευσε άμεσα η εθνική τους ασφάλεια. Είναι ευρέως γνωστό, πως οι Η.Π.Α μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τον ολοσχερή μαρασμό των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων, είναι εκείνες που διαθέτουν την απαραίτητη ισχύ για να αποτελούν τη μοναδική υπερδύναμη.²³ Αμέσως μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το διεθνές σύστημα προσαρμόζεται στην ισορροπία του τρόμου την οποία ο Γάλλος κοινωνιολόγος και πολιτειολόγος Raymond Aron, τη σχολίασε με τη ρήση «Η ειρήνη είναι ανέφικτη, ο πόλεμος δεν είναι πιθανός».²⁴

Η παραπάνω αναφορά στη μεγέθυνση και επέκταση των Η.Π.Α, μπορεί να αποδελτιωθεί στα εξής σημεία: Α) Η αμερικανική εξωτερική πολιτική από την Ανεξαρτησία μέχρι και το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, έχει μικρές αποκλίσεις,

²⁰ Βλ. Henry Kissinger, *ibid*, σελ. 52-53.

²¹ Βλ. World War II History Info "*World War II in the USA*", διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.worldwar2history.info/in/USA.html>.

²² Βλ. World War II History Info, *ibid*, διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.worldwar2history.info/in/USA.html>.

²³ Βλ. Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος & Παναγιώτης Ήφαιστος, *ibid.*, σελ. 15. Ο Παναγιώτης Ήφαιστος, παραπέμπει τον Fox William, *The Superpowers* (Hacourt Brace, NY, 1944), ο οποίος σκιαγραφεί τον όρο «υπερδύναμη», έτσι όπως επικράτησε εννοιολογικά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η διάθεση των αναγκαίων συντελεστών ισχύος για ανάπτυξη και προβολή αποτελεσματικής στρατιωτικής, οικονομικής και πολιτικής ισχύος σε πλανητικό επίπεδο, μπορεί να ερμηνεύσει την έννοια της υπερδύναμης.

²⁴ Βλ. Francois Gere, *Γιατί οι πόλεμοι; Ένας αιώνας γεωπολιτικής*, Ι.Α.Α, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα(2005), σελ. 19.

ακολουθώντας κατά μέσον όρο έναν πολύ επιλεκτικό παρεμβατισμό στις διεθνείς υποθέσεις, φιλτράροντας τις θετικές επιπτώσεις της ενεργούς συμμετοχής σε αυτό, (εμπορική επέκταση) μένοντας αποστασιοποιημένη στις ισορροπίες ισχύος των ευρωπαϊκών δυνάμεων. Ως εκ τούτου, οι Η.Π.Α, τήρησαν μια έμμεση στρατηγική προσέγγιση, επικρατώντας στο διεθνές σύστημα χωρίς να αναμιχθεί ενεργά σε πολέμους. Β) Η γεωγραφική θέση, η έλλειψη σημαντικών απειλών στην αμερικανική περιφέρεια, ο εσωτερικός κοινωνικός σχηματισμός που μετέτρεψε την αμερικανική οικονομία από οικονομία πρωτογενούς τομέα σε δευτερογενή, ήταν παράγοντες που καθόρισαν –σε συνδυασμό με τη σταθερή εξωτερική πολιτική– σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη των Η.Π.Α σε μεγάλη δύναμη. Γ) Η πίστη στον πολιτικό ιδεαλισμό, δεν ήταν αρκετή ώστε να πείσει τους πολιτικούς δρώντες των Η.Π.Α, να μείνουν εκτός των εξελίξεων του διεθνούς συστήματος. Τα παραπάνω συμπεράσματα, στοιχειοθετούνται από την άποψη του Robert Gilpin, «Καθώς η ισχύς ενός κράτους αυξάνεται, το κράτος αυτό επιδιώκει να επεκτείνει τον εδαφικό του έλεγχο, την πολιτική του επιρροή και/ή την κυριαρχία του στη διεθνή οικονομία.».²⁵ Είναι λοιπόν προφανές πως παρά τις διακηρύξεις του πολιτικού ιδεαλισμού, οι Η.Π.Α, είχαν πλήρη εικόνα του διεθνούς συστήματος και σαφές σχέδιο ώστε να φτάσουν στην περιφερειακή πρωτοκαθεδρία και ύστερα στη διεθνή. Ο Robert Gilpin, προσθέτει πως *«Ένα κράτος θα επιδιώξει να αλλάξει το διεθνές σύστημα μέσω εδαφικής, πολιτικής και οικονομικής επέκτασης, μέχρι το οριακό κόστος της περαιτέρω αλλαγής να είναι ίσο ή μεγαλύτερο από το οριακό όφελος.»*.²⁶

Η εξέλιξη του ρόλου της Κίνας ως μεγάλης δύναμης διαφέρει από αυτή των Η.Π.Α. Είναι σημαντικό όμως να καταδειχτεί η δική της επέκταση και η εξέλιξή της ως μεγάλη δύναμη, καθώς η εξωτερική πολιτική της Κίνας από το 1990 και μετά μπορεί, τηρουμένων των αναλογιών να συγκριθεί με εκείνη των Η.Π.Α, από την Ανεξαρτησία μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτή η τηρουμένων αναλογιών σύγκριση, θα βοηθήσει να αποδειχτεί πως οι επεκτάσεις αφενός μεν οδηγούν στην αναθεώρηση του διεθνούς συστήματος και αφετέρου σε συγκρουσιακές σχέσεις μεταξύ της συντηρητικής δύναμης του διεθνούς συστήματος και της αναθεωρητικής δύναμης αυτού.

²⁵ Βλ. Robert Gilpin, *Πόλεμος και Αλλαγή στη διεθνή πολιτική*, Εκδ. Ποιότητα, Αθήνα (2004), σελ. 185.

²⁶ Βλ. Robert Gilpin, *ibid*, σελ. 185.

2. Η Κίνα: Από αυτοκρατορία στην επιδίωξη περιφερειακής ηγεμονίας σε έναν πολυπολικό κόσμο.

Είναι πραγματικότητα, πως για λίγες χώρες μπορούν να αναφερθούν τόσα πράγματα, όσο για την Κίνα. Προκειμένου να αποφευχθούν μεθοδολογικά προβλήματα στο παρόν πόνημα, η ιστορική αναδρομή που θα καταδείξει την πορεία της Κίνας έως σήμερα, (έτσι ώστε να αποδειχτεί ότι θα αποκτήσει ανταγωνιστικές σχέσεις με τις Η.Π.Α) θα αναφερθούν οι βασικές επιρροές διαμόρφωσης του κινεζικού status quo, δηλαδή τα ουσιαστικά φαινόμενα που δημιούργησαν την κινεζική πορεία στον κόσμο μέχρι σήμερα. Όπως καταδείχτηκε και με τις Η.Π.Α, ο ρεαλισμός, -ο οποίος διαπνέει έτσι και αλλιώς τη στρατηγική σκέψη και το σχεδιασμό εξωτερικής πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων- συνδυαζόμενος με μία αίσθηση ανωτερότητας και υπεροχής που δικαιολογείται είτε από τη μακρόχρονη ιστορία και το πολιτισμικό μεγαλείο, είτε από την ύπαρξη άφθονων πόρων, ή και τα δυο, είναι τα γενικά χαρακτηριστικά που η Κίνα μοιράζεται με τις Η.Π.Α ως προς την εξέλιξή της.

Η κλασική Κίνα, η οποία μόνο «εξαφανισμένη στους αιώνες» δεν μπορεί να χαρακτηριστεί, συντελεί έως και σήμερα –έμμεσα- στο κινεζικό παρόν.²⁷ Εκείνο που πρέπει να υπογραμμιστεί, είναι το ότι μπορεί η Κίνα να έχει μια αυτοκρατορική παράδοση, αλλά δεν έμεινε διόλου κλειστή στις έξωθεν επιρροές, παρά τα όποια φαινόμενα μονολιθικότητας και ξеноφοβίας που μπορούν να παρατηρηθούν.²⁸ Όπως και οι Η.Π.Α, που παρατηρήσαμε παραπάνω, διακατέχονταν από μια “a la carte” απομονωτική διάθεση, με λίγα λόγια επέλεγαν το τι θα υιοθετήσουν και το τι θα προσαρμόσουν στο πως κοιτούν την ύπαρξή τους σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο, έτσι και η Κίνα υιοθέτησε μια ταυτότητα η οποία μπορούσε να συντελέσει τα μέγιστα

²⁷ Βλ. Fernand Braudel, *ibid*, σελ. 261.

²⁸ Βλ. Fernand Braudel, *ibid*, σελ. 261.

προκειμένου αφενός να επιβιώσει και αφ' ετέρου να μεγεθυνθεί εξελικτικά, στόχοι που είναι κεντρικοί για τη ρεαλιστική σχολή. Η πειθαρχία, σαν αξία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε μεγάλη δύναμη. Αυτή η πειθαρχία στην Κίνα, εμφανίστηκε με τον κομφουκιανισμό, που και εκείνος με τη σειρά του ήταν εξέλιξη παλαιότερων της εμφάνισής του (πριν τον 7^ο αιώνα π.Χ. δηλαδή), πεποιθήσεων. Σύμφωνα με τον Fernand Braudel, *«ο κομφουκισμός δεν είναι μόνο μια απόπειρα ορθολογικής εξήγησης του κόσμου, είναι και μια πολιτική και κοινωνική ηθική. Μπορεί να μην είναι πραγματική θρησκεία, όπως υποστηρίχθηκε, όμως είναι τουλάχιστον μια φιλοσοφική στάση[....] έτσι ο κομφουκισμός καταλήγει σε έναν κανόνα ζωής, σε μια ηθική, που τείνει προς τη διατήρηση της τάξης και της ιεραρχίας στην κοινωνία και στο κράτος, και που αντιδρά έντονα κατά της ιδεολογικής και κοινωνικής αναρχίας [...]*»²⁹ Η ιδεολογία και η κοσμοθεωρία ενός λαού μεγάλης δύναμης με αυτοκρατορική παράδοση πολλών αιώνων όπως είναι η Κίνα, αποτελεί βασικό παράγοντα της σταθερότητας. Θα μπορούσαμε να πούμε πως η κοινή ταυτότητα/ ιδεολογία είναι προϋποτιθέμενη μεταβλητή για την εσωτερική ομόνοια και σύμπνοια, δίνοντας μια νομιμοποίηση στις κρατικές πρακτικές. Στις Η.Π.Α, παρατηρήσαμε πως οι «νέες αξίες» οι οποίες ήταν «ασύγκριτα ανώτερες» από τις άλλες και στην Κίνα παρατηρούμε πως το να μετέχει κανείς του κομφουκιανισμού, γίνεται ταυτόχρονα εκλεπτυσμένος και πνευματώδης.³⁰ Είναι σαφές πως μια μεγάλη δύναμη, για να πετύχει τους στόχους της που ξεκινούν από την επιβίωση και φτάνουν στην παγκόσμια επικράτηση, οφείλουν να έχουν μια ομοιογενή και συνεκτική πορεία. Οι μεγάλες δυνάμεις, προκειμένου να πετύχουν τους στόχους τους πρέπει να είναι εσωτερικά σταθερές και η ετερογένειά τους να χαλιναγωγείται από την εκάστοτε πολιτική ελίτ.

Η Κίνα, όπως παρατηρεί ο Zbigniew Brzezinski, διαθέτει ιστορία εθνικού μεγαλείου και πως ο σύγχρονος εθνικισμός της Κίνας, αποτελεί μαζικό φαινόμενο και

²⁹ Βλ. Fernand Braudel, *ibid.* σελ. 266, 269.

³⁰ Βλ. Fernand Braudel, *ibid.* σελ. 269. Ο Fernand Braudel, στην ανάλυσή του για την κλασική Κίνα, πως ο κομφουκιανισμός δίνει μια αίσθηση ανωτερότητας στους Κινέζους, κάτι που μπορεί να μας θυμίσει και την αίσθηση υπεροχής του αζιακού πυρήνα των Αμερικανών. Οι νεοκομφουκιστές μάλιστα, πίστευαν πως οι εξεγέρσεις και οι ταραχοποιές τάσεις ήταν καταδικαστικές για την αρμονία. Ο κομφουκιανισμός, ο ταοϊσμός και ο βουδισμός με όλες τους τις διαφορές, συμφωνούν στην ισορροπία μιας εκτεταμένης κοινωνίας και τη διατήρηση της ομόνοιας σε έναν τεράστιο χώρο.

αποτελεί τη σύγχρονη ταυτότητά του.³¹ Αυτή η ταυτότητα είναι προϊόν μιας ιστορικής συνέχειας στην οποία αναφέρεται ο Fernand Braudel : «*Η κινεζική κοινωνία, όπως και κάθε κοινωνία θεωρούμενη ως ολότητα, εμφανίζεται ως ένα πλέγμα κοινωνιών, ως ένα αρραγές σύνολο μορφών, άλλοτε πεπαλαιωμένων άλλοτε προοδευτικών, που η μετακίνησή τους (όταν υπάρχει μετακίνηση) εξαρτάται από μια αργή και αδιόρατη εξέλιξη.*»³²

Η Κίνα, θεωρούσε την υπόστασή της, ως το φυσικό κέντρο του κόσμου. Η εποχή του Μέσου Βασιλείου, στιγματίζει συνολικά το πώς τοποθετείται η Κίνα από την πολιτική ελίτ της, στις διεθνείς υποθέσεις, στις οποίες η εθνική ενότητα και ομοιογένεια, αποτελούν βασικούς άξονες. Μέχρι και το 1600, η Κίνα κατείχε την πρώτη θέση στον κόσμο ως προς την αγροτική παραγωγικότητα, τη βιομηχανική καινοτομία και το συνολικό βιοτικό επίπεδο.³³ Όπως και οι Η.Π.Α, έτσι και η Κίνα, απέκτησε «τράνυματα» όσον αφορά τις διεθνείς υποθέσεις και την ύπαρξη εχθρών μέσα σε αυτές, που είχαν στόχο την αποψίλωσή της. Η περίοδος 1839-1949, αποτέλεσε για την Κίνα, την «εποχή των ανισοβαρών Συνθηκών», όπου ταπεινώθηκε από την εκμετάλλευση που υπέστη από μεγάλες δυνάμεις. Η Κίνα, δεν έτυχε της ινδικής εξέλιξης, να περάσει υπό ξένη κατοχή, ούτε να μετατραπεί σε αποικία, όμως το κινεζικό οικοδόμημα παραβιάστηκε.³⁴ Οι πρωταίτιοι γι' αυτήν την εκτροπή από το κινεζικό μεγαλείο, ήταν η Μεγάλη Βρετανία, η Ιαπωνία, η Ρωσία και οι Η.Π.Α, για διαφορετικούς λόγους. Η Μεγάλη Βρετανία, επειδή διεξήγαγε τον ευτελιστικό για την Κίνα, πόλεμο του Οπίου, η Ιαπωνία, επειδή διεξήγαγαν επιθετικούς πολέμους κατά τον 20^ο αιώνα, η Ρωσία καταπάτησε κινεζικά εδάφη επί Στάλιν και οι Η.Π.Α, επειδή βοηθούν τους Ιάπωνες προκειμένου οι δεύτεροι να τους εξισορροπούν περιφερειακά.³⁵

Η ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας το 1949, αποτέλεσε την αντίστοιχη «Αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας». Έτσι, ο εθνικισμός, αποτέλεσε τη φυσιολογική συνέχεια της κινεζικής πορείας έτσι όπως την περιγράφουν οι Braudel και Brzezinski. Ο ρόλος της Κίνας στις διεθνείς υποθέσεις, επί Ψυχρού Πολέμου

³¹ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *Η μεγάλη σκακιέρα – η αμερικανική υπεροχή και οι γεωστρατηγικές επιταγές της*, Εκδ. Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα (1998), σελ. 271.

³² Βλ. Fernand Braudel, *ibid*, σελ. 286.

³³ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *ibid*, σελ. 272. Ο Brzezinski, αναφέρει επίσης πως όταν οι Η.Π.Α διακήρυσσαν την ανεξαρτησία τους, ο κινεζικός πληθυσμός έφτανε τα 200 εκατομμύρια και παράλληλα αποτελούσε την πρώτη δύναμη στον παρασκευαστικό τομέα.

³⁴ Βλ. Fernand Braudel, *ibid*, σελ. 293.

³⁵ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *ibid*, σελ. 272.-273.

αναβαθμίστηκε αρκετά όπως θα δούμε παρακάτω. Ενδεικτικά, οι συντελεστές αύξησης του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της Κίνας του 1958 και του 1959 έφτασαν το 34% και 22% αντίστοιχα.³⁶ Ο εθνικισμός για την Κίνα στις διεθνείς της υποθέσεις ήταν κάτι το καινούριο. Μπορούμε να πούμε ότι το αίσθημα ανωτερότητας που της δίνει αυτός ο εθνικισμός από το 1949 και μετά, περικλείει την παλαιά αυτοκρατορική αίγλη του κινεζικού μεγαλείου. Μπορεί η πολιτισμική σύλληψη των διεθνών υποθέσεων ως *Pax Sinica* να φθάθηκε από τις δυτικές δυνάμεις, όμως ο κινεζικός εθνικισμός συνιστά μια εν μέρει αναβίωση του ένδοξου παρελθόντος, καθώς και το κινεζικό όραμα για μια πρωτοκαθεδρική θέση στο διεθνές σύστημα.³⁷ Η γραμμική εξέλιξη της οικονομικής προόδου της Λ.Δ της Κίνας είχε και πισωγυρίσματα, (υποσημείωση για το βιβλίο Χ. Παπασωτηριου εδώ, διεθνείς σχέσεις στον 21^ο αι.) αλλά η Κίνα φιλοδοξεί να παίξει έναν πρωταγωνιστικό ρόλο στο διεθνές σύστημα, καθώς αφενός διαθέτει -όπως θα δούμε- τους δυνητικούς συντελεστές ισχύος και αφ' ετέρου πίστευε πάντα στην πολιτισμική της υπεροχή έναντι των άλλων.³⁸

Κλείνοντας την υποενότητα, κρίνεται σκόπιμο να κατατεθεί η επίσημη θέση του κινεζικού Υπουργείου Εξωτερικών, όπου μεταξύ άλλων λέει σημαντικά πράγματα, στα οποία μπορούν να στηριχθούν και τα προαναφερθέντα, αλλά και ο βασικός στόχος της παρούσης εργασίας που είναι να αποδείξει πως η Κίνα αποτελεί αναθεωρητική δύναμη για το υφιστάμενο διεθνές σύστημα, του οποίου την πρωτοκαθεδρία έχουν οι Η.Π.Α και πως αυτή η αναθεώρηση θα οδηγήσει στο βαθμιαίο ανταγωνισμό των δύο δυνάμεων. Η επίσημη Κίνα αναφέρει : *«Η Κίνα, σέβεται την αρχή της ανεξαρτησίας. Με σεβασμό στις διεθνείς υποθέσεις, η κινεζική επιθυμία είναι να προάγει τα θεμελιώδη συμφέροντα του κινεζικού λαού και όλων των λαών του κόσμου, χωρίς να προβεί σε εξωτερικές πιέσεις. Η Κίνα, δεν έχει συνάψει συμμαχία με κάποια μεγάλη δύναμη, ούτε με συνασπισμό μεγάλων δυνάμεων, ούτε αποτελεί μέρος στρατιωτικών συμμαχιών καθώς δε συμμετέχει επίσης σε κάποια κούρσα εξοπλισμών προκειμένου να μεγεθύνει τη στρατιωτική ισχύ της [...] Η Κίνα επίσης αντιτίθεται στον ηγεμονισμό και πιστεύει σε μια παγκόσμια ειρήνη. Η Κίνα*

³⁶ Βλ. Fernand Braudel, *ibid.* σελ. 301. ο Braudel, αναφέρει επίσης στη σελίδα 302, πως «τα επιτεύγματα αυτά, είναι αποτέλεσμα μιας υπεράνθρωπης προσπάθειας που οφείλεται στη χειραγώγηση της τεράστιας κινεζικής κοινωνίας, με στόχο όχι μόνο τον εξαναγκασμό της στον πολιτικό ενθουσιασμό και στο φρενήρη ρυθμό εργασίας, αλλά και στη ριζική ανάπλασή της».

³⁷ Βλ. Chen Zhimin, "Journal of Contemporary China", *Nationalism, Internationalism and Chinese Foreign Policy*, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.irchina.org/en/pdf/czm2.pdf> (14/2/2005).

³⁸ Βλ. Fernand Braudel, *ibid.* σελ 309.

θεωρεί ότι όλα τα κράτη, μικρά ή μεγάλα, ισχυρά ή ανίσχυρα, πλούσια ή φτωχά, είναι ισοδύναμα μέλη της διεθνούς κοινότητας. Τα κράτη οφείλουν να διευθετούν τις διαφορές τους ειρηνικά μέσω της διπλωματίας και να μην καταφεύγουν σε χρήση ή απειλή βίας. Ούτε να παρεμβαίνουν σε εσωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών κάτω από οποιοδήποτε πρόσχημα/κάλυψη. Η Κίνα δεν επιβάλλει ποτέ το δικό της κοινωνικό σύστημα και τη δική της ιδεολογία σε άλλους, αλλά, ούτε αφήνει να της επιβληθούν άλλα κοινωνικά συστήματα και ιδεολογίες[....]».³⁹ Από εδώ μπορούμε να συνάγουμε κάποια ενδεικτικά

συμπεράσματα. Πρώτον, η Κίνα δίνει μεγάλη βάση στην αρχή της ανεξαρτησίας, η οποία είναι θεμελιώδης αρχή του Διεθνούς Δικαίου. Αυτήν την ανεξαρτησία, την θεωρεί κεκτημένη για όλους τα κράτη του κόσμου ενώ αναφέρεται επισήμως σε άλλους δύο άξονες του Διεθνούς Δικαίου που είναι η μη παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις, η ειρηνική διευθέτηση των διαφορών, η μη χρήση και απειλή χρήσης βίας, η απαγόρευση ανάμειξης σε εσωτερικές υποθέσεις άλλου κράτους και η αυτοδιάθεση των λαών. Είναι έκδηλη σε αυτό το χωρίο, η αμυντική διάθεση της Κίνας που στηρίζει την εξωτερική της πολιτική στο Διεθνές Δίκαιο. Εάν μπορούμε τρόπον τινά, να «ψυχογραφήσουμε» την επίσημη φωνή του Πεκίνου γύρω από τους άξονες χάραξης της εξωτερικής του πολιτικής, φαίνεται η πρακτική μιας ενιαίας εξωτερικής πολιτικής erga omnes. Αυτό μπορεί να στηρίζει την απομονωτική διάθεση της Κίνας ή μια a la carte αλληλεξάρτηση, με τον υπόλοιπο κόσμο. Δεύτερον, φαίνεται ότι έχει διδαχθεί την έλλειψη των παραπάνω αξιών/αξόνων από την περίοδο των «ανισοβαρών Συνθηκών» και τη διεθνή της ταπείνωση. Ο ρεαλισμός στην εξωτερική πολιτική του Πεκίνου είναι φανερός.

Ο Ψυχρός Πόλεμος αποτέλεσε μια δυνατή δοκιμασία για την Κίνα, η οποία έπαιξε σπουδαίο ρόλο σε αυτόν. Στην επόμενη υποενότητα, αφού καλύφθηκαν οι «κουλτούρες» χάραξης εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α και της Κίνας, θα εξεταστούν οι σχέσεις των δυο δυνάμεων μετά τη δεκαετία του 1970 ώστε να καταστεί σαφής η παροντική (και μελλοντική) τους αλληλεπίδραση.

³⁹ Βλ. Βλ. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, "China's Independent Foreign Policy of Peace", διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjdt/wjzc/t24881.htm> , (18/08/2003).

3. Οι σχέσεις των δύο δυνάμεων από τη δεκαετία του 1970 μέχρι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

Στις παραπάνω υποενότητες, καταδείξαμε ένα πολύ σημαντικό κομμάτι για την παρούσα εργασία. Πριν προχωρήσουμε στις σχέσεις μεταξύ των Η.Π.Α και της Κίνας, ώστε να αποδειχτεί ότι οι δύο δυνάμεις έχουν ανταγωνιστικές σχέσεις και τείνουν σε ακόμη πιο έντονο ανταγωνισμό, αναδείχθηκε η «στρατηγική κουλτούρα» των δύο χωρών. Ο θεμελιωτής της έννοιας της στρατηγικής κουλτούρας, ο Jack Snyder, αναφέρει: «...αυτές οι στάσεις και τα πρότυπα συμπεριφοράς αποκτούν περισσότερο μόνιμα χαρακτηριστικά (*a state of semi-permanence*), εξέλιξη που τα τοποθετεί στο επίπεδο της «κουλτούρας» παρά στο επίπεδο της πολιτικής, με αποτέλεσμα τα όποια προβλήματα να μην αξιολογούνται αντικειμενικά, αλλά μέσω των φακών αντίληψης της στρατηγικής κουλτούρας».⁴⁰ Η έννοια της στρατηγικής κουλτούρας, καθώς και η σημασία της για τις Η.Π.Α αλλά και την Κίνα, φάνηκε στις παραπάνω ενδείξεις. Παρατηρήσαμε πως και οι δύο δυνάμεις, είχαν μια εξελισσόμενη –σταθερή– εξωτερική πολιτική, είχαν τηρουμένων των αναλογιών, κάποιες ομοιότητες αλλά και διαφορές. Η άποψη του γράφοντος, είναι ότι και οι δύο δυνάμεις απέφυγαν συστηματικά τις συγκρούσεις και τις εμπλοκές τους στο διεθνές σύστημα και ακολούθησαν μια έμμεση προσέγγιση αντιμετώπισης των απειλών τους.

Οι σχέσεις των δύο δυνάμεων μεταξύ τους από τη δεκαετία του 1970, παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον καθώς η χρονική περίοδος μας πάει στον Ψυχρό Πόλεμο. Συνοπτικά, η περίοδος του Ψυχρού Πολέμου, χαρακτηρίζεται από 1) αλλαγή του διεθνούς συστήματος από ασταθές πολυπολικό σε σταθερό διπολικό (σύμφωνα με το Mearsheimer).⁴¹ 2) Ιδεολογική, πολιτική και κοινωνικοοικονομική πόλωση μεταξύ των

⁴⁰ Βλ. Jack L. Snyder, *The Soviet Strategic Culture: Implications for Limited Nuclear Operations*, Rand Corporation, R-2154-AF, Santa Monica, California, September 1977, σελ. 4.

⁴¹ Βλ. Robert Jackson-Georg Sorensen, *ibid*, σελ. 142-143.

δύο δυνάμεων, των Η.Π.Α και της Ε.Σ.Σ.Δ.⁴² 3) Οι Η.Π.Α, συνολικά, δρούν αμυντικά έναντι στην Ε.Σ.Σ.Δ, με το περίφημο δόγμα της ανασχεσης της σοβιετικής επεκτατικής πολιτικής, με εμπνευστή τον George Kennan –του οποίου προϊόντα ήταν το ΝΑΤΟ και η Ε.Ο.Κ-.⁴³ 4) Τη στρατηγική της πυρηνικής αποτροπής –ισορροπία τρόμου- όπου το παίγνιο μηδενικού αθροίσματος, αποτελεί το βασικό μοντέλο υπολογισμού και χάραξης εξωτερικής συμπεριφοράς.⁴⁴ Σαφώς και θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πάμπολλα χαρακτηριστικά, όμως τα παραπάνω είναι τα ουσιώδη για το παρόν πόνημα.

Η Κίνα, το 1949, μεταπολιτεύεται και όπως αναφέρθηκε παραπάνω, βασικός της στόχος αποτελεί η ισχυροποίησή της ώστε να μην επανέλθει η περίοδος των ανισοβαρών Συνθηκών. Αυτό το γεγονός όπως ήταν φυσιολογικό έφερε αντιδράσεις στην Ουάσιγκτον, καθώς οι Η.Π.Α δεν ήθελαν να σκέφτονται πως μια κομμουνιστική Κίνα, θα μπορούσε να συμπλεύσει λόγω ιδεολογικής συγγένειας με την Ε.Σ.Σ.Δ..⁴⁵ Το 1971, ο Νίξον, άλλαξε τις sino-αμερικανικές σχέσεις, βοηθώντας στη θεαματική τους βελτίωση, αφού πρώτα η Κίνα, είχε γίνει δεκτή από τη διεθνή κοινότητα (το 1970 έγινε μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε) και ταυτόχρονα αναγνωρίζεται ως σημαντικός δρώντας του διεθνούς συστήματος.⁴⁶

Η περίοδος αυτής της sino-αμερικανικής προσέγγισης, ήταν μια πολύ σημαντική επιλογή και για τις δύο χώρες. Οι Η.Π.Α, με τον τερματισμό του πολέμου στο Βιετνάμ, αντιλήφθηκαν την αποτυχία τους να αναβαθμίσουν τη θέση τους στο γεωπολιτικό χώρο της Ασίας και με αυτόν τον τρόπο έστειλαν ένα σαφές μήνυμα στην Ε.Σ.Σ.Δ, ότι η αμερικανοσοβιετική προσέγγιση δεν ήταν άνευ όρων. Η Κίνα από την άλλη με αυτήν τη sino-αμερικανική προσέγγιση, έδειχνε στην Ε.Σ.Σ.Δ, πως δε θα ανεχόταν σοβιετικές διεκδικήσεις στα sinoσοβιετικά σύνορα.⁴⁷ Η πυρηνική δυνατότητα της Κίνας, πριν τα τέλη της δεκαετίας του 1970, ήταν αρκετά εξελιγμένη για τα δεδομένα της, έχοντας στην κατοχή της πυραύλους και συστήματα εκτόξευσης που μπορούσαν να πλήξουν

⁴² Βλ. Peter Calvocoressi, *Διεθνής Πολιτική 1945-2000*, Εκδ. Τουρίκη, Αθήνα 2004, σελ. 32-33.

⁴³ Βλ. Pascal Boniface, *Ατλας των Διεθνών Σχέσεων*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001, σελ. 30-31.

⁴⁴ Βλ. Pascal Boniface, *ibid*, σελ. 30.

⁴⁵ Βλ. Peter Calvocoressi, *ibid*, σελ. 195. Ο ιστορικός, αναφέρει πως ο φόβος των Η.Π.Α, αυξανόταν και λόγω της επιρροής που μπορούσε να έχει μια ισχυρή κομμουνιστική Κίνα, στην ευρύτερη περιοχή της Ινδοκίνας και της Ινδονησίας, με εμπλεκόμενους και τους Σοβιετικούς. Το ενθαρρυντικό για τις Η.Π.Α, ήταν ότι ο Μάο από το 1949, έτρεφε αισθήματα αντιπάθειας ως προς το σοβιετικό μοντέλο. (σελ. 197).

⁴⁶ Βλ. Peter Calvocoressi, *ibid*, σελ. 205.

⁴⁷ Βλ. Peter Calvocoressi, *ibid*, σελ. 206-207.

σοβιετικούς στόχους σε ευρωπαϊκές περιοχές. Αυτή η δυνατότητα, έκανε την Κίνα να γίνει σεβαστή διεθνώς για τη στρατιωτική της ισχύ και να προβάλλει ως μία μελλοντική υπερδύναμη. Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί πως η διπλωματική θέση της Κίνας στην Ασία, (και σε αφρικανικές χώρες), ήταν τέτοια ώστε να διεκδικήσει τη θέση ηγέτιδας δύναμης του Τρίτου Κόσμου.⁴⁸

Πάνω σε αυτά μπορούν να αναδειχτούν κάποια σημαντικά ζητήματα που αφορούν τις σχέσεις των δύο δυνάμεων, και κατατίθενται ως άποψη του γράφοντα. Αρχικά η αμερικανική αποτυχία στο Βιετνάμ, έκανε το Νίξον να αποστραφεί την άμεση προσέγγιση και να υιοθετήσει την έμμεση προσέγγιση, όσον αφορά την αντιμετώπιση απειλών. Η εξωτερική εξισορρόπηση, φάνταζε πολύ πιο αποτελεσματική και οικονομικότερη από την εμπλοκή των Η.Π.Α σε πολέμους εκτόνωσης της πίεσης του διπολισμού. Επίσης, αυτή η υιοθέτηση έμμεσης προσέγγισης στηριζόταν στην πολιτική της ανάσχεσης, (containment) όπως την είχε αρχικά εμπνευστεί ο Kennan.⁴⁹ Αξιοσημείωτο είναι ότι, οι Η.Π.Α, όφειλαν να κοιτάζουν ρεαλιστικά, πως η πυρηνική τους ανωτερότητα έφθινε και η οικονομική της ισχύ άρχισε να αμφισβητείται από ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και από την Ιαπωνία.⁵⁰ Τέλος, ο στόχος των Η.Π.Α, ήταν να μην επεκταθεί η σοβιετική ισχύς και ως εκ τούτου, αποφάσισαν να εκμεταλλευτούν τις τεταμένες σινο-σοβιετικές σχέσεις. Τέλος, ενώ το σύστημα του διπολισμού δεν άφηνε περιθώρια διπλωματικής ευελιξίας, η δυναμική είσοδος της Κίνας στις διεθνείς υποθέσεις, την κατέστησε εξισορροπητική δύναμη στην Ασία, δίδοντας έτσι, μια μεγαλύτερη διπλωματική ευελιξία, κάτι που παραδέχεται και ο Henry Kissinger.⁵¹

Η Κίνα από την άλλη πλευρά είχε και εκείνη κάθε λόγο να χαίρεται γι' αυτήν την σινο-αμερικανική προσέγγιση. Πρώτον, η Κίνα γνώριζε ότι δεν είχε την απαραίτητη ισχύ για να αναχαιτίσει τη σοβιετική απειλή. Δεύτερον, η δυναμική της είσοδος στη διεθνή κοινότητα, χρειαζόταν ένα υπόβαθρο/στήριγμα, το οποίο βρήκε πάνω στις Η.Π.Α. Τρίτον, ήταν πολύ σημαντικό πως η Κίνα, λίγα χρόνια μετά την είσοδό της στη διεθνή κοινότητα, αναβάθμιζε τον περιφερειακό γεωπολιτικό της ρόλο, εξασφαλίζοντας σχετική

⁴⁸ Βλ. Peter Calvocoressi, *ibid*, σελ 207.

⁴⁹ Επεξηγείται εδώ από το γράφοντα, ότι, οι Η.Π.Α, με την εμπλοκή τους στο Βιετνάμ, έδειξαν επιθετικότερη στάση και ξέφυγαν από το ανασχετικό δόγμα προς την Ε.Σ.Σ.Δ. Η έμμεση προσέγγιση, αποτελεί άξονα της πολιτικής της ανάσχεσης, κάτι που οι Η.Π.Α, έπραξαν με τη δημιουργία του ΝΑΤΟ, αλλά και τη στήριξή τους προς τη δημιουργία μιας ενωμένης Ευρώπης.

⁵⁰ Βλ. Henry Kissinger, *ibid*, σελ. 783-784.

⁵¹ Βλ. Henry Kissinger, *ibid*, σελ 784.

ασφάλεια και χρόνο, προκειμένου να συνεχίσει την άνοδό της ως ηγέτιδα δύναμη των ασθενέστερων (πολύ σημαντικός άξονας της κινεζικής πολιτικής ακόμη και σήμερα).

Η παραπάνω επιχειρηματολογία, έχει στόχο να δείξει πως οι σινο-αμερικανικές σχέσεις, αναθεωρήθηκαν από το 1971 και μετά, καθώς συνέπεσαν οι κατάλληλες προϋποθέσεις και για τις δύο δυνάμεις. Ο Νίξον, ήθελε να διατηρήσει την πρωτοκαθεδρία των Η.Π.Α σε παγκόσμια κλίμακα, δίνοντας τέλος σε αιματηρούς και δαπανηρούς πολέμους των Η.Π.Α (όπως στο Βιετνάμ).⁵² Η σταδιακή αναβάθμιση της Κίνας, έπεισε το Νίξον ώστε να τη θεωρήσει στρατηγικό σύμμαχο και να αναβαθμίσει γεωπολιτικά τις Η.Π.Α στην Ασία. Η στρατηγική σχέση που διαφαίνεται από την επαναπροσέγγιση –δια αναβάθμισης-σχέσεων μεταξύ Κίνας και Η.Π.Α, πλαισιώθηκε από ένα παίγνιο θετικού αθροίσματος (win-win), καθώς και οι δύο δυνάμεις θεωρούσαν ότι ικανοποιούνταν οι επιδιώξεις τους. Πάνω σε αυτό, σημαντικό συμπέρασμα για την ενότητα αλλά και για το συνολικό πόνημα, αποτελεί το ότι τη συγκεκριμένη περίοδο, οι δύο δυνάμεις αναγκάστηκαν να συνεργαστούν και επομένως, να αναβαθμίσουν στρατηγικά τις σχέσεις τους διότι είχαν κοινά και άμεσα οφέλη. Σαν επιστημονική κάλυψη των παραπάνω, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το στρατηγικό ρεαλισμό του Thomas Schelling, ο οποίος θεωρεί πως ο εξαναγκασμός και η αιωρούμενη απειλή χρήσης βίας, μπορεί κάποιον να τον οδηγήσει στο να συναινέσει ή να υποκύψει και για να υπάρξει επιτυχία μιας διαπραγματεύσεως, πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον ένα κοινό συμφέρον, ακόμη και αν αυτό έχει να κάνει με την αποφυγή αμοιβαίας βλάβης.⁵³

Και οι δύο δυνάμεις, είχαν κοινή επιδίωξη, την ανάσχεση της σοβιετικής απειλής. Οι μη θερμές σινο-αμερικανικές σχέσεις –προ Νίξον- αναβαθμίστηκαν προκειμένου να καταστεί σαφές το μήνυμα προς τη Μόσχα ότι σφίγγει ο κλοιός γύρω της, κάτι το οποίο θα την απέτρεπε από το να προβεί σε επεκτατικές πρακτικές. Το «Κοινό Ανακοινωθέν» που εκδόθηκε το Φεβρουάριο 1973, όπου οι Η.Π.Α και η Κίνα, συμφωνούν να «αντισταθούν» σε οποιαδήποτε χώρα επιθυμήσει να κυριαρχήσει στην Ασία.⁵⁴ Το Δόγμα Νίξον, μπορεί επίσης να αναλυθεί στρατηγικά και μέσα από άλλη μια διόπτρα. Και οι Η.Π.Α και η Κίνα, κερδίζουν από τη στρατηγική μεταφοράς των βαρών, δια της

⁵² Βλ. Henry Kissinger, *ibid*, σελ. 783.

⁵³ Βλ. Γενικά, Thomas Schelling, *The Strategy of Conflict*, Harvard University Press, Boston 1980.

⁵⁴ Βλ. Henry Kissinger, *ibid*, σελ 812.

εξωτερικής εξισορρόπησης. Το αμοιβαίο όφελος που καρπώθηκαν από αυτή τη διπλή συνεπαγωγή της μεταφοράς των βαρών, ήταν επί της ουσίας το μοίρασμα των βαρών, όσον αφορά την αντιμετώπιση του σοβιετικού κινδύνου. Ο Henry Kissinger αναφέρει χαρακτηριστικά: «...Σε λιγότερο από ενάμιση χρόνο, οι σινοαμερικανικές σχέσεις είχαν προχωρήσει από μια άκρα εχθρότητα και απομόνωση σε μια *de facto* συμμαχία κατά της σοβαρότερης απειλής».⁵⁵ Εδώ μπορούμε να σταθούμε, στο ότι αφενός μεν οι σχέσεις των δύο δυνάμεων άλλαξαν υφή από τη ρεαλιστική διαπίστωση κοινής απειλής, και αφετέρου, στο ότι οι σχέσεις μεταξύ των δυο δυνάμεων διαπνέονταν -από το 1971- από τη στρατηγική του τύπου «ο εχθρός του εχθρού μου, είναι φίλος μου», παρά από κάποιον άλλο λόγο. Οι σχέσεις των δύο δυνάμεων, έτσι όπως σφυρηλατήθηκαν από τις αρχές της δεκαετίας του '70, είχαν ως άξονα το Δόγμα Νίξον μέχρι και τα μέσα περίπου της δεκαετίας του '80, όπου Ουάσιγκτον και Πεκίνο, προσέβλεπαν –τουλάχιστον αυτό διακήρυσσαν- σε μια ολοένα και πιο βαθιά στρατηγική συνεργασία. Η κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, έφερε τη συστημική αλλαγή και έτσι ο κοινός εχθρός έπαψε να υπάρχει. Από τις αρχές κιόλας, της δεκαετίας του '90 οι σινοαμερικανικές σχέσεις χαρακτηρίζονται συγκρουσιακές.⁵⁶

Στη συνέχεια της εργασίας, θα αναλυθούν και θα ερμηνευθούν οι σχέσεις των δύο δυνάμεων μετά το 1990, σε ένα νέο πλέον διεθνές σύστημα. Αυτά που μπορούν να συνοψισθούν, είναι πως από την εχθρότητα και την απομόνωση –μέχρι και το 1971-, οι σινοαμερικανικές σχέσεις πέρασαν στη στρατηγική συνεργασία, και από τα μέσα της δεκαετίας του '80 και μετά άρχισαν να διαφαίνεται, πως οι συμπληρωματικοί και κοινοί στόχοι στην Ασία, πλέον, είναι και πάλι αποκλίνοντες. Αυτή η διακύμανση των σχέσεων των δυο χωρών, θα αποδειχθεί ότι δεν είναι καθόλου τυχαία, και πώς η ροπή των σχέσεων είναι συγκρουσιακή. Η επόμενη υποενότητα, θα καταδείξει τη συνολική εικόνα της ανατολικής Ασίας μετά τον Ψυχρό Πόλεμο και θα αναδείξει βασικά ερωτήματα όπως αυτό που παραθέτει ο Zbigniew Brzezinski και αφορά το αν το μέλλον της θα θυμίζει την εικόνα της Ευρώπης πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.⁵⁷

⁵⁵ Βλ..Henry Kissinger, *ibid*.

⁵⁶ Βλ. Βλ.Richard Bernstein & Ross H. Munhro,(Review by Amy Click) “The coming conflict with China”, δημοσιευμένο στον διαδικτυακό τόπο: <http://www.utulsa.edu/law/ilj/Past%20Issues/Volume%205/413%20Book%20Review.pdf>, (1998).

⁵⁷ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *Η Επιλογή: Παγκόσμια Κυριαρχία ή Παγκόσμια Ηγεσία*, Εκδ. Α. Α Λιβάνη, Αθήνα (2005), σελ. 185.

4. Η εικόνα της περιφέρειας της Ανατολικής Ασίας μετά τον Ψυχρό Πόλεμο.

Ο Ψυχρός Πόλεμος, είχε σα θεμέλιο, τη διαίρεση της παλαιάς κυρίαρχης ηπείρου, της Ευρώπης.⁵⁸ Με τη σταδιακή οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, από τη δεκαετία του 1950, μέχρι και σήμερα, η Ευρώπη φαίνεται ότι έδωσε ένα τέλος – προσωρινά τουλάχιστον- στην αστάθεια που οδηγούσε σε ενδοηπειρωτικές συγκρούσεις. Με το τέλος του διπολισμού, η Ανατολική Ασία, είναι η περιφέρεια στην οποία συντελούνται μεγάλες εξελίξεις. Δεν είναι τυχαίο πως η συγκεκριμένη περιφέρεια, δεν παρουσιάζει μόνο γεωπολιτικό και γεωοικονομικό ενδιαφέρον, αλλά διεξάγεται και ένας ευρύτερος ακαδημαϊκός διάλογος πάνω στη θεωρία των Διεθνών Σχέσεων, με αφορμή τις μεταψυχροπολεμικές εξελίξεις της περιοχής.

Οι στόχοι της υποενότητας, με την οποία κλείνει το πρώτο κεφάλαιο του παρόντος πονήματος, είναι απορρέοντες από τις προηγούμενες υποενότητες, ενώ επιθυμούν να προσδιορίσουν σε κάποιο βαθμό τη συνέχεια των επόμενων κεφαλαίων. Πιο συγκεκριμένα, η κατάδειξη «της εικόνας της σκακιάρας» στην Ανατολική Ασία, θα καταστήσει σαφές πως η εν λόγω περιφέρεια διέπεται από ένα ασταθές πολυπολικό σύστημα και ότι υπάρχει ένας αυξανόμενος ανταγωνισμός ασφάλειας. Το κεντρικό επιχείρημα, αποτελεί πως οι δύο δυνάμεις, (Η.Π.Α και Κίνα) έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα, τα οποία, λόγω ποσοτικών και ποιοτικών μεταβλητών της περιοχής (πληθυσμός, ανερχόμενες δυναμικές οικονομίες, έκταση χωρών, πυρηνικά όπλα κτλ.) καθίστανται ζωτικά και για τις δύο μεγάλες δυνάμεις. Επιπρόσθετα ο βασικός πυρήνας αυτού του επιχειρήματος, βρίσκεται στην υπόθεση εργασίας πως οι Η.Π.Α, αποτελούν ποιοτικά και ποσοτικά τη μεγαλύτερη δύναμη του διεθνούς συστήματος και επιθυμούν τη διατήρηση του υφιστάμενου status quo, ενώ η Κίνα, έχει ως πρώτο στρατηγικό στόχο

⁵⁸ Βλ. Ευάνθης Χατζηβασιλείου, *Εισαγωγή στην ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2006, σελ. 30.

την περιφερειακή ηγεμονία στην περιοχή, κάτι που αν γίνει πραγματικότητα, θα αναθεωρήσει το υφιστάμενο διεθνές σύστημα.

Τα προβλήματα και οι εξελίξεις της περιοχής της Ανατολικής Ασίας (και κυρίως της Βορειοανατολικής Ασίας), δείχνουν ότι επίκεινται συγκρούσεις, και η περιοχή θα γίνει το πεδίο των ανταγωνισμών των δύο δυνάμεων. Ο John Mearsheimer, θεωρεί πως η περιοχή μας δίνει λόγους να ανησυχούμε για ένοπλες συγκρούσεις στις οποίες θα εμπλέκονται μεγάλες δυνάμεις.⁵⁹ Η ευρύτερη περιοχή που απεικονίζεται στο χάρτη, διαθέτει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά του ασταθούς πολυπολικού συστήματος της Ευρώπης, πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.⁶⁰ Συνοπτικά, μπορούμε να πούμε πως αυτή η παρομοίωση, με τηρούμενες όλες τις αναλογίες, έχει μερίδιο στην αλήθεια, γιατί αποδεικνύεται πως η ισορροπία δυνάμεων της Ευρώπης πριν από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, μοιάζει αρκετά με την εικόνα της Ανατολικής Ασίας σήμερα. Έτσι λοιπόν, η Γερμανία, η οποία ήταν η κυρίαρχη αναθεωρητική δύναμη της Ευρώπης των τελών του 19^{ου} αιώνα και των αρχών του 20^{ου}, η Βρετανία, η Γαλλία και η Ρωσία, -οι τρεις παραδοσιακές δυνάμεις της εποχής- η Αυστροουγγαρία, η Ιταλία και η Οθωμανική Αυτοκρατορία, συνθέτουν την εικόνα του ευρωπαϊκού συστήματος ισορροπίας των προαναφερθέντων ανταγωνιστών συνασπισμών, το οποίο ήταν ασταθές πολυπολικό από τη στιγμή που η Γερμανία και η Αυστροουγγαρία είχαν αναθεωρητικές και επεκτατικές τάσεις για την Ευρώπη.⁶¹

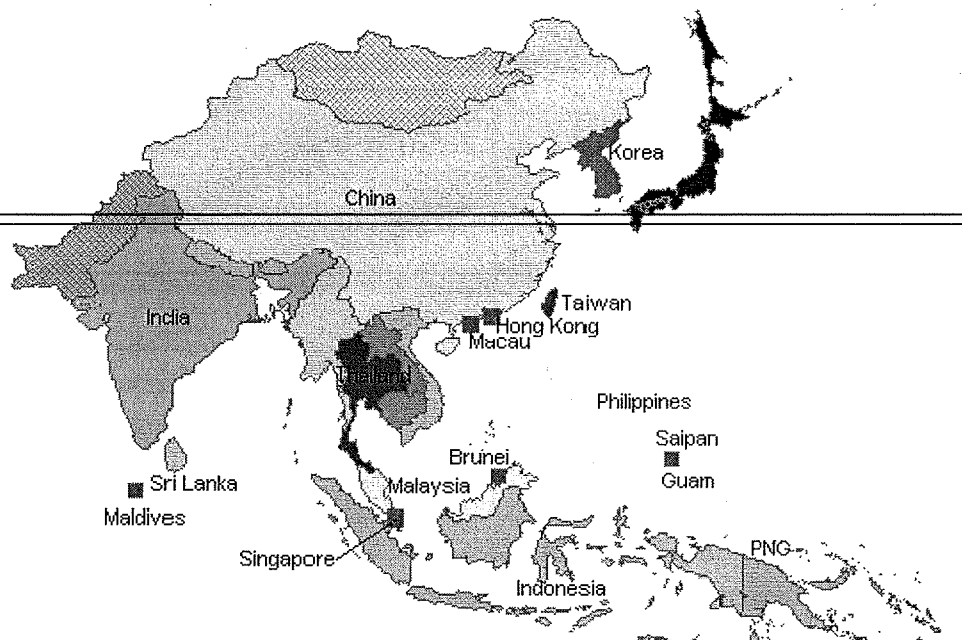
Η -τηρουμένων των αναλογιών- ομοιότητα της ευρωπαϊκής αστάθειας του 19^{ου} αιώνα, με την αντίστοιχη της Ανατολικής Ασίας των τελών του 20^{ου} και των αρχών του 21^{ου} αιώνα, δεν προϋποθέτει αναγκαστικά μια γενικευμένη σύρραξη στην Ανατολική Ασία, όμοια με αυτήν της Ευρώπης των αρχών του 20^{ου} αιώνα, όμως η εικόνα της περιοχής δείχνει ότι είναι εξαιρετικά επιρρεπής σε έναν ανταγωνισμό ασφάλειας που μπορεί να προκαλέσει αλυσιδωτή αντίδραση μιας επικίνδυνης σύρραξης.⁶²

⁵⁹ Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ. 718.

⁶⁰ Βλ. Barry Eichengreen, Douglas Irwin, Niall Ferguson, Francis Fukuyama, G. John Ikenberry and Robert Kagan, ed by Melvyn P. Leffler & Jeffrey W. Legro, *To Lead The World: American Strategy after the Bush Doctrine*, Oxford University Press, New York 2008, ninth chapter, Francis Fukuyama, "Soft Talk, Big Stick" p. 217.

⁶¹ Βλ. Denis Richards, *Ιστορία της σύγχρονης Ευρώπης 1789-2000*, Εκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα, Αθήνα (2005), σελ. 414-421, 428-430.

⁶² Βλ. Zbigniew Brzezinski, *Η Επιλογή: Παγκόσμια Κυριαρχία ή Παγκόσμια Ηγεσία*, Εκδ. Α. Α Λιβάνη, Αθήνα (2005), σελ. 185.

Χάρτης της Ανατολικής Ασίας

Τα στοιχεία που αποδεικνύουν την εύθραυστη φύση της Ανατολικής Ασίας ενώ παράλληλα μας θυμίζουν την προπολεμική Ευρώπη, είναι: 1) η άνοδος του εθνικισμού στις άρχουσες ελίτ και στις κοινωνίες των χωρών της περιοχής. 2) Η ύπαρξη πέντε χωρών (Κίνα, Ινδία, Ρωσική Ομοσπονδία, Πακιστάν, Βόρειος Κορέα) που έχουν στην κατοχή τους πυρηνικά όπλα. 3) Η ραγδαία αύξηση της ισχύος της Κίνας η οποία προσπέρασε την Ιαπωνία. 4) Οι συνοριακές διαφορές μεταξύ των χωρών. 5) Η ύπαρξη ζητημάτων που αποτελούν παγωμένες συγκρούσεις όπως αυτό της Ταϊβάν που αφορά την εν λόγω χώρα, την Κίνα και τις Η.Π.Α. Οι Η.Π.Α, μπορεί να μη βρίσκονται γεωγραφικά στην περιφέρεια της Ανατολικής Ασίας, όμως διαθέτουν ζωτικά συμφέροντα στην περιοχή, όπως θα δούμε παρακάτω. Αν η Κίνα, επικρατήσει ξεκάθαρα στη συγκεκριμένη περιφέρεια, τότε θα αποκτήσει ένα ξεκάθαρο πλεονέκτημα στο να παίζει έναν παγκόσμιο ρόλο, εφάμιλλο των Η.Π.Α. Τα στοιχεία αυτά, είναι ενδεικτικά και παρακάτω θα αναλυθούν ώστε να αποδειχθεί μέσω και μετρήσιμων στοιχείων, ότι η

συγκεκριμένη περιφέρεια θα αναδείξει δυνητικό ηγεμόνα, αναθεωρητικό προς τις Η.Π.Α και αυτός ο δυνητικός ηγεμόνας θα είναι η Κίνα. Η συγκρουσιακή φύση του περιφερειακού συστήματος ισορροπίας δυνάμεων, θα επηρεάσει συγκρουσιακά και τις σχέσεις των δύο χωρών. Πριν προβούμε στην ανάλυση όλων των ζητημάτων υψηλής στρατηγικής που αφορούν την περιφέρεια της Ανατολικής Ασίας, είναι αναγκαίο να καταδειχτούν μετρήσιμα στοιχεία που δείχνουν αφενός την εικόνα της περιοχής, και αφετέρου τη σπουδαιότητά της.⁶³

Πίνακας 1 : Οι κοινωνικό-οικονομικοί δείκτες των έξι ισχυρότερων χωρών της περιοχής της Ανατολικής Ασίας.

Country	GDP	Population	GNI	Poverty headcount ratio	Private Sector
China	4,985,461,200,586\$ (2009)	1,331,460,000 (2009)	3,650\$ (2009)	2.8% (2004)	44.3% (2009)
India	1,377,264,718,251 \$ (2009)	1,155,347,678 (2009)	1,220\$ (2009)	27.5% (2005)	29.9% (2009)
Japan	5,068,996,399,491\$ (2009)	127,560,000 (2009)	38,080\$ (2009)	-no data-	22.3% (2009)
Pakistan	161,989,976,156\$ (2009)	169,708,303 (2009)	1,000\$ (2009)	22.3% (2006)	30.5% (2009)
Russian Federation	1,231,892,982,497\$ (2009)	141,850,000 (2009)	9,340\$ (2009)	11.1% (2006)	40.2% (2009)
South Korea	832,511,649,033\$ (2009)	48,747,000 (2009)	19,830\$ (2009)	-no data-	82.5% (2009)

⁶³ ΠΗΓΕΣ ΠΙΝΑΚΑ 1: Όλα τα στοιχεία είναι από την Παγκόσμια Τράπεζα στο: “The World Bank Working for a World Free of Poverty”, *Countries and Economies*, (* by country) δημοσιευμένα στο διαδικτυακό τόπο: <http://data.worldbank.org/country> (2009). Σημείωση: Ο Πίνακας είναι διαμορφωμένος με επιλεγμένους δείκτες από το γράφοντα (Α.Ε.Π, κατά κεφαλήν Α.Ε.Π, δείκτης κατανομής της φτώχειας ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού, πληθυσμός και μερίδιο του ιδιωτικού τομέα ως ποσοστό του συνολικού Α.Ε.Π κάθε χώρας) και απεικονίζουν, την οικονομική και πληθυσμιακή εικόνα των έξι κύριων δυνάμεων της Ανατολικής Ασίας.

Σημειώνεται, ότι η Κίνα, από το 2010, αποτελεί την ισχυρότερη οικονομία στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας, ξεπερνώντας σε Α.Ε.Π την Ιαπωνία, ενώ τέσσερις από τις δέκα μεγαλύτερες εταιρίες του κόσμου είναι κινεζικές, (PetroChina Co Industrial & Commercial Bank of China Ltd., China Mobile Ltd. and China Construction Bank Corp.) κάνοντας σαφές πως η Κίνα απολαμβάνει τη 2^η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο.⁶⁴ Αυτό που παρατηρείται από τους αριθμούς του παραπάνω πίνακα, είναι ότι το μερίδιο των ασιατικών χωρών (κυρίως των ισχυρών), επί της παγκόσμιας οικονομίας μεγεθύνεται, λόγω της δυναμικής της Κίνας και της Ινδίας, ενώ το 2007, -ενδεικτικά- το συνολικό Α.Ε.Π των 23 ασιατικών χωρών, έφτασε να αποτελεί το 1/5 του παγκόσμιου Α.Ε.Π. και το 13,3% των παγκόσμιων εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών (η Κίνα φτάνει το 10,8% του παγκόσμιου Α.Ε.Π και το 7,8% των παγκόσμιων εξαγωγών και η Ινδία 4,6% επί του παγκόσμιου Α.Ε.Π και το 1,4% των παγκόσμιων εξαγωγών), καθιστώντας την ευρύτερη περιοχή «εργαστήριο» αλλαγών όσον αφορά την παγκόσμια οικονομία.⁶⁵ Αν συμπεριλάβουμε και τον πληθυσμό, Κίνα και Ινδία, είναι αρκετές για να απαρτίζουν πάνω από το 1/3 του παγκόσμιου πληθυσμού, σε μια ευρύτερη περιοχή που φιλοξενεί πάνω από το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού, κάνει την περιοχή πολύ σημαντική και από δημογραφικής άποψης.⁶⁶

Πέραν των ενδεικτικών αριθμών που καταδείχτηκαν και φωτογραφίζουν την ανερχόμενη ισχύ πολλών κρατών της ανατολικής Ασίας, υπάρχουν σοβαρά ζητήματα που θέτουν επισφαλή τη σταθερότητα. Η έλλειψη μιας σημαντικής συνεργατικής δομής στην περιοχή της ανατολικής Ασίας, αυξάνει αυτήν την πολυπολική αστάθεια της εν λόγω περιφέρειας.⁶⁷ Αυτό το γεγονός, είναι αρκετά σημαντικό ώστε αφενός να μας θυμίζει την προπολεμική Ευρώπη και αφετέρου στο να ξεχωρίζει τη σημερινή ανατολική Ασία από τη μεταπολεμική Ευρώπη, δικαιώνοντας τελικά τον ισχυρισμό του Zbigniew

⁶⁴ Βλ. Chris Anstey, "China GDP Surpasses Japan, Capping Three- Decade Rise", *Bloomberg Businessweek*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο : <http://www.businessweek.com/news/2010-08-16/china-gdp-surpasses-japan-capping-three-decade-rise.html> , (16/8/2010).

⁶⁵ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *Προς έναν πολυπολικό κόσμο*, Εκδ. Α.Α.Λιβάνη, Αθήνα 2009, σελ. 381-382.

⁶⁶ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*, σελ. 382.

⁶⁷ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *ibid*, σελ. 185-186.

Brzezinski που αναφέρει πως «Γι' αυτό και η Ασία είναι ταυτόχρονα μια αναπτυσσόμενη οικονομία, ένα κοινωνικό ηφαίστειο κι εγκυμονεί πολιτικό κίνδυνο».⁶⁸

Αυτά που συντελούν στο να αποκαλεστεί «δίκαιος» ο ισχυρισμός του Zbigniew Brzezinski, είναι αρκετά και η παρακάτω επιχειρηματολογία, αποσκοπεί στο να εξηγηθούν αυτοί οι συντελεστές. Οι Η.Π.Α και η Βόρεια Κορέα, έφτασαν πολύ κοντά σε πόλεμο, τον Ιούνιο του 1994, για το ζήτημα της απόκτησης πυρηνικών όπλων από πλευράς της Βόρειας Κορέα. Αυτή η εμπλοκή των Η.Π.Α, δεν έχει αποκλειστεί όσον αφορά το μέλλον, καθώς πόλεμος μπορεί να προκύψει μεταξύ της Νότιας και της Βόρειας Κορέας και έτσι να ετοιμαστούν για υποστήριξη της Νότιας Κορέας, οι 37.000 Αμερικανοί στρατιώτες.⁶⁹ Ακόμη και η περίπτωση επανένωσης των Κορέων, δε μοιάζει αρκετή για την εξαφάνιση του ζητήματος ως πηγή αστάθειας. Καθώς μια ενωμένη Κορέα, θα είναι αιτία για να τεθεί ζήτημα αφενός της αποχώρησης των αμερικανικών στρατευμάτων και αφετέρου για την επιρροή Κίνας, Ρωσικής Ομοσπονδίας, Ιαπωνίας και Η.Π.Α, στην Κορέα.⁷⁰

Δεύτερο ζήτημα που κατατάσσεται στις παγωμένες συγκρούσεις, είναι αυτό της Ταϊβάν, το οποίο είναι το πλέον επικίνδυνο ώστε να φέρει τις Η.Π.Α και την Κίνα σε πόλεμο. Η θέση του γράφοντος είναι ότι το ζήτημα της Ταϊβάν, αποτελεί ένα παίγνιο σύγκρουσης της μορφής “chicken game”⁷¹. Ας το εξετάσουμε ενδελεχώς. Η Ταϊβάν,

⁶⁸ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *ibid*, σελ. 186.

⁶⁹ Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ. 718. Η Κίνα, το 1950, αισθάνθηκε απειλούμενη από την κατάσταση στην Κορέα και ξεκίνησε πόλεμο εναντίον των Η.Π.Α. Επίσης, ο Mearsheimer, επικαλείται την ιστορία, αναφέροντας πως η Κίνα το 1950, αισθάνθηκε απειλούμενη για τον πόλεμο στην Κορέα και επιτέθηκε στις Η.Π.Α. Επιπρόσθετα, δεν πρέπει να ξεχνούμε τα θερμά επεισόδια μεταξύ Νότιας και Βόρειας Κορέας λίγους μήνες πριν, που ανάγκασαν τις Η.Π.Α να κάνουν κοινές ασκήσεις «πολέμου» με τη Νότια Κορέα. Αυτή η κρίση κατέδειξε το πόσο επιρρεπής σε πόλεμο είναι η περιοχή της Βορειοανατολικής Ασίας, λαμβάνοντας υπόψη το ότι η μεθόριος που χωρίζει τις δύο Κορέες, αποτελεί την πλέον βαριά εξοπλισμένη περιοχή του κόσμου.

⁷⁰ Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ. 719.

⁷¹ Επεξηγώντας το παίγνιο του «δειλού» ή αλλιώς “chicken game”: Βλ. Πάρις Βαρβαρούσης, *Στρατηγική των παιγνίων: Συνεργασία και Σύγκρουση στις Διεθνείς Σχέσεις*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1998, σελ. 83-95. Σύμφωνα με τον Πάρι Βαρβαρούση, το παίγνιο του «δειλού» παλαισιώνεται από την επιθυμία του ενός παίκτη να προβάλλει την καλύτερη δυνατή στρατηγική στον άλλο, κυριαρχώντας επ' αυτού. Με λίγα λόγια, ο ένας παίκτης δεν προωθεί την καλύτερη δυνατή στρατηγική, όταν δει πως ο άλλος είναι έτοιμος να προωθήσει μια «παράλογη» και συγκρουσιακή συμπεριφορά. Το παίγνιο συνοδεύεται από συμπεριφορές ακροσφαλούς πολιτικής, (brinkmanship) καθώς χρειάζεται και οι δύο παίκτες να γνωρίζουν πλήρως τις συνέπειες μιας ακραίας συμπεριφοράς. Εν προκειμένω, η Κίνα κατά την περίοδο 1995-1996 και κατά το 2000, μπορούμε να πούμε πως «δοκίμασε» τις αμερικανικές δεσμεύσεις προς την Ταϊβάν. Και οι δύο κρίσεις έληξαν ομαλά, δείχνοντας πως η δυναμική του παιγνίου στέκεται στη διατήρηση του υφιστάμενου status quo, καθώς πολύ δύσκολα ένας από τους δυο παίκτες οδηγείται σε ακραία συμπεριφορά. Από την άλλη δε σημαίνει πως όλες οι κρίσεις θα έχουν αίσιο τέλος, ειδικά όσο τίθενται και άλλες ρήτρες,

φαίνεται αποφασισμένη να διατηρήσει τη de facto ανεξαρτησία της και έχει ως βαθύ στόχο να εξελιχθεί η ανεξαρτησία σε de jure. Η Κίνα, έχει καταστήσει σαφές πως θα προχωρήσει σε πόλεμο αν η Ταϊβάν προβεί σε ανεξαρτησία. Εδώ κάπου, εμπλέκονται και οι Η.Π.Α, που είναι δεσμευμένες να στηρίξουν την Ταϊβάν σε περίπτωση που η Κίνα επιτεθεί στην Ταϊβάν. Ανάμεσα στα έτη 1995 και 1996 η Κίνα έκανε ασκήσεις με πραγματικά πυρά, εκπέμποντας σήματα προληπτικού πολέμου στην ακτή της κινεζικής επαρχίας Φουτζιάν, επειδή θεώρησε πως η Ταϊβάν έκανε βήματα προς de jure ανεξαρτησία. Οι Η.Π.Α, έστειλαν δύο ομάδες μάχης αεροπλανοφόρων γύρω από την Ταϊβάν και έτσι Κίνα και Η.Π.Α, έφτασαν ένα βήμα πριν από τον πόλεμο. Το ίδιο έγινε και το Φεβρουάριο του 2000, όταν η Κίνα έθεσε άλλη μια ρήτρα στην παγωμένη σύγκρουση που πλαισιώνει το ζήτημα της Ταϊβάν, απειλώντας με προληπτικό πόλεμο σε περίπτωση που η λύση του ζητήματος αναβληθεί επ' αόριστον, προκαλώντας την ανταλλαγή πυρηνικών απειλών με τις Η.Π.Α. Από την άλλη πλευρά, αν οι Η.Π.Α βοηθήσουν την Ταϊβάν να αναπτύξει το δικό της TMD (threat missile defense), τότε λογικά θα δημιουργηθεί μια κούρσα εξοπλισμών που θα λάβει χώρα με μορφή φαύλου κύκλου. Σε όλα αυτά πρέπει να προσθέσουμε την κούρσα εξοπλισμών μεταξύ Κίνας και Ταϊβάν.⁷²

Η διάθεση της Κίνας να καταστεί περιφερειακή δύναμη της ευρύτερης Ανατολικής Ασίας, φαίνεται και σε άλλες περιπτώσεις απειλών που έχει στο περιβάλλον της. Τα νησιά Σενκάκου/Ντιαογιουτάι, διεκδικούνται από την Κίνα, καθώς και άλλα νησιωτικά συμπλέγματα της νότιας Κινεζικής Θάλασσας, τα οποία δεν ελέγχει. Η «προκατάληψη» που έχει η Κίνα απέναντι στην Ιαπωνία, ότι δηλαδή όχι μόνο ότι είναι εχθρική απέναντί της αλλά αποτελεί και σύμμαχο των Η.Π.Α, έχει ενταθεί από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και μετά.⁷³ Η Κίνα άλλωστε έχει προειδοποιήσει ότι σε περίπτωση που οι Η.Π.Α συνεργαστούν με Νότια Κορέα ή/και Ιαπωνία, προκειμένου να αναπτυχθούν συστήματα NMD (national missile defense), θα αυξήσει κατά πολύ τις στρατιωτικές της δαπάνες δημιουργώντας συστήματα που θα μπορούν να αντιμετωπίσουν τα αντίστοιχα απειλητικά προς αυτήν. Γίνεται φανερό εδώ ότι οι Η.Π.Α

μειώνοντας τις εναλλακτικές διεξόδους. Κατά τον γράφοντα, το πάιγνιο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τις παραδοχές του στρατηγικού ρεαλισμού του Thomas Schelling, καθώς το πλαίσιο είναι ο εκφοβισμός και η απειλή χρήσης βίας.

⁷² Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ. 719-721, 726.

⁷³ Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ 722-723.

αποτελούν την προκεχωρημένη/υπερπόντια εξισορροπητική δύναμη στην Ανατολική Ασία, ενώ η Κίνα επιθυμεί να γίνει περιφερειακός ηγεμόνας. Αυτή η κατάσταση κάνει τις Η.Π.Α, να είναι το «κλειδί» της ασφάλειας της περιοχής.⁷⁴

Το επόμενο επιχείρημα, έρχεται από τις σχέσεις της Κίνας με την Ινδία. Η Ινδία, ανησυχεί ιδιαίτερα για τις βλέψεις της Κίνας καθώς θεωρεί τον εαυτό της δυνητικό περιφερειακό ηγεμόνα και ισότιμο «παίκτη» με την Κίνα.⁷⁵ Επιπρόσθετα, η Ινδία, δε βλέπει με καλό μάτι τις σινο-πακιστανικές σχέσεις, θεωρώντας ότι η Κίνα εξισορροπεί απειλητικά την πρώτη, μέσω του εχθρικού προς την Ινδία, Πακιστάν. Ινδία και Πακιστάν, έχουν συνοριακές διαφορές ενώ είναι φανερά κάτοχοι πυρηνικών όπλων, όπως και η Κίνα. Η Βόρεια Κορέα επιθυμεί και εκείνη να γίνει φανερή πυρηνική δύναμη, ενώ κινεζικοί φόβοι αφορούν μεταξύ άλλων, πιθανή τριγωνική συμμαχία εναντίον της μεταξύ Η.Π.Α, Ιαπωνίας και Ταϊβάν. Η μόνη τάξη αυτής της περίπλοκης αναρχίας έτσι όπως αυτή παρουσιάζεται από τα παραπάνω, φαντάζει να είναι μια στρατηγική συνεργασία μεταξύ Κίνας, Ιαπωνίας, Η.Π.Α και Ινδίας, κάτι που μοιάζει βέβαια με ουτοπία, λόγω των πραγματικών προβλημάτων και λόγω ιστορικών αιτιών.⁷⁶ Επίσης, ο ρόλος της Ινδίας είναι αρκετά σημαντικός όσον αφορά την θέση που μπορεί να έχει σαν εξισορροπητής ανάμεσα σε Η.Π.Α και Κίνα, θυμίζοντας με τηρούμενες αναλογίες, τον αντίστοιχο ρόλο που έπαιζε η Κίνα, ανάμεσα στις Η.Π.Α και στην Ε.Σ.Σ.Δ, ύστερα από την σινο-αμερικανική προσέγγιση της δεκαετίας του 1970. Ο ρόλος της Ρωσικής Ομοσπονδίας είναι εξίσου σημαντικός. Από την 11/9, η Ρωσία, φαίνεται να εγκατέλειψε κάθε ιδέα πιθανής συμμαχίας με την Κίνα για εξισορρόπηση και τελικά αναθεώρηση της αμερικανικής ισχύος. Αυτό δεν είναι παράλογο καθώς από τότε που η Ρωσική Ομοσπονδία, έχει κοινά σύνορα με την Κίνα, η Κίνα είναι πιο ισχυρή οικονομικά και πολιτικά. Η ρωσική Άπω Ανατολή εξαρτάται ολοένα και περισσότερο οικονομικά από την Κίνα, κάτι που δείχνει ότι τα συνοριακά ζητήματα μαζί με τους δημογραφικούς παράγοντες, που επηρεάζουν τις σχέσεις μεταξύ Μόσχας και Πεκίνου, ανησυχούν την πρώτη.⁷⁷

⁷⁴ Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ. 726-728.

⁷⁵ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *ibid*, σελ. 186-188.

⁷⁶ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *ibid*.

⁷⁷ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *Η Μεγάλη Σκακιέρα: Η Αμερικανική Υπεροχή και οι Γεωστρατηγικές της Επιτάγες*, Εκδ. Α.Α.Λιβάνη, Αθήνα 1998, σελ. 285-286.

Η Ινδία, θα λέγαμε ακροβατεί ανάμεσα σε έναν ξεχωριστό στρατηγικό ρόλο, που θα ταιριάζει σε ένα δυνητικό περιφερειακό ηγεμόνα και μια ανερχόμενη δύναμη του διεθνούς συστήματος, και στο ρόλο της «ασπίδας» των Η.Π.Α για την Κίνα.⁷⁸ Μέχρι τώρα, η Ινδία μπορεί με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο να συνεργάζεται και με την Κίνα και με τις Η.Π.Α, όμως η αναδυόμενη συγκρουσιακή σχέση των δύο δυνάμεων, θα τη φέρει στο δίλημμα του να διαλέξει ένα «στρατόπεδο» (προς το παρόν η Κίνα είναι η ανταγωνίστρια χώρα που επιδιώκει την περιφερειακή ηγεμονία) ή να επιτελέσει κάποιον δικό της, «τρίτο» δρόμο. Προς το παρόν, η ρήση του Κασουτίλια, *«ικανοποίησε εκείνον που είναι μακριά σου και μην αφήνεις περιθώρια ενθάρρυνσης σ' αυτούς που είναι κοντά σου»* φαίνεται να ακολουθείται από το Νέο Δελχί.⁷⁹ Με αυτόν τον τρόπο βοηθούν τις Η.Π.Α να παίξουν το ρόλο του υπερπόντιου εξισορροπητή στην Ανατολική Ασία και να ελέγχουν την κινεζική ισχύ. Το Πακιστάν παίζει ρόλο «κλειδί» στις όποιες συμμαχίες γίνουν από μεριάς Ινδίας και που θα επηρεάσουν σημαντικά τις εξελίξεις της ευρύτερης περιοχής. Όπως αναφέραμε, η Κίνα, η Ινδία και το Πακιστάν είναι φανερά πυρηνικές δυνάμεις ενώ και η Βόρεια Κορέα κατέχει πυρηνικά όπλα. Σε αυτά μπορούμε να συνυπολογίσουμε και τη δυνητική πυρηνική ικανότητα της Ιαπωνίας καθώς βεβαίως και την τεράστια πυρηνική δυναμική των Η.Π.Α.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από τα παραπάνω, είναι ότι η Ανατολική Ασία, βιώνει έναν ολοένα και εντονότερο ανταγωνισμό ασφάλειας, που συνοδεύεται από έξαρση του εθνικισμού και κούρσες εξοπλισμών. Αναφέραμε διασυννοριακές διαφορές και σταθήκαμε στην έλλειψη μιας περιφερειακής συνεργατικής αρχής, εφάμιλλης της Ε.Ε στη Ευρώπη. Η αναρχία, αποτελεί για το ρεαλιστικό παράδειγμα, το βασικό αίτιο των συγκρούσεων και άρα υπάρχει συστημικός παράγοντας στην εν λόγω περιοχή που δυσχεραίνει την παγίωση μιας θετικής ειρήνης. Ο Zbigniew Brzezinski, χαρακτήρισε την ασιατική οικονομία *«αναπτυσσόμενη»* και την ασιατική κοινωνία *«ηφαίστειο που*

⁷⁸ Βλ. Harsh Pant for International Relations and Security Network, "India's Continuing Search for Strategic Autonomy", δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.isn.ethz.ch/isn/Current-Affairs/ISN-Insights/Detail?lng=en&id=129264&contextid734=129264&contextid735=129261&tabid=129261> (18/5/2011).

⁷⁹ Βλ. Πάρις Βαρβαρούσης, *Οι ρίζες των Διεθνών Σχέσεων-Σχηματισμοί Διεθνών Σχέσεων στις αρχαίες ελληνικές πόλεις: Η συμβολή των αρχαίων Ελλήνων*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1999, σελ. 23.

εγκυμονεί πολιτικό κίνδυνο». Επίσης, υπάρχει μια αναλογία της εικόνας της προπολεμικής Ευρώπης με αυτήν της σύγχρονης Ασίας, και μπορεί να αποτυπωθεί μεταξύ μιας «τολμηρής» σύγκρισης μεταξύ προπολεμικής Γερμανίας και σημερινής Κίνας. Η αυτοκρατορική Γερμανία, φθονούσε τη Μ. Βρετανία, εχθρευόταν τη Γαλλία και αδιαφορούσε για τη Ρωσία. Η σημερινή Κίνα, ανησυχεί για την Ιαπωνία, συμπεριφέρεται με συμβιβασμό προς την Ινδία και απορρίπτει τη Ρωσία.⁸⁰ Το ζήτημα που αφορά τη Νότια και τη Βόρεια Κορέα, δυναμιτίζει τις σχέσεις μεταξύ Κίνας και Η.Π.Α, ενώ το η παγωμένη σύγκρουση στην Ταϊβάν, αποτελεί απειλή για την ειρήνη μεταξύ των δύο δυνάμεων. Οι πυρηνικές δυνατότητες της Κίνας, των Η.Π.Α, της Ινδίας, του Πακιστάν, της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της Βόρειας Κορέας, μολονότι δημιουργούν μια ισορροπία τρόμου, η έξαρση των εθνικισμών και η ύπαρξη πολλών ζητημάτων που ομοιάζουν με παίγνια μηδενικού αθροίσματος, απειλούν περαιτέρω την ειρήνη, σε μια περιοχή που παρότι αναπτύσσεται οικονομικά, δεν εγκυμονεί ειρήνη, κάτι που παραδέχτηκε και ο φιλελεύθερος Joseph Nye, στο άρθρο του “East Asian Security: The Case for Deep Engagement” στο περιοδικό Foreign Affairs, λέγοντας ότι: *«Έχει γίνει της μόδας να λέγεται ότι ο κόσμος μετά τον Ψυχρό Πόλεμο έχει περάσει από την εποχή της πολιτικής ισχύος στην εποχή της γεωοικονομίας. Τέτοιου είδους κλισέ δείχνουν ελλιπή και στενόμυαλη ανάλυση. Η πολιτική και η οικονομία συνδέονται. Τα διεθνή οικονομικά συστήματα εδράζονται στη διεθνή πολιτική τάξη»*.⁸¹ Οι Η.Π.Α, θα συνεχίσουν όλα και εντονότερα να ασχολούνται με την περιφέρεια της Ανατολικής Ασίας, προσπαθώντας να ανασχέσουν την κινεζική ισχύ και να διασφαλίσουν την ευρύτερη περιφερειακή ασφάλεια.⁸² Η Κίνα από την άλλη επιθυμεί να γίνει ο περιφερειακός ηγεμόνας της περιοχής και αντιδρά σε οποιαδήποτε αμερικανική κίνηση που στοχεύει στην ανάσχεση της ισχύος της, αντιμετωπίζοντας με ρεαλισμό την παρουσία των Η.Π.Α στην περιοχή, κάτι που φαίνεται και από την επίσημη θέση του επίσημου οργάνου του Τμήματος Γενικής Πολιτικής του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού το 2002, *Jienfangjun Bao*, όπου σημείωσε ότι: *«η ουσιαστική μορφή της εξέλιξης της διεθνούς κατάστασης στο παρόν και στο άμεσο μέλλον, θα είναι: γενική ειρήνη με τοπικούς πολέμους, γενική ηρεμία με*

⁸⁰ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *Η Επιλογή: Παγκόσμια Κυριαρχία ή Παγκόσμια Ηγεσία*, Εκδ. Α. Α Λιβάνη, Αθήνα (2005), σελ. 186.

⁸¹ Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ. 727.

⁸² Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ. 728.

τοπική ένταση και γενική σταθερότητα με τοπικές αναταραχές». ⁸³ Η κινεζική αυτή θέση υπονοεί κατά το δημιουργό της εργασίας, την εξέλιξη του μονοπολικού διεθνούς συστήματος σε ένα σταθερό πολυπολικό σύστημα, που όπως είδαμε σε προηγούμενη υποενότητα, είναι και η επίσημη θέση της Κίνας. Αυτό βέβαια συνιστά το ευκαίριο και όχι το εφικτό, με βάση τα όσα είδαμε παραπάνω.

Η αστάθεια της περιφέρειας της Ανατολικής Ασίας, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί στα πλαίσια μιας συνεργασίας στην οποία θα ηγούνται οι Η.Π.Α και η Κίνα, καθώς οι στόχοι τους δεν είναι συμπληρωματικοί. Αυτό σημαίνει πως οι δύο χώρες δρουν με βάση συγκρουσιακά δεδομένα και αυτό δε φαίνεται να αλλάζει στο μέλλον.

⁸³ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *ibid*, σελ. 186,192-193.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β'

Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Η.Π.Α ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ.

1. Οι σχέσεις των δύο δυνάμεων στον Ο.Η.Ε.

Στην προηγούμενη ενότητα, το συνολικό επιχείρημα που κατατέθηκε, ήταν πως οι δύο δυνάμεις, έχουν μια στρατηγική κουλτούρα που επιδιώκει την πρωτοκαθεδρία στο διεθνές σύστημα. Επίσης, οι μεταξύ τους σχέσεις, από το 1970 και μέχρι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, ήταν σχέσεις που χτίστηκαν πάνω σε μια αμοιβαία απειλή (της Ε.Σ.Σ.Δ) και ως εκ τούτου, μπορούμε να μιλήσουμε για μια στρατηγική και εξειδικευμένη συνεργασία που όπως αποδείχτηκε είχε ημερομηνία λήξης. Οι προ του Δόγματος Νίξον σχέσεις και οι μεταψυχροπολεμικές, αποδεικνύουν ότι το πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ των δυο χωρών, είναι ανταγωνιστικό. Το επιχείρημα ολοκληρώνεται με την ανάλυση του ανταγωνισμού ασφάλειας, έτσι όπως αυτός εξελίσσεται στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ασίας, καθώς και τα παίγνια μηδενικού αθροίσματος που πλαισιώνουν τις σινο-αμερικανικές σχέσεις στην εν λόγω περιοχή και που καθιστούν τον ανταγωνισμό αναπόφευκτο.

Η παρούσα ενότητα, αποτελεί άλλη μια παράμετρο έρευνας της υφής των σινο-αμερικανικών σχέσεων. Στόχος της ενότητας είναι να συμβάλλει στην τεκμηρίωση του κεντρικού επιχειρήματος της εργασίας, που δεν είναι άλλο από το ότι οι Η.Π.Α και η Κίνα, είναι δυο δυνάμεις που έχουν ανταγωνιστικές σχέσεις και μακροπρόθεσμα, αυτή η ένταση του ανταγωνισμού θα αυξάνεται. Ο θεματικός τόπος της διεθνούς διπλωματίας και της δημιουργίας διεθνών καθεστώτων για την παγίωση μιας θετικής ειρήνης, αποτελεί μια σταθερή τράπεζα επιχειρημάτων για τη σχολή των πλουραλιστών. Τα διεθνή καθεστώτα, σύμφωνα με αυτούς, εξυπηρετούν το κοινό καλό, κάνοντας δυνατή τη διεθνή συνεργασία, διαμορφώνοντας μια ολοένα και πιο φιλελεύθερη διεθνή τάξη. Η

κριτική του ρεαλισμού, (η οποία θα αποτελέσει τη θεμελιώδη επιχειρηματολογία του γράφοντα σε αυτήν την ενότητα) εστιάζεται στο ότι τα κράτη, μπορούν να επιτύχουν συντονισμό μέσα από τα διεθνή καθεστώτα και όχι τη συνεργασία έτσι όπως αυτή νοείται από τη φιλελεύθερη σχολή σκέψης. Ισχυρό επιχείρημα για τους ρεαλιστές αποτελεί το γεγονός ότι τα κράτη επωφελούνται αναλόγως την ισχύ τους από τα διεθνή καθεστώτα, -υπονοώντας την ανισότητα ισχύος που πλαισιώνει τις διακρατικές σχέσεις- και πως η εξέλιξη ενός καθεστώτος εξαρτάται από την ισχύ των μελών του.⁸⁴ Ο Stephen

M. Walt, παρατηρεί ότι: *«Οι οργανισμοί ούτε υποκαθιστούν την κρατική δύναμη ούτε ασκούν ισχυρούς περιορισμούς στη συμπεριφορά της Μεγάλης Δύναμης, αλλά μπορούν να παράσχουν χρήσιμους μηχανισμούς για την υπέρβαση διλημμάτων στη συλλογική δράση και άλλων εμποδίων για την πολυμερή συνεργασία»*.⁸⁵

Ο επιμέρους στόχος της ενότητας λοιπόν, είναι να αποδείξει ότι σε τρία διαφορετικά διεθνή καθεστώτα, στον Ο.Η.Ε , στον Π.Ο.Ε και στο G-20, οι Η.Π.Α και η Κίνα, έχουν αγεφύρωτα χάσματα, που δεν γεφυρώνονται από την πολυμερή διπλωματία, καθιστώντας έτσι τα συγκεκριμένα διεθνή καθεστώτα, αρένες προώθησης των συμφερόντων τους, τα οποία και αποκλίνουν. Η απόκλιση, οφείλεται στο ότι η Κίνα έχει στόχο την αναθεώρηση του υφιστάμενου διεθνούς συστήματος, διεκδικώντας σταδιακά την πρωτοκαθεδρία που έχουν μέχρι σήμερα, οι Η.Π.Α. Με άλλα λόγια, για τις δύο χώρες, τα διεθνή καθεστώτα είναι άλλη μια περίπτωση όπου ακολουθούν την έμμεση προσέγγιση, για την υλοποίηση των στρατηγικών στόχων τους, καθώς τα συγκεκριμένα διεθνή καθεστώτα, δεν μπορούν να εξαλείψουν τον στρατηγικό ανταγωνισμό μεταξύ τους.

Αρχικά, μπορούμε να εξετάσουμε τις σχέσεις των δύο χωρών στα πλαίσια του Ο.Η.Ε, με βάση έξι πτυχές. 1) Ειρήνη και ασφάλεια, 2) μη εξάπλωση πυρηνικών όπλων, 3) φτώχεια και ανάπτυξη, 4) ανθρώπινα δικαιώματα και δημοκρατία, 5) μεταρρυθμίσεις του Ο.Η.Ε. Ακολούθως, θα εξεταστούν οι περιπτώσεις του πολέμου του Κοσσυφοπεδίου, του Ιράκ και της πρόσφατης απαγόρευσης πτήσεων στη Λιβύη, προκειμένου να

⁸⁴ Βλ. John Baylis & Steve Smith, *Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής: Μια εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις*, Εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα 2007, σελ. 479.

⁸⁵ Βλ. Stephen M. Walt, *Στρατηγικές αντίστασης στην ηγεμονία των Η.Π.Α*, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα (2006), σελ. 65-66 . Ο καθηγητής του Harvard, αναφέρεται στη διεθνή επιρροή των Η.Π.Α στους διεθνείς οργανισμούς, όμως η παρατήρησή του μπορεί να θεωρηθεί και σαν ένα ρεαλιστικό αξίωμα για το τι αποτελούν οι διεθνείς οργανισμοί για τις μεγάλες δυνάμεις γενικότερα.

τεκμηριωθεί η ανταγωνιστική σχέση των δύο δυνάμεων στα πλαίσια του πιο σημαντικού οργάνου των Η.Ε, του Συμβουλίου Ασφαλείας. Τέλος, θα αναδειχθούν περιφερειακά προβλήματα της Κίνας, που την αναγκάζουν, να εφιστά την προσοχή της σε ζητήματα που λαμβάνουν χώρα σε περιφέρειες, γεωγραφικά μακρινές από εκείνην, δείχνοντας πως αυτές οι περιπτώσεις επηρεάζουν το στόχο της περιφερειακής ηγεμονίας και τον αντίστοιχο, της διεκδίκησης μιας θέσης πρωτοκαθεδρίας στις διεθνείς υποθέσεις, δυο στόχοι που επιτυγχάνονται αμφίδρομα.

Ξεκινώντας από τις επίσημες θέσεις των Η.Π.Α για το ρόλο που οφείλει να διαδραματίζει ο Ο.Η.Ε., σε όσα αφορούν τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας, αναφέρονται τα εξής: «...Στόχος της διπλωματίας μας (σ.σ. Η.Π.Α) στα Ηνωμένα Έθνη, είναι να κάνουμε τον Οργανισμό, έναν πιο ολοκληρωμένο φορέα που θα διευθύνει τις πιο σημαντικές παγκόσμιες προκλήσεις: Την προώθηση της ειρήνης και της ανάπτυξης, την ωρίμανση της δημοκρατίας και την ισχυροποίηση του σεβασμού προς τα ανθρώπινα δικαιώματα».⁸⁶ Η γενικολογία που μπορεί να εμπεριέχεται σε μία επίσημη θέση, δεν πρέπει να μας παραπλανά, καθώς η θέση των Η.Π.Α, είναι να συνεχιστούν, μέσα από τον Ο.Η.Ε- να προωθούνται οι αμερικανικές αξίες, που στόχο έχουν τη διατήρηση της πρωτοκαθεδρίας τους στο διεθνές σύστημα. Στον τομέα της μη εξάπλωσης των πυρηνικών όπλων, οι Η.Π.Α, θεωρούν επικίνδυνη την κατοχή πυρηνικών όπλων από το Ιράν και τη Βόρεια Κορέα καθώς αποσταθεροποιούν τις περιοχές που γεωγραφικά ανήκουν. Ο Ο.Η.Ε, σύμφωνα και με τον Barack Obama, μπορεί να παίξει έναν ρόλο ανάσχεσης της εξάπλωσης των πυρηνικών όπλων, μέχρι την οριστική εξάλειψή τους.⁸⁷ Το σχόλιο που μπορεί να κατατεθεί, είναι ότι το Ιράν και η Βόρεια Κορέα, βρίσκονται σε περιοχές ζωτικής σημασίας για τα αμερικανικά στρατηγικά συμφέροντα. Η διεθνής τάξη για τις Η.Π.Α, οφείλει να λειτουργεί προς όφελός τους και οποιαδήποτε «δυσαρμονία» προς αυτό, συνιστά απειλή για την πρωτοκαθεδρία τους.⁸⁸ Με λίγα λόγια, η ανησυχία για την ανάδυση πολλών δυνάμεων, (και με πυρηνικό πλεονέκτημα) είναι έκδηλη για τις Η.Π.Α. Όσον αφορά τη θεματική της φτώχειας και της ανάπτυξης, οι Η.Π.Α μάλλον

⁸⁶ Βλ. United States mission to the United Nations, "Peace and Security", δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.usunnewyork.usmission.gov/issues/c31170.htm>.

⁸⁷ Βλ. United States mission to the United Nations, "Nonproliferation and Disarmament", δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.usunnewyork.usmission.gov/issues/c31168.htm>.

⁸⁸ Βλ. David Sylvan & Stephen Majeski, *U.S Foreign Policy in Perspective: Clients, enemies and empire*, Εκδ. Routledge (London & New York 2009), σελ. 176.

αντιμετωπίζουν το ζήτημα σαν ζήτημα ασφάλειας.⁸⁹ Οι αμερικανικές αξίες που αφορούν τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, αποτελούν άλλη μια πτυχή της αμερικανικής διπλωματίας στα Η.Ε. Η προώθηση της δημοκρατίας, που ευνοεί την ανάπτυξη και την ασφάλεια, είναι βασική προτεραιότητα για τις Η.Π.Α. Ο δε σεβασμός προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπληρώνει αυτήν τη θέση.⁹⁰ Τέλος, από τα πιο σημαντικά ζητήματα για την αμερικανική διπλωματία έτσι όπως αυτή αποτυπώνεται στον Ο.Η.Ε, αποτελεί το μέλλον του ίδιου του Ο.Η.Ε και το κατά πόσο μπορεί να ισχυροποιηθεί ο ρόλος του. Η αύξηση της σημασίας του Ο.Η.Ε, φαίνεται να προωθείται από την Ουάσιγκτον, μέσω του ΟΙΟΣ (The Office of Internal Oversight Services) που αποτελεί ανεξάρτητη υπηρεσία και έχει στόχο την ισχυροποίηση του ρόλου του Ο.Η.Ε.⁹¹ Είναι χρήσιμο επίσης να αναφέρουμε πως οι Η.Π.Α, στηρίζουν τον προϋπολογισμό του Ο.Η.Ε κατά το μεγαλύτερο μερίδιο (22%), ενώ αποτελούν και το ισχυρότερο μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε το οποίο μπορεί να παρακάμπτει ακόμη και δικαιώματα αρνησικυρίας άλλων δυνάμεων του Συμβουλίου Ασφαλείας, όπως έγινε στο δεύτερο πόλεμο του Ιράκ το 2003.⁹² Αυτός είναι ο βασικός λόγος ανησυχίας και αντίδρασης του Πεκίνου που δεν επιθυμεί να βλέπει τις Η.Π.Α να δρουν μονομερώς, παρακάμπτοντας διεθνή συλλογικά όργανα.

Η Κίνα, όσο περνά ο καιρός στηρίζει όλο και περισσότερο την ενδυνάμωση του Ο.Η.Ε. Αυτό φαίνεται από την πρόσφατη δήλωση του Hong Lei : *«Η Κίνα αναγνωρίζει και υποστηρίζει τις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα των Η.Ε, ο οποίος ηγείται των προσπάθειών για τη δημιουργία μηχανισμού μεταρρυθμίσεων για τον Ο.Η.Ε»*.⁹³ Αυτό φαντάζει λογικό αν θυμηθούμε πως στην πρώτη ενότητα, αναφέρθηκε ότι η Κίνα στηρίζει τη δημιουργία ενός πολυπολικού κόσμου, όπου όλα τα κράτη μπορούν να διαδραματίζουν ρόλο στις αποφάσεις. Άλλη παραπομπή σε παραπάνω γραφόμενα, αποτελεί το ότι η Κίνα, ακολούθησε έναν «τρίτο δρόμο» κατά τη διάρκεια του Ψυχρού

⁸⁹ Βλ. United States mission to the United Nations, "Poverty and Development", δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.usunnewyork.usmission.gov/issues/c31167.htm>.

⁹⁰ Βλ. United States mission to the United Nations, "Human Rights and Democracy", δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.usunnewyork.usmission.gov/issues/c31165.htm>.

⁹¹ Βλ. United States mission to the United Nations, "U.N Reform", δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.usunnewyork.usmission.gov/issues/c31164.htm>.

⁹² Βλ. Stephen M. Walt, ibid, σελ. 66.

⁹³ Βλ. "China supports UN playing more important role in international affairs: FM spokesman", *Xinhua, People's Daily Online*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://english.peopledaily.com.cn/90001/90776/90883/7399712.html> , (3/6/2011).

Πολέμου, από τον οποίο μπορούμε να πούμε πως παρέκκλινε, μόνο μετά τη σινο-αμερικανική προσέγγιση της δεκαετία του 1970. Αυτός ο δρόμος ήταν για την Κίνα, η υπεράσπιση των αδύναμων κρατών. Αυτός ο ρόλος, μετά την κατάρρευση της Ε.Σ.Σ.Δ, συνεχίζει να διαδραματίζεται από πλευράς Πεκίνου, καθώς ο στόχος δημιουργίας ενός σταθερού πολυπολικού κόσμου περνάει από τις αναπτυσσόμενες χώρες και τα αδύναμα κράτη. Είναι φανερό ότι η διάθεση της κινεζικής πολιτικής, είναι να εξασφαλίσει μια ευρεία πρόσδεση αναπτυσσόμενων χωρών στο άρμα της, κάτι που την ισχυροποιεί διπλωματικά στον Ο.Η.Ε. Όσον αφορά το πάγιο αίτημα των αναπτυσσόμενων χωρών για δημιουργία δυναμικών πλαισίων ανάπτυξης για αυτές, η Κίνα, το συσχετίζει άμεσα με την πάγια πολιτική θέση της, ότι δεν πρέπει να υπάρχει ένας τρόπος ανάπτυξης –δηλαδή ο καπιταλισμός δυτικού τύπου- για όλες τις χώρες. Ο λόγος του Zhang Yishan, στα Η.Ε, το 2005, είναι ενδεικτικός, καθώς μεταξύ άλλων αναφέρει: «[...]Η κινεζική κυβέρνηση πιστεύει σταθερά, πως η ανάπτυξη πρέπει να ξεκινά μέσα από το κράτος.»⁹⁴ Η κινεζική πολιτική, όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις του Ο.Η.Ε, φαίνεται -ενδεικτικά- στο λόγο του πρέσβη της Κίνας, Li Baodong, στα πλαίσια της ανοικτής συζήτησης που έλαβε χώρα στο Συμβούλιο Ασφαλείας για τις μεθόδους εργασίας στα Η.Ε στις 22/4/2010. Περιληπτικά, ο Κινέζος πρέσβης χαιρέτισε τις προσπάθειες που γίνονται για να παίξει το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε, έναν ουσιαστικότερο ρόλο στα διεθνή ζητήματα ασφάλειας.⁹⁵

Οι παραπάνω ενδεικτικές θέσεις είναι χρήσιμες ώστε να καταστεί σαφές το πλαίσιο των Σινο-αμερικανικών σχέσεων, έτσι όπως λαμβάνει χώρα στο Συμβούλιο Ασφαλείας, που είναι το σημαντικότερο όργανο του Ο.Η.Ε. Οι περιπτώσεις που θα καταδειχτούν, είναι τρεις. Ο πόλεμος στο Κοσσυφοπέδιο, ο πόλεμος στο Ιράκ και η πρόσφατη απαγόρευση πτήσεων στη Λιβύη.

Στο ζήτημα της παρέμβασης στο Κοσσυφοπέδιο, οι Η.Π.Α, η Βρετανία και η Γαλλία, θεώρησαν πως έπρεπε να παρέμβουν μέσα από το ΝΑΤΟ, προκειμένου να διευθετηθεί το χάος που λάμβανε χώρα στην περιοχή. Η συζήτηση του κατά πόσον είναι

⁹⁴ Βλ. Zhang Yishan Head of Chinese Delegation and Deputy Permanent Representative of China to the UN-At High-level Segment of 2005 ECOSOC Substantive Meeting, “ *Permanent Mission of the People’s of Republic of China to the UN*”, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/economicdevelopment/t201991.htm> , (2005/07/01).

⁹⁵ Βλ. Li Baodong at the Security Council Open Debate on Working Methods (22/4/2010), δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/zzhgg/t687010.htm>.

θεμιτή μια ανθρωπιστική παρέμβαση ή όχι, αφορά και τη διαφωνία μεταξύ των Η.Π.Α και της Κίνας. Οι Η.Π.Α, ακολούθησαν μια ουλσονική προσέγγιση του ζητήματος, σύμφωνα με την οποία, η συλλογική ασφάλεια μέσα σε καθεστώτα, προστατεύει την ειρήνη όταν ο εκάστοτε «ταραχοποιός», τιμωρείται από τα υπόλοιπα μέλη.⁹⁶ Η εθνοκάθαρση στην οποία προχώρησαν οι Σέρβοι εναντίον των Κοσσοβάρων, ήταν εκτός των κανόνων της Ε.Ε και γενικά αντίθετη με τη «δυτική» κουλτούρα πάνω σε ανθρωπιστικά θέματα. Κάπου εδώ βρίσκεται η κινεζική αντίθεση με την παρέμβαση των Η.Π.Α και των Ευρωπαίων συμμάχων τους στο Κοσσυφοπέδιο. Σύμφωνα με την κινεζική θέση, η οποία υποστηρίχθηκε μεταξύ άλλων και από τη Ρωσική Ομοσπονδία και από την Ινδία, το ότι η εθνοκάθαρση που συνέβη στο Κοσσυφοπέδιο, δε συνάδει με τους ευρωπαϊκούς κανόνες, δε σημαίνει πως η παρέμβαση ήταν νόμιμη σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Με λίγα λόγια, το ΝΑΤΟ εξέλαβε τα όσα συνέβησαν στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, ως περιφερειακά ευρωπαϊκά προβλήματα και όχι ως διεθνή και παγκόσμια.⁹⁷ Κατά αυτόν τον τρόπο, η Κίνα θεώρησε ότι οι δυτικές συμμαχικές δυνάμεις, προσπαθούν να επιβάλλουν τους κανόνες τους στο διεθνές σύστημα, έτσι θεωρείται φυσιολογική η αποχή της από την απόφαση 1203 του Συμβουλίου Ασφαλείας, που δεν ξεκαθάριζε το αν θα γίνει πολεμική παρέμβαση, ενώ οι Η.Π.Α προώθησαν την άποψη πως η παρέμβαση με χρήση βίας, ορισμένες φορές είναι αναγκαία και αποδεκτή, κάτι που η Κίνα δεν αποδέχεται.⁹⁸

Η περίπτωση του Κοσσυφοπεδίου, καθιστά σαφείς τις ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ Η.Π.Α και Κίνας. Η Κίνα, αντιδρά στη μονομερή χρήση βίας των Η.Π.Α –εν προκειμένω μέσω του ΝΑΤΟ- κάτι που είναι εύλογο από τη στιγμή που η Κίνα, επιθυμεί έναν πολυπολικό κόσμο, στον οποίο δε θα επικρατούν οι δυτικοί κανόνες ως διεθνείς κανόνες και αυτός ήταν και ο λόγος που η Κίνα επικαλέστηκε το Διεθνές Δίκαιο. Θυμόμαστε εδώ την επίσημη θέση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, ότι η Κίνα δεν επιθυμεί να επιβάλλει κάποιο σύστημα στον κόσμο αλλά ούτε και να της επιβληθεί. Οι Η.Π.Α, θέλουν να συνεχίσουν να αποτελούν τη συντονίστρια δύναμη συλλογικής

⁹⁶ Βλ. Brian Frederking, “Constructing Collective Security in Kosovo”, McKendree College, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.class.uidaho.edu/martin_archives/Kosovo.htm.

⁹⁷ Βλ. Brian Frederking, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.class.uidaho.edu/martin_archives/Kosovo.htm.

⁹⁸ Βλ. Brian Frederking, *ibid.*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.class.uidaho.edu/martin_archives/Kosovo.htm.

ασφάλειας, διασφαλίζοντας την πρωτοκαθεδρία στις διεθνείς υποθέσεις. Στην υπόθεση του Κοσσυφοπεδίου, η Κίνα φαίνεται να έχει τάση αναθεώρησης των πρακτικών των Η.Π.Α, στο κομμάτι της συλλογικής ασφάλειας, αμφισβητώντας την αρμοδιότητα του NATO και παράλληλα προκρίνοντας λύσεις μέσα από τον Ο.Η.Ε στηριγμένες πάνω στο Διεθνές Δίκαιο. Στη συνεδρίαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε, το Φεβρουάριο του 2011, η Κίνα επιμένει στην προαγωγή του Διεθνούς Δικαίου ως εργαλείου επίλυσης των διαφορών και στο διεθνή διάλογο για την προώθηση της ειρήνης στα Βαλκάνια και ευρύτερα, στην Ευρώπη, στηριγμένη στο σεβασμό της εθνικής κυριαρχίας. Από την άλλη πλευρά, οι Η.Π.Α, χαιρέτησαν τις προσπάθειες εκδημοκρατισμού του Κοσσυφοπεδίου, τονίζοντας το ρόλο του NATO και της Ε.Ε.⁹⁹

Η επόμενη υπόθεση από την οποία μπορούμε να αντλήσουμε επιχειρήματα που καταδεικνύουν τις συγκρουσιακές σχέσεις των δύο δυνάμεων στα πλαίσια του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε, είναι ο πόλεμος του Ιράκ. Το Νοέμβριο 2002, το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε, ενέκρινε ομόφωνα (με ψήφους 15-0-0) την Απόφαση 1441, σύμφωνα με την οποία το Ιράκ, είχε την τελευταία ευκαιρία να εναρμονιστεί με τις επιταγές της διεθνούς κοινότητας και να αφοπλιστεί από τα όπλα μαζικής καταστροφής.¹⁰⁰ Στις 25 Μαρτίου 2003, ο πρόεδρος της Κίνας, Hu Jintao, ανέφερε σχετικά με τον πόλεμο στο Ιράκ ότι: *«η κινεζική κυβέρνηση επέμεινε σε μια πολιτική λύση μέσα στα πλαίσια του Ο.Η.Ε και έκανε ό,τι μπορούσε για να πετύχει αυτό το στόχο[...] Η Κίνα ανησυχεί βαθιά για την ανθρωπιστική καταστροφή και τις συνέπειες που θα έχει αυτός ο πόλεμος για την περιφερειακή και την παγκόσμια ειρήνη»*.¹⁰¹ Η κινεζική πολιτική, όσον αφορά τον πόλεμο του Ιράκ, ήταν να καταδικάζει τη μονομερή πολεμική πρακτική των Η.Π.Α και των συμμάχων τους, και να επικαλείται την Απόφαση 1441. Με άλλα λόγια, η Κίνα καθιστά σαφές στις Η.Π.Α, ότι ο Ο.Η.Ε –και ειδικά το Συμβούλιο

⁹⁹ Βλ. United Nations Security Council SP/V 6483rd meeting, Wednesday, 16 February 2011, 3:20 p.m, New York, τα πρακτικά της συζήτησης που έλαβε χώρα είναι δημοσιευμένα στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Kos%20SPV%206483.pdf>. (*για λογαριασμό της Κίνας μιλά ο επικεφαλής της κινεζικής διπλωματικής αποστολής στον Ο.Η.Ε Mr. Li Baodong, ενώ για τις Η.Π.Α, η αντίστοιχη επικεφαλής είναι η Mrs. DiCarlo).

¹⁰⁰ Βλ., Marjorie Ann Browne, "The United Nations Security Council – Its Role in the Iraq Crisis: A Brief Overview", *CRS Report for Congress*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.fas.org/man/crs/RS21323.pdf>, (18/3/2003).

¹⁰¹ Βλ. President Hu Jintao Calls for Peace in Iraq, "China's Position on the US War in Iraq", δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/regionalhotspots/mideast/ylk/t537117.htm>, (26/3/2003).

Ασφαλείας- είναι όργανο συλλογικό, που όλα τα κράτη, οφείλουν να σέβονται τους κανόνες του και πιο συγκεκριμένα, οι Η.Π.Α, να ενστερνίζονται τις θέσεις της Κίνας. Η επανάληψη του επιχειρήματος δεν έχει σκοπό την ταυτολογία, όμως και στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Κίνα προσπαθεί να καταστεί ισότιμος συνομιλητής και συνδιαμορφωτής των διεθνών υποθέσεων με τις Η.Π.Α. Η επίκληση στους κανόνες και στις πολιτικές λύσεις έναντι των απειλών και πρακτικών βίας, υπενθυμίζει στις Η.Π.Α την κινεζική ισχύ. Οι Η.Π.Α, προσπάθησαν να εντάξουν την Κίνα σε διεθνείς οργανισμούς προκειμένου να «κοινωνικοποιηθούν» στις αμερικανικές αξίες.¹⁰² Αντίθετα, η Κίνα, προσπαθεί να διαχωρίσει τις επιδιώξεις της και να τονίσει πως ο στόχος της είναι αρχικά η παγίωση ενός πολυπολικού κόσμου που θα της δώσει τη δύναμη να μπορούν να ελέγχουν την αμερικανική πρωτοκαθεδρία, μέχρι να την αναθεωρήσουν. Συμπερασματικά, μιλάμε για μια κατάσταση παιγνίου μηδενικού αθροίσματος, έτσι όπως ερμηνεύεται από το δίπολο συντήρηση/αναθεώρηση. Η Κίνα, ενώ συμφωνούσε με τις Η.Π.Α σε ζητήματα ισλαμικού φανατισμού και τρομοκρατίας, –καθώς αντιμετωπίζει τέτοια ζητήματα στο εσωτερικό της- ο δεύτερος πόλεμος στο Ιράκ, αν και σχετίστηκε με την πιθανή κατοχή όπλων μαζικής καταστροφής και με την τρομοκρατία, δεν έπεισε την Κίνα να συμπορευτεί με τις Η.Π.Α. Το ζήτημα της εθνικής κυριαρχίας και της ανεξαρτησίας, απασχολεί ιδιαίτερα την κινεζική διπλωματία.

Η τελευταία περίπτωση που έχει επιλεχθεί για να αναδείξει τις σχέσεις των δυο δυνάμεων στα πλαίσια του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε, είναι η πρόσφατη –και εξελισσόμενη- παρέμβαση στη Λιβύη. Στην περίπτωση της Λιβύης, οι Η.Π.Α, πίεσαν το Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε, να προωθήσει μια άμεση παρέμβαση στη Λιβύη, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το χάος που προκλήθηκε από την εμφύλια διαμάχη μεταξύ του στρατού του Muammar el-Qaddafi και των αντικαθεστωτικών. Η διαφορά με τις παραπάνω περιπτώσεις που εξετάσαμε, έγκειται στο ότι οι Η.Π.Α επέμειναν αυτή τη φορά ότι δε θα δράσουν μονομερώς, πως ο ρόλος τους θα είναι συμπληρωματικός και ότι στην άμεση παρέμβαση, έπρεπε να λάβουν μέρος και γειτονικές με τη Λιβύη, αραβικές χώρες.¹⁰³ Τα επιχειρήματα των Η.Π.Α υπέρ της παρέμβασης στη Λιβύη, ήταν η

¹⁰² Βλ. Stephen M. Walt, *ibid*, σελ. 16.

¹⁰³ Βλ. Doug Mataconis, OTB, “U.S. Pushing U.N. Security Council To Authorize Direct Intervention in Libya”, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.outsidethebeltway.com/u-s-pushing-u-n-security-council-to-authorize-direct-intervention-in-libya/>, (17/3/2011).

αποτροπή εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας που διενεργούνται από ένα δικτάτορα. Ήταν δηλαδή, περίπου τα ίδια με τα αντίστοιχα επιχειρήματα που χρησιμοποιήθηκαν για την παρέμβαση στο Κοσσυφοπέδιο και στο δεύτερο πόλεμο στο Ιράκ. Από την άλλη πλευρά, στη Λιβύη δε διενεργείται χερσαία παρέμβαση και οι Η.Π.Α, διαδραματίζουν συμπληρωματικό ρόλο.¹⁰⁴ Προσπαθώντας να μην απομακρυνθούμε από το κεντρικό επιχείρημα της ενότητας, η διαφορά του χειρισμού του θέματος της Λιβύης από την πλευρά των Η.Π.Α, μπορεί να συνδυαστεί με τον κινεζικό στόχο στα πλαίσια του Ο.Η.Ε, που δεν είναι άλλος από την αναβάθμιση του ρόλου του Ο.Η.Ε, προκειμένου να ελεγχθεί η αμερικανική ισχύς και η δημιουργία ενός πολυπολικού κόσμου. Η επικοινωνιακή και πρακτική αντιμετώπιση του ζητήματος της Λιβύης, συνιστά-κατά τη γνώμη του γράφοντα- απόκλιση από το Δόγμα Bush. Η Κίνα, σε επίπεδο επικοινωνίας κατηγόρησε τις «δυτικές πολεμικές παρεμβάσεις» σεβόμενη την κυριαρχία της Λιβύης, όμως αυτή τη φορά δεν έκανε χρήση του δικαιώματος αρνησικυρίας στο Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε όπως έπραξε για το δεύτερο πόλεμο του Ιράκ.¹⁰⁵ Σαφώς και δεν υπάρχει κάποια ξαφνική σύμπνοια πολιτικών μεταξύ της Κίνας και των Η.Π.Α. Λόγοι που οδήγησαν την Κίνα να μην κάνει χρήση του δικαιώματος αρνησικυρίας της μπορεί να είναι οι εξής: 1) Το ενδιαφέρον τους για την παρέμβαση των Η.Π.Α και των συμμάχων τους στη Λιβύη ήταν σαφώς μικρό. 2) Την Κίνα, τη συμφέρει να εμπλακούν οι Η.Π.Α και σε άλλο μέτωπο και να δαπανήσουν πόρους και χρόνο. Η έμμεση προσέγγιση μπορεί να λάβει πολλές μορφές. 3) Επίσης προς το συμφέρον της Κίνας, θα ήταν να φανούν οι Η.Π.Α και οι σύμμαχοί τους έκθετοι στην παγκόσμια κοινή γνώμη ως «χώρες που παραβιάζουν το Καταστατικό των Η.Ε».¹⁰⁶ Η πολιτική του Πεκίνου στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε, για το ζήτημα της Λιβύης, θα είχε κάθε λόγο να χαράσσεται από τις παραπάνω αιτίες, καθώς οι λόγοι για τους οποίους δεν πρόβαλαν δικαίωμα αρνησικυρίας, είναι οι ίδιοι για

¹⁰⁴ Βλ. David Paul Kuhn, "Libya: A U.S. War by Any Other Name?" *Real Clear Politics*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.realclearpolitics.com/articles/2011/03/23/libya_a_us_war_by_any_other_name_obama_gaddafi_qaddafi_109306.html (23/3/2011).

¹⁰⁵ Βλ. David Paul Kuhn, "Libya: A U.S. War by Any Other Name?" *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.realclearpolitics.com/articles/2011/03/23/libya_a_us_war_by_any_other_name_obama_gaddafi_qaddafi_109306.html (23/3/2011).

¹⁰⁶ Βλ. David Bosco reports on the New World Order, "The vetoes that weren't", *Foreign Policy*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://bosco.foreignpolicy.com/posts/2011/03/21/the_vetoes_that_werent , (21/3/2011).

τους οποίους οι Η.Π.Α, θέλησαν να παρέμβουν στη Λιβύη συμπληρωματικά και με συμμάχους ακόμη και αραβικές χώρες. Η ουσία πάντως είναι ότι έστω και επικοινωνιακά, η Κίνα θεώρησε ότι οι Η.Π.Α δρουν ανεξέλεγκτες και παραβιάζουν το πλαίσιο των Η.Ε. Από το 2005 η Κίνα, δεν στήριξε την πολιτική των Η.Ε “responsibility to protect”, που αφορούσε τη νομιμοποίηση των διεθνών επεμβάσεων όταν υπάρχουν κίνδυνοι γενοκτονίας, εθνοκαθάρσεων και εγκλημάτων πολέμου. Γνωρίζοντας τα εσωτερικά προβλήματα της Κίνας, μπορούμε να θεωρήσουμε φυσιολογική την επιφυλακτικότητά της να στηρίξει κυρώσεις για το Ιράν, δεχόμενη «πίεση» από τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στην πλατεία Tiananmen το 1989.¹⁰⁷ Το Πεκίνο λοιπόν, γνωρίζει ότι τέτοιου είδους παρεμβάσεις απειλούν έμμεσα την εσωτερική συνοχή της χώρας, καθώς καθιστά δυνατή μια εξέγερση η οποία μπορεί να υποθάλψει την κυβέρνησή της, η οποία δεν τηρεί τους κανόνες ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επομένως η Κίνα, προσπαθεί να αντιμετωπίσει μέσα από το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε, όχι μόνο τη μονομερή δράση των Η.Π.Α, αλλά και το ίδιο το επικάλυμμα των παρεμβάσεων των Η.Π.Α που αφορά τη διάδοση της δημοκρατίας και το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Από αυτά, απορρέει το ότι η Κίνα δεν έχει άνεση δράσης να ασχοληθεί με ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη λεγόμενη άσκηση δίκαιης και αποτελεσματικής εξουσίας, στο εσωτερικό χωρών όπως της Λιβύης, για αυτό και επιμένει στο σεβασμό της κυριαρχίας. Μπορούμε να πούμε, πως θα ήταν ιδανικό και για τις Η.Π.Α, να περιέλθει η Κίνα σε εσωστρέφεια και να επιβραδύνει την άνοδό της, μέσα από πιθανές πιέσεις (εσωτερικές και εξωτερικές) που θα δεχόταν για την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι ιθύνοντες της κινεζικής εξωτερικής πολιτικής, προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τις εσωτερικές προβληματικές της Κίνας, ενώ παράλληλα να διατηρηθεί η χώρα σε τροχιά τέτοια ώστε να διαδραματίζει έναν ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο στις διεθνείς υποθέσεις μέσα από τον Ο.Η.Ε.

Το παραπάνω κομμάτι αναλώθηκε στη μελέτη τριών περιπτώσεων που είχαν στόχο την κατάδειξη των σχέσεων των δυο δυνάμεων, στα πλαίσια του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε. Ο όποιος κοινός παρονομαστής αναδείχθηκε από τις τρεις περιπτώσεις, αποδεικνύει, πως αυτές οι σχέσεις είναι ανταγωνιστικές, καθώς η Κίνα

¹⁰⁷ Βλ. Monitor’s Editorial Board, “Libya sanctions: China’s new role at the U.N”, The Christian Science Monitor, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.csmonitor.com/Commentary/the-monitors-view/2011/0228/Libya-sanctions-China-s-new-role-at-the-UN>, (28/2/2011).

επιθυμεί να πολλαπλασιάσει τη διπλωματική ισχύ της μέσα από το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε, δημιουργώντας τις συνθήκες να γίνει «ισότιμος δρώντας» με τις Η.Π.Α, ενώ η Ουάσιγκτον, προσπαθεί να διατηρήσει, –όσο περισσότερο γίνεται– την πρωτοκαθεδρία της και την «ελευθερία δράσης» της στις διεθνείς υποθέσεις, αποφεύγοντας να στηρίζει την εξωτερική της πολιτική στον Ο.Η.Ε. Το μέρος της ενότητας που ακολουθεί, έχει στόχο να δείξει τα περιφερειακά ζητήματα που απασχολούν την Κίνα, και πώς αυτά επηρεάζουν την πολιτική της στα πλαίσια του Ο.Η.Ε.

Η πολιτική της Κίνας όσον αφορά το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε, καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τα ζητήματα που την απασχολούν στην περιφέρειά της. Βασικό συστατικό του κεντρικού επιχειρήματος της εργασίας, είναι πως η διεκδίκηση ενός συνεχώς αναβαθμιζόμενου διεθνή ρόλου από πλευράς της Κίνας, σχετίζεται άμεσα με την περιφερειακή της ηγεμονία. Επομένως η θέση της σε ζητήματα όπως στα προαναφερθέντα –Κοσσυφοπέδιο, Ιράκ, Λιβύη– εκπορεύεται από την προάσπιση των συμφερόντων της σε περιφερειακό επίπεδο. Το ζήτημα του Κοσσυφοπεδίου, απασχόλησε το Πεκίνο. Ο ένας λόγος, αναφέρθηκε παραπάνω και δεν είναι άλλος από την όλο και πιο δυναμική εμφάνιση της Κίνας στις διεθνείς υποθέσεις, η οποία αυτή δυναμική εμφάνιση θα περιορίσει την ισχύ των Η.Π.Α. Ο δεύτερος λόγος του πολύ μεγάλου ενδιαφέροντος που έδειξε η Κίνα στην περίπτωση του Κοσσυφοπεδίου, – μολονότι η περιφέρεια της Νοτιοανατολικής Ευρώπης δεν είναι ζωτικής σημασίας για το Πεκίνο– είναι η ομοιότητά του με αντίστοιχο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ίδια και δεν είναι άλλο από το Θιβέτ.

Πριν αρχίσει η στοιχειοθέτηση, αξίζει να σημειωθεί πως το ζήτημα του Θιβέτ, θίγει ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αυτοδιάθεσης και εδαφικής κυριαρχίας.¹⁰⁸ Το τελευταίο ζήτημα, όπως έχουμε δει απασχολεί το κινεζικό κράτος, περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο. Από το 1950, όταν και ο κινεζικός στρατός κατέλυσε τη *de facto* αυτονομία του Θιβέτ, φέρνοντάς το υπό κινεζικό έλεγχο, το εν λόγω θέμα απασχολεί τη διεθνή κοινότητα, σε βαθμό όπου ο Barry Sautman, ανέφερε: «το ζήτημα του Θιβέτ, από τις πιο δυσεπίλυτες συγκρούσεις στον κόσμο,[...]μια μακρόχρονη και εθνικής υφής

¹⁰⁸ Βλ. Rob Dickinson, “Twenty-First Self Determination: Implications of the Kosovo Status Settlement for Tibet”, *Arizona Journal of International & Comparative Law*, Vol. 26, No. 3, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.ajicl.org/AJICL2009/Dickinson.pdf>, (2009).

διαφωνία, η οποία εντάθηκε με την εμφάνιση του εθνικισμού, μεταψυχροπολεμικά,[...] καθώς και μια διαμάχη που αφορά το ζήτημα της κυριαρχίας.» Πέραν των εθνικών παραμέτρων που αφορούν το εν λόγω ζήτημα, μέσα σε αυτό ενυπάρχει και το ζήτημα της θρησκευτικής ιδιαιτερότητας.¹⁰⁹ Για την Κίνα, ο θάνατος του Dalai Lama, μπορεί να ανοίξει τον ασκό του Αιόλου για εφάμιλλα εσωτερικά ζητήματα που έχουν να κάνουν με εθνότητες. Η Κίνα, προσπαθεί με κάθε κόστος, να διαφυλάξει την κυριαρχία της, σε μια περιοχή που θεωρεί ότι ιστορικά της ανήκει. Η εδαφική κυριαρχία, αποτελεί για το Πεκίνο, την ύψιστη προτεραιότητα, πράγμα που σημαίνει πως για το Πεκίνο, το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση, έχει όριο την εδαφική κυριαρχία και το σεβασμό σε αυτήν. Η Σερβία και το Κοσσυφοπέδιο, εύλογα λοιπόν, δημιούργησαν μεγάλη ανησυχία στην Κίνα, καθώς δημιουργήθηκε ένα συμβάν, σύμφωνα με το οποίο, η αυτοδιάθεση μιας εθνικής ομάδας (Κοσσοβάροι), επικράτησε της εδαφικής κυριαρχίας της Σερβίας, λαμβάνοντας επιπρόσθετα διεθνή στρατιωτική υποστήριξη.¹¹⁰ Η αμερικανική εξωτερική πολιτική, όπως αυτή λαμβάνει χώρα στον Ο.Η.Ε, υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, περισσότερο από την εδαφική κυριαρχία, ενώ η Κίνα, πράττει ακριβώς το αντίθετο. Επομένως το ζήτημα του Κοσσυφοπεδίου, ανησύχησε πολύ το κινεζικό κράτος, καθώς δημιουργείται προηγούμενο για κάθε παρόμοια κατάσταση, όπως αυτή του Τιβέτ. Για το θέμα του Τιβέτ, οι σχέσεις τις Κίνας και των Η.Π.Α, εντάθηκαν όταν ο Barack Obama, συνάντησε τον Dalai Lama, το Φεβρουάριο του 2010 και ενώ οι δυο δυνάμεις είχαν συμφωνήσει να δημιουργήσουν ένα πλαίσιο διαλόγου για τα ανθρώπινα δικαιώματα.¹¹¹ Οι Η.Π.Α, υιοθετώντας μια πολιτική προώθησης της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, «βάζουν εμπόδια», στην κινεζική επιρροή, στην περιφέρειά της, κρατώντας μια μάλλον θετική στάση απέναντι σε όσες ομάδες διεκδικούν ελευθερίες από το κινεζικό κράτος. Βέβαια, η αυτοδιάθεση των λαών, η οποία σαν διεθνοδικαική αρχή στηρίζεται από τις Η.Π.Α, μέσα από τον Ο.Η.Ε, συγκρούεται με την αρχή της εδαφικής κυριαρχίας, η οποία κατευθύνει σε μεγάλο βαθμό

¹⁰⁹ Βλ. Rob Dickinson, "Twenty-First Self Determination: Implications of the Kosovo Status Settlement for Tibet", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.ajicl.org/AJICL2009/Dickinson.pdf>, (2009). Μέσα στο παρόν άρθρο, τα λόγια του Barry Sautman, παραπέμπονται στο: Barry Sautman, *The Tibet Issue in Post-Summit Sino-American Relations*, 72 PAC. AFF. 7, 11-12 (1999).

¹¹⁰ Βλ. Rob Dickinson, "Twenty-First Self Determination: Implications of the Kosovo Status Settlement for Tibet", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.ajicl.org/AJICL2009/Dickinson.pdf>, (2009).

¹¹¹ Βλ., "United States on Tibet", *Free Tibet*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.freetibet.org/about/united-states-tibet>.

την αντίστοιχη κινεζική πολιτική στα Η.Ε. Το ζήτημα της Ταϊβάν αποτελεί ένα ακόμη μήλον της έριδος μεταξύ των δύο δυνάμεων.

Η Ταϊβάν, θεωρεί πως η Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε, στις 25 Οκτωβρίου 1971, -όπου και ο Ο.Η.Ε, αναγνωρίζει την κυβέρνηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, ως τη μόνη νόμιμη εκπρόσωπο της χώρας διεθνώς- δεν επιλύει το εκκρεμές ζήτημά της και καλεί τον Ο.Η.Ε, να σεβαστεί την αρχή της αυτοδιάθεσης, που ήταν το σημαντικό προϊόν της Συνδιάσκεψης των Η.Ε, το 1952. «Μια Ταϊβάν, μια Κίνα», είναι η επιδίωξη της Ταϊβάν που επιθυμεί να γίνει αποδεκτή από τα Η.Ε, ως πλήρες μέλος.¹¹² Οι εδαφικές διαφορές που έχει η Κίνα στην περιφέρειά της, καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την προώθηση από μέρους της, της εδαφικής κυριαρχίας και της ανεξαρτησίας. Όσον αφορά το δικαίωμα αρνησικυρίας του οποίου έκανε χρήση η Κίνα για το δεύτερο πόλεμο στο Ιράκ, μπορούμε να πούμε πως υπαγορεύτηκε από άλλο ένα περιφερειακό ζήτημα. Η Βόρεια Κορέα, κατέχει πυρηνικά όπλα μην έχοντας υπογράψει για τη μη διάδοση των πυρηνικών όπλων και αποτελεί μέλος του λεγόμενου «άξονα του κακού» για τις Η.Π.Α. Πιθανή, παρόμοια παρέμβαση με αυτή στο Ιράκ, εκ μέρους των Η.Π.Α στη Βόρεια Κορέα, θα ήταν καταστροφική για τα κινεζικά συμφέροντα.¹¹³ Πιθανή επανένωση της Βόρειας με τη Νότια Κορέα, στην οποία οι Η.Π.Α θα είχαν την πρωτοβουλία, θα αύξανε την επιρροή της Ουάσιγκτον στην περιοχή σε βάρος της Κίνας, εξαφανίζοντας παράλληλα, έναν «εχθρό» της. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι οι Η.Π.Α επενέβησαν σε μια περιοχή που είναι πολύ πλούσια σε κοιτάσματα πετρελαίου. Η Κίνα δε θα ήθελε να εξαρτάται από τις Η.Π.Α για να έχει πρόσβαση στις αγορές πετρελαίου του Ιράκ. Η παρέμβαση των Η.Π.Α σε Ιράκ και Λιβύη, φοβίζει την Κίνα, η οποία βλέπει πως οι Η.Π.Α –και οι σύμμαχοι τους- παρεμβαίνουν σε περιοχές που είναι πλούσιες σε υδρογονάνθρακες. Αυτός ίσως να είναι και ένας βασικός λόγος που η Κίνα τα τελευταία χρόνια γίνεται πιο «επιθετική» σε αντίστοιχα ζητήματα στην περιφέρειά της. Τα νησιά Spratly για των οποίων την κυριαρχία ερίζουν Φιλιππίνες και Κίνα, αποτελούν ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα νησιών, πλούσιων σε πετρέλαιο, τα οποία η Κίνα διεκδικεί. Οι Φιλιππίνες, θεωρούν ότι το 2002 είχε υπογραφεί μια συμφωνία, στην οποία τα δύο

¹¹² Βλ. "Taiwan and the United Nations", *New Taiwan-Ilba Formosa* (* a campaign for Taiwan to enter the United Nations), δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.taiwandc.org/un-2001.htm> (2001).

¹¹³ Βλ. Antoaneta Bezlova, "China unlikely to veto Iraq war resolution", *Asia Times Online*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.atimes.com/atimes/China/EC01Ad02.html> (1/3/2003).

κράτη θα απέχουν από πρακτικές οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ειρήνη και τη σταθερότητα, μια συμφωνία που η Κίνα, δεν τηρεί.¹¹⁴ Λέγεται ότι στο υπέδαφος των εν λόγω νησιών βρίσκονται 17.7 δισεκατομμύρια τόνοι πετρελαίου. Εκτός από την Κίνα και τις Φιλιππίνες, τα νησιά Spratly, διεκδικούνται από το Μπρουνεϊ, τη Μαλαισία, την Ταϊβάν και το Βιετνάμ. Η Κίνα, προκειμένου να υπερασπίσει τα ζωτικά της συμφέροντα, έχει αποδείξει πως μπορεί να καταφύγει στη βία, όπως έκανε το 1988, όπου κινεζικές δυνάμεις βύθισαν πολεμικό πλοίο που έπλεε στην περιοχή. Τα παραπάνω, καθιστούν

σαφές πως η Κίνα, ίσως σκέφτεται περισσότερο από ποτέ μια λύση δια του δικαίου της πυγμής σε ένα πρόβλημα που έχει ανακύψει από το 1968.¹¹⁵ Πρόσφατα, οι Φιλιππίνες, έστειλαν έγγραφη διαμαρτυρία στον Ο.Η.Ε, στην οποία κατήγγειλαν την παρεμπόδιση φιλιππινέζικου σκάφους το οποίο διεξήγαγε έρευνα σε αμφισβητούμενα ύδατα, για κοιτάσματα πετρελαίου, από το κινέζικο λιμενικό.¹¹⁶ Η άποψη του γράφοντα, είναι πως η Κίνα είχε και τον παραπάνω λόγο να μην προβάλλει veto στο θέμα της Λιβύης, αναμένοντας να μην εμπλακούν –προς το παρόν- οι Η.Π.Α στα νησιά Spratly. Οι Φιλιππίνες ζήτησαν τη βοήθεια των Η.Π.Α.,-στηριζόμενες στη διμερή στρατιωτική συνεργασία που έχουν υπογράψει- πρόσφατα με τις τελευταίες, να επιμένουν πως πρέπει να βρεθεί λύση μέσα από τον περιφερειακό οργανισμό ASEAN, αποφεύγοντας με αυτόν τον τρόπο τη διεύρυνση των μετώπων που ήδη έχουν ανοίξει.¹¹⁷ Η Κίνα, όπως αναφέραμε και πριν, θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί το ζήτημα της Λιβύης προς όφελός της και ίσως για την Κίνα, αυτή η περίοδος να είναι ιδανική για να δημιουργήσει μια κατάσταση υπέρ της στα νησιά Spratly. Το συμπέρασμα είναι, πως η Κίνα, επιδιώκει μια πολιτική ισχύος όσον αφορά τα νησιά Spratly και δε στηρίζει την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών, αποφεύγοντας τα διπλωματικά μέσα του Ο.Η.Ε, ενώ σε περιπτώσεις όπου

¹¹⁴ Βλ. Jason Miks, “China and the Philippines”, *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/china-power/2011/07/07/china-and-the-philippines/>, (7/7/2011).

¹¹⁵ Βλ. Philip Ho, “Can UN stop China from starting a war over the Spratly Islands dispute?”, *Malaysia Today*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://malaysia-today.net/mtcolumns/from-around-the-blogs/41021-can-un-stop-china-from-starting-a-war-over-the-spratly-islands-dispute->, (10/6/2011).

¹¹⁶ Βλ., “Philippines protests China’s Spratly claim at UN”, *Inquirer Global Nation*, Filed Under: Foreign affairs & international relations, Protest, Conflicts (general), Spratlys, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://globalnation.inquirer.net/news/breakingnews/view/20110414-331090/Philippines-protests-Chinas-Spratly-claim-at-UN> (πρώτη δημοσίευση : 14/4/2011).

¹¹⁷ Βλ. Jason Miks, “China and the Philippines”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/china-power/2011/07/07/china-and-the-philippines/>, (7/7/2011).

οι Η.Π.Α πράττουν ανάλογα με την πολιτική της Κίνας στα Spratly, το Πεκίνο αντιδρά μέσα σε μια κλίμακα αντίδρασης που κυμαίνεται από τη λεκτική καταδίκη των αμερικανικών παρεμβάσεων μέχρι το veto.

Κλείνοντας, στόχος της παρούσας υποενότητας, ήταν να καταδείξει πως οι σχέσεις μεταξύ των δύο δυνάμεων στα πλαίσια του Ο.Η.Ε, αποτελούν μια έκφανση του ευρύτερου ανταγωνιστικού φάσματος των σινο-αμερικανικών σχέσεων. Η στήριξη της Κίνας προς τις Η.Π.Α, όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, εντάσσεται στη σύγκλιση αμοιβαίων συμφερόντων, καθώς ο ισλαμικός φανατισμός π.χ, απειλεί τη συνοχή της δυτικής Κίνας. Και οι δύο δυνάμεις βλέπουν τον Ο.Η.Ε, ως ένα όργανο, μέσα από το οποίο θα προωθούν τα συμφέροντά τους. Από τη μελέτη περιπτώσεων φαίνεται ξεκάθαρη η αναθεωρητική τάση της Κίνας στην υφιστάμενη αμερικανική κυριαρχία. Η δημιουργία ενός πιο ισχυρού Ο.Η.Ε, για την κινεζική πολιτική, ισοδυναμεί με την επιδίωξη για μια πιο δυναμική κινεζική πολιτική στις διεθνείς υποθέσεις. Οι Η.Π.Α, από την άλλη πλευρά, μέσα από τον Ο.Η.Ε, προσπαθούν να διατηρήσουν την πρωτοκαθεδρία τους που τους χαρίζει ελευθερία κινήσεων. Επίσης, είδαμε περιπτώσεις όπου και οι δύο δυνάμεις, αγνοούν το Καταστατικό των Η.Ε, προκειμένου να προασπίσουν τα συμφέροντά τους. Τέλος, η ανταγωνιστική υφή της σχέσης των δύο δυνάμεων σκιαγραφείται και από τους κανόνες του Καταστατικού των Η.Ε, στους οποίους στηρίζουν οι δυο δυνάμεις την πολιτική τους στα πλαίσια του. Οι Η.Π.Α, τονίζουν την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών που εμπεριέχει μέσα της τις φιλελεύθερες αξίες που προάγουν τη δημοκρατία και προασπίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ αντίθετα, η Κίνα, δίνει σημασία στην αρχή της μη επέμβασης στις εσωτερικές υποθέσεις, τονίζοντας την εθνική κυριαρχία. Οι Η.Π.Α επιθυμούν να ελέγχουν την Κίνα μέσα από τον Ο.Η.Ε. Το αντίστοιχο επιδιώκεται από την Κίνα, η οποία θέλει να μειώσει την επιρροή που ασκούν οι Η.Π.Α στον Ο.Η.Ε, αυξάνοντας ταυτόχρονα τη δική της. Αυτές οι σχέσεις, λαμβάνοντας υπόψη τα εκκρεμή ζητήματα –κυρίως περιφερειακά της Κίνας- τείνουν να γίνονται ολοένα και πιο ανταγωνιστικές.

Ο δεύτερος πιο σημαντικός διεθνής οργανισμός, ο Π.Ο.Ε, παρέχει εξίσου πολύ σημαντικά στοιχεία για τον ανταγωνισμό μεταξύ των δυο δυνάμεων. Τα εμπορικά ζητήματα είναι πολύ σημαντικά, όχι μόνον γιατί συντελούν σε αυτό που λέει ο

Mearsheimer «υλική βάση της ισχύος», αλλά και γιατί το εμπόριο και οι ανταγωνισμοί ασφάλειας έχουν αιτιώδη σχέση όπως παρατηρούσε ο Keynes.

2. Ο εμπορικός ανταγωνισμός ως παράγοντας ρήξης των διμερών σχέσεων όπως αποτυπώνεται στον Π.Ο.Ε.

Αν οι τρεις βασικοί στόχοι των κρατών είναι η επιβίωση, η οικονομική ευημερία και η εθνική ενοποίηση (ή η διατήρησή της), η οικονομική ευημερία είναι ο σκοπός-κλειδί για την επίτευξη των άλλων δύο στόχων. Επομένως, η εμπορική δραστηριότητα ενός κράτους, αποτελεί ειδικό συντελεστή για την οικονομική ισχύ του και κατ' επέκταση, για τη συνολική του ισχύ, όπως το αναφέρει ο John J. Mearsheimer, «...μεγαλύτερη οικονομική ευημερία πάντοτε συνεπάγεται περισσότερο πλούτο, στοιχείο που έχει σημαντικές συνέπειες για την ασφάλεια, καθώς ο πλούτος είναι το θεμέλιο της στρατιωτικής ισχύος. »¹¹⁸ Κατά αυτόν τον τρόπο, η απόδειξη της υπόθεσης ότι οι εμπορικές σχέσεις των δύο χωρών, όπως αυτές διεξάγονται μέσα από τον Π.Ο.Ε, είναι βαθιά ανταγωνιστικές, αποτελεί πολύ σημαντική τεκμηρίωση για την παρούσα εργασία.

Η δημιουργία του Π.Ο.Ε, είχε σαν στόχο να καλύψει τα κενά του συστήματος Breton Woods, το οποίο δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στον ολιγοπωλιακό ανταγωνισμό, στις οικονομίες κλίμακας και στο δυναμικό συγκριτικό πλεονέκτημα.¹¹⁹ Από το 1986, ξεκίνησαν οι μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις του λεγόμενου Γύρου της Ουρουγουάης, του οποίου τα αποτελέσματα τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1995. Οι συμφωνίες, μείωσαν ή και εξάλειψαν πολλούς ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές και στις επιδοτήσεις των εισαγωγών. Οι είκοσι εννέα επιμέρους συμφωνίες, μείωναν τους εμπορικούς φραγμούς και τους δασμούς, όχι μόνο στα βιομηχανικά προϊόντα, αλλά και για πρώτη φορά μειώθηκαν φραγμοί σε τομείς όπως είναι η γεωργία, η κλωστοϋφαντουργία, οι υπηρεσίες, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τις ξένες επενδύσεις.¹²⁰ Ο Π.Ο.Ε, είχε στόχο να διαδραματίσει έναν πιο σημαντικό ρόλο από τη GATT, (General Agreement on Tariffs and Trade) δημιουργώντας κανόνες που θα

¹¹⁸ Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ. 109-110.

¹¹⁹ Βλ. Robert Gilpin, *Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία: Η Διεθνής Οικονομική Τάξη*, Εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2005, σελ. 271.

¹²⁰ Βλ. Robert Gilpin, *ibid*, σελ. 272.

καθορίζουν το εμπορικό σύστημα και θα εστιάζει στην εκπλήρωση τριών βασικών σκοπών: α) την προώθηση του διεθνούς ελεύθερου εμπορίου, β) τη διεξαγωγή των διεθνών εμπορικών διαπραγματεύσεων για την αποτροπή «εμπορικών πολέμων», γ) τη διευθέτηση των εμπορικών διαφορών.¹²¹

Οι πολυμερείς συμφωνίες του Π.Ο.Ε, οι οποίες προωθούνταν έναντι των μονομερών ή διμερών εμπορικών πρακτικών, σε καμία περίπτωση δεν σήμαιναν ότι τα οφέλη που θα παρείχε αυτό το διεθνές εμπορικό καθεστώς, ήταν ίσα για όλους τους δρώντες. Ο Π.Ο.Ε, ήταν αμερικανικό δημιούργημα όπως και η GATT, η οποία, είχε προωθήσει τη μαζική παραγωγή των Η.Π.Α, όταν αυτή είχε παρουσιάσει ύφεση και η εξέλιξη της GATT σε Π.Ο.Ε, αντανάκλασε κυρίως την αμερικανική οικονομική αλλαγή προσανατολισμού προς τις υπηρεσίες και τις υψηλές τεχνολογίες.¹²² Σημαντικό είναι το γεγονός, ότι οι εμπορικοί φραγμοί σε γεωργικά και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, δε μειώθηκαν ικανοποιητικά, κάτι που σημαίνει πως οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, έχαναν ευκαιρίες ανάπτυξης.¹²³ Αυτό σημαίνει ότι το εμπόριο ήταν εξαιρετικά άνισο παρά το φιλόδοξο σχέδιο του νεοσύστατου τότε Π.Ο.Ε. Ο λεγόμενος Γύρος της Χιλιετίας, το 1999, προσπάθησε να ανταποκριθεί στη νέα εικόνα της διεθνούς εμπορικής πραγματικότητας, η οποία και είναι πολυπολική- μαζί με την αντιμετώπιση του προβλήματος πρόσβασης των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών. Γενικά, ο στόχος του Π.Ο.Ε, είναι η ολοένα και μεγαλύτερη φιλελευθεροποίηση του εμπορικού συστήματος.¹²⁴

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο Π.Ο.Ε., είναι αμερικανικό δημιούργημα. Ο γενικός στόχος των Η.Π.Α, είναι η δημιουργία μιας διεθνούς εμπορικής τάξης, η οποία θα λειτουργεί όσο γίνεται πιο ομοιογενώς πάνω στους αμερικανικούς κανόνες.¹²⁵ Η Κίνα, επιθυμεί να ακολουθήσει το δικό της δρόμο, παρόλο που θεωρητικά δεσμεύεται από τους κανόνες του Π.Ο.Ε, οι οποίοι αντανάκλουν το αμερικανικό μοντέλο ανάπτυξης. Αυτό φαίνεται στο ότι η Κίνα, -μαζί με την Ινδία- στηρίζει τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, στο αίτημα τους για ειδική εφαρμογή περιοριστικών μέτρων που θα αφορούν τις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων τους. Οι Η.Π.Α, θεωρούν αυτό το αίτημα ως μη

¹²¹ Βλ. Στέργιος Μπαμπανάσης, *Νέα Διεθνής Οικονομία*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2004, σελ. 55-57.

¹²² Βλ. Robert Gilpin, *ibid*, σελ. 273.

¹²³ Βλ. Robert Gilpin, *ibid*, σελ. 274.

¹²⁴ Βλ. Robert Gilpin, *ibid*, σελ. 274-275.

¹²⁵ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*, σελ. 95.

αποδεκτό, καθώς προσκρούει στο στόχο του Π.Ο.Ε, που είναι η μείωση και η εξάλειψη των εμπορικών φραγμών. Οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων από πλευράς Η.Π.Α, στις αναπτυσσόμενες χώρες και την Κίνα, αποβλέπουν στη σταδιακή εξάρτηση των χωρών αυτών σε αγροτικά προϊόντα από την Ουάσιγκτον. Από την άλλη πλευρά, οι Η.Π.Α, επικαλούνται ειδικούς λόγους για το ότι επιχορηγούν τα αγροτικά τους προϊόντα.¹²⁶ Πριν προχωρήσουμε στα ειδικά ζητήματα που αποτελούν αιτίες προστριβών ανάμεσα στις Η.Π.Α και στην Κίνα, στα πλαίσια του Π.Ο.Ε, είναι απαραίτητο να εξετάσουμε με νούμερα τις μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις τη δεκαετία 2001-2010, καθώς και τη συνολική εμπορική τους δραστηριότητα ως ποσοστό %, της παγκόσμιας εμπορικής δραστηριότητας.¹²⁷

Πίνακας 2: Το σινο-αμερικανικό εμπόριο 2001-10 (\$δισεκατομμύρια)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
US exports	19.2	22.1	28.4	34.7	41.8	55.2	65.2	71.5	69.6	91.9
US imports	102.3	125.2	152.4	196.7	243.5	287.8	321.5	337.8	296.4	364.9
Total	121.5	147.2	180.8	231.4	285.3	343.0	386.7	409.2	366.0	456.8
US balance	-83.0	-103.1	-124.0	-162.0	-201.6	-232.5	-256.3	-266.3	-226.8	-273.1

Οι αριθμοί του Πίνακα 2, αποδεικνύουν πως τη δεκαετία που μόλις πέρασε, ο συνολικός εμπορικός όγκος μεταξύ των δυο χωρών αυξάνεται με ένα ρυθμό από 9.5% - 32.1%, με μόνη μείωση να αποτελεί το 2009 όπου και ο συνολικός εμπορικός όγκος,

¹²⁶ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*, σελ. 123 . Ο Παναγιώτης Ρουμελιώτης, προσθέτει πως αυτή η άρνηση των Η.Π.Α για εξεύρεση μιας συμβιβαστικής λύσης προς το αίτημα της Κίνας και των αναπτυσσόμενων χωρών, αποτέλεσε ένα είδος «αντίμετρου» των Η.Π.Α προς την Κίνα, για το γεγονός ότι το Πεκίνο δεν ανατιμά το γουάν και δεν μειώνει τα εμπορικά της πλεονάσματα.

¹²⁷ ΠΗΓΕΣ ΠΙΝΑΚΑ 2: Βλ. “US-China Trade Statistics and China’s World Trade Statistics”, *The US-China Business Council*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.uschina.org/statistics/tradetable.html> (Table 1), (1996-2011).

μειώθηκε κατά 2.6% σε σχέση με το 2008.¹²⁸ Από αυτόν εδώ τον Πίνακα, πηγάζει και η αισιοδοξία των πλουραλιστών, ότι δηλαδή οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δυο μεγάλων δυνάμεων, είναι σχέσεις που στηρίζονται στην οικονομική αλληλεξάρτηση και επομένως είναι λογικό και πιθανό να πορευτούν σε σχέσεις συνεργασίας. Το ρεαλιστικό επιχείρημα, μπορεί να προσαρμοστεί σε αυτόν τον Πίνακα. Όσον αφορά το συνολικό εμπορικό όγκο που απορρέει από αυτήν τη διμερή εμπορική σχέση, παρατηρώντας την τελευταία οριζόντια σειρά του Πίνακα, οι Η.Π.Α παρουσιάζονται ελλειμματικές ως προς αυτήν και μάλιστα με αύξοντα ρυθμό αν εξαιρεθεί πάλι το έτος 2009. Η επίτευξη σχετικών κερδών, βρίσκεται στον πυρήνα του ρεαλιστικού επιχειρήματος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, αν υποθέσουμε πως η Κίνα, θα προσπαθήσει μελλοντικά να μετουσιώσει την οικονομική ισχύ της σε στρατιωτική, τότε δεν μπορούμε να δούμε τις διμερείς αυτές σχέσεις σαν σχέσεις συνεργατικής αλληλεξάρτησης. Ο Πίνακας 3, παρουσιάζει το κινεζικό εμπόριο, σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο κατά τη δεκαετία 2001-2010, και εξηγεί το γιατί είναι ανησυχητική για τις Η.Π.Α η κινεζική εμπορική μεγέθυνση.¹²⁹

Πίνακας 3: Η κινεζική εμπορική δραστηριότητα σε σχέση με τον κόσμο, τη δεκαετία 2001-10 (\$ δισεκατομμύρια)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Exports	266.1	325.6	438.2	593.3	762.0	968.9	1,217.8	1,430.7	1,206.1	1,577.9
Imports	243.6	295.2	412.8	561.2	660.0	791.5	956.0	1,132.6	1,005.9	1,394.8
Total	509.7	620.8	851.0	1,154.6	1,421.9	1,760.4	2,173.7	2,563.3	2,207.5	2,972.8
Balance	22.6	30.4	25.5	32.1	102.0	177.5	261.8	298.1	195.7	183.1

Η Κίνα, έχει σχεδόν εξαπλασιάσει το συνολικό όγκο της σε εξαγωγές και εισαγωγές σε σχέση με τον κόσμο, από το 2001 έως το 2010, ενώ το ίδιο έτος σχεδόν κατείχε κατά εννέα φορές παραπάνω το εμπορικό πλεόνασμα που είχε το 2001. Τα

¹²⁸ Βλ. “US-China Trade Statistics and China’s World Trade Statistics”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.uschina.org/statistics/tradetable.html> (Table 1), (1996-2011).

¹²⁹ ΠΗΓΕΣ ΠΙΝΑΚΑ 3: Βλ. . “US-China Trade Statistics and China’s World Trade Statistics”, *ibid*., δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.uschina.org/statistics/tradetable.html> (Table 4), (1996-2011).

στοιχεία του Πίνακα 3, εξηγούν ικανοποιητικά, το γιατί οι Η.Π.Α, δε συμφώνησαν στο αίτημα της Κίνας, που έγινε στα πλαίσια του Π.Ο.Ε και είχε να κάνει με τη δημιουργία κάποιου πλαισίου που θα προστάτευε με τη μορφή ποσοτικών περιορισμών, τις αθρόες αμερικανικές εξαγωγές στον τομέα των αγροτικών προϊόντων στην Κίνα και στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Επίσης αυτή η εμπορική δυναμική της Κίνας, εξηγεί σε μεγάλο βαθμό το λόγο για τον οποίο οι Η.Π.Α, πιέζουν το Πεκίνο να μειώσει τα εμπορικά του πλεονάσματα έναντι των ιδίων και να προχωρήσει σε ανατίμηση του

γούαν. Αυτή η κινεζική άνοδος, έχει κάνει τις Η.Π.Α, να θεωρούν πιο επιτακτική από ποτέ την ανάγκη προώθησης του Στρατηγικού Οικονομικού Διαλόγου, μεταξύ των δύο δυνάμεων και την πλαισίωση αυτού του διαλόγου από τον Π.Ο.Ε, καθώς σε άλλη περίπτωση, υπάρχει ο κίνδυνος να ακολουθήσει οπισθοδρόμηση σε προστατευτικές πολιτικές.¹³⁰ Η ενίσχυση αυτού του διαλόγου καταδεικνύει τη θέληση των Η.Π.Α να ελέγχουν την εμπορική ισχύ της Κίνας, μέσα από τα πλαίσια του Π.Ο.Ε. Προηγουμένως, παρατηρήσαμε πως οι Η.Π.Α, προσπαθούν να ελέγχουν τη διπλωματική ισχύ της Κίνας στις διπλωματικές υποθέσεις, μέσα από τον Ο.Η.Ε. Επομένως είναι φυσιολογικό το γεγονός ότι οι Η.Π.Α, επιθυμούν την είσοδο της Κίνας σε διεθνή καθεστώτα, άμα συνυπολογίσουμε το ότι επιθυμούσαν την ένταξη της Κίνας στον Π.Ο.Ε, κάτι που έγινε το 2002.¹³¹ Αντιθέτως, η Κίνα, όταν εισήλθε στον Π.Ο.Ε, θεώρησε ότι μέσα από αυτόν τον οργανισμό, θα μπορούσε να προωθήσει αποτελεσματικότερα τα εμπορικά της συμφέροντα.

Οι εμπορικές διαφωνίες των δυο χωρών στα πλαίσια του Π.Ο.Ε, μπορούν να αποδείξουν τον εμπορικό ανταγωνισμό τους ο οποίος πολλές φορές καλλιεργεί κλίμα «εμπορικού πολέμου». Στις 18/3/2004, οι Η.Π.Α, έθεσαν στον Π.Ο.Ε καταγγελία κατά της Κίνας για το γεγονός ότι η δεύτερη, δρούσε προστατευτικά με το να επιβάλλει φόρο προστιθέμενης αξίας 17% στα ολοκληρωμένα κυκλώματα που παράγονται και πωλούνται στο εσωτερικό της Κίνας. Αυτό το ζήτημα, γίνεται πιο σημαντικό για τις Η.Π.Α, καθώς θεώρησαν ότι η Κίνα παραβαίνει την αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους, κάνοντας εμπορικές διακρίσεις, από τη στιγμή που πολλά ολοκληρωμένα

¹³⁰ Derek Scissors, "The Coming U.S.-China Trade Conflict", *The Heritage Foundation- Leadership For America*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.heritage.org/research/reports/2008/12/the-coming-us-china-trade-conflict>, (12/12/2008).

¹³¹ Βλ. Χρήστος Ν. Σατλάνης, *Σκιαγραφώντας και Αποκωδικοποιώντας τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου ως Έννομη Τάξη*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 11.

κυκλώματα μεταποιούνταν σε κάποιες χώρες για λογαριασμό της Κίνας, σε βάρος άλλων σύμφωνα με την αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους.¹³² Ύστερα από πιέσεις που δέχτηκε η Κίνα και από άλλες χώρες όπως η Ιαπωνία, η Ε.Ε και το Μεξικό, να συμμορφωθεί με τα άρθρα I και III της GATT που ισχύουν από το 1994, δέχτηκε να εξαλείψει, -ερχόμενη σε συμφωνία με τις Η.Π.Α στις 5/10/2005- το φόρο προστιθέμενης αξίας πάνω στα ολοκληρωμένα κυκλώματα που παράγονται και πωλούνται στην Κίνα, καθώς και για αυτά που σχεδιάζονται στην Κίνα αλλά κατασκευάζονται στο εξωτερικό.¹³³ Η συγκεκριμένη περίπτωση αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα προσπάθειας των Η.Π.Α, να υποχρεώσουν την Κίνα να συμμορφωθεί με τους θεσπισμένους από τον Π.Ο.Ε κανόνες, οι οποίοι ανταποκρίνονται στις αμερικανικές αξίες, για το άνοιγμα των αγορών. Αντίθετα, η Κίνα, προσπαθεί να ακολουθήσει το δικό της δρόμο και να προστατεύσει προϊόντα της για να διατηρήσει συγκριτικά πλεονεκτήματα. Επόμενη χαρακτηριστική περίπτωση που καταδεικνύει την υφή των διαφορών που έχουν οι δύο δυνάμεις, είναι εκείνη που αφορά συγκεκριμένα μέτρα που αφορούν φοροαπαλλαγές, μειώσεις φόρων, επιχορηγήσεις και άλλων επιδοτήσεων που οφείλονται στην προσπάθεια της Κίνας, να προστατεύσει με αυτόν τον τρόπο τα προϊόντα της, ευνοώντας τις εξαγωγές. Οι Η.Π.Α, κατήγγειλαν την Κίνα για μη συμμόρφωσή της με το άρθρο 3 της συμφωνίας SCM, (Agreement on Subsidies Countervailing Measures) καθώς και τη συμφωνία TRIMs (Trade-Related Investment Measures).¹³⁴ Και σε αυτήν την περίπτωση οι Η.Π.Α, επικαλέστηκαν τις βασικές και θεμελιώδεις αρχές που προωθούνται από τον Π.Ο.Ε και αφορούν το θεμιτό εμπόριο και τον ανόθευτο ανταγωνισμό. Επιπρόσθετα, η Ε.Ε, η Ιαπωνία, η Αυστραλία και ο Καναδάς, ήταν μεταξύ άλλων, υποστηρικτές της αμερικανικής καταγγελίας κατά της Κίνας. Στις 19/12/2007, η Κίνα, ανακοίνωσε πως η συμφωνία που επετεύχθη με τις Η.Π.Α, περιορίστηκε στο να βασιστεί στην αρχή της συνεννόησης (memorandum of

¹³² Βλ. “China-Value-Added Tax on Integrated Circuits”, *World Trade Organization, Dispute Settlement DS309*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds309_e.htm (up-to-date at 24/2/2010).

¹³³ Βλ. “China-Value-Added Tax on Integrated Circuits”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds309_e.htm.

¹³⁴ Βλ. World Trade Organization, Dispute Settlement DS358, “China — Certain Measures Granting Refunds, Reductions or Exemptions from Taxes and Other Payments”, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds358_e.htm (up-to-date at 24/2/2010).

understanding).¹³⁵ Η Κίνα, έχει ακολουθήσει έναν εξαγωγικό προσανατολισμό για την ανάπτυξή της, (37% του Α.Ε.Π) ο οποίος συνδυάζεται με τον κρατικό έλεγχο της οικονομικής δραστηριότητας, ειδικά σε πτυχές πολύ σημαντικές για την κινεζική οικονομία, όπως είναι το τραπεζικό σύστημα, οι χρηματαγορές, ο καθορισμός τιμών και η προστασία ευαίσθητων κλάδων της οικονομίας.¹³⁶ Οι Η.Π.Α, επιθυμούσαν να πιέσουν την Κίνα μέσω της ένταξής της στον Π.Ο.Ε, προκειμένου να είναι πιο απελευθερωμένη στις εισαγωγές, ώστε να μειωθεί ο ρόλος του κινεζικού κράτους στην εμπορική και οικονομική δραστηριότητα. Οι εισαγωγικοί δασμοί στην Κίνα, μειώθηκαν στο 9.5% το έτος 2005, ενώ το 1992 ήταν στο 42.9%.¹³⁷ Χαρακτηριστική επίσης είναι, μια ακόμη διαφωνία των δύο χωρών στα πλαίσια του Π.Ο.Ε. Η καταγγελία των Η.Π.Α έναντι της Κίνας, αφορούσε μέτρα που επηρεάζουν τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες πληροφοριών (Financial Information Services) και τους εξωτερικούς φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών πληροφοριών. Σύμφωνα με αυτήν την καταγγελία των Η.Π.Α, η Κίνα έχει ορίσει σαν ξένο φορέα παροχής χρηματοπιστωτικών πληροφοριών, την CEIS (China Economic Information Service), η οποία είναι εμπορική επιχείρηση του κινεζικού πρακτορείου ειδήσεων Xinhua. Αυτό αποτελεί νόθευση ανταγωνισμού και καταστρατήγηση της συμφωνίας GATS (General Agreement on Trade in Services), σύμφωνα με τις Η.Π.Α, καθώς η Κίνα απαγορεύει τη δραστηριοποίηση ξένων φορέων χρηματοπιστωτικών πληροφοριών, προτιμώντας εγχώρια επιχείρηση.¹³⁸ Η υπόθεση έκλεισε χωρίς κάποια ουσιαστική συμμόρφωση από την Κίνα, στις 4/12/2008.¹³⁹ Ο συγκεκριμένος τομέας είναι πολύ σημαντικός καθώς δεν αφορά μόνο ζητήματα προστατευτισμού του εμπορίου και αθέμιτου ανταγωνισμού, αλλά, αφορά και ζητήματα διαφάνειας των οικονομικών στοιχείων της Κίνας. Μετά από 15 μέρες οι Η.Π.Α κατήγγειλαν την Κίνα για παραβάσεις που αφορούν τη Συμφωνία SCM, και αντίστοιχες

¹³⁵ Βλ. "China — Certain Measures Granting Refunds, Reductions or Exemptions from Taxes and Other Payments", *World Trade Organization, Dispute Settlement DS358*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds358_e.htm (up-to-date at 24/2/2010).

¹³⁶ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*, σελ.421-422.

¹³⁷ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*, σελ.423.

¹³⁸ Βλ. "China- Measures Affecting Financial Information Services and Foreign Financial Information Suppliers", *World Trade Organization, Dispute Settlement DS373*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds373_e.htm (up-to-date at 24/2/2010).

¹³⁹ Βλ. "China- Measures Affecting Financial Information Services and Foreign Financial Information Suppliers", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds373_e.htm (up-to-date at 24/2/2010).

που αφορούν τα άρθρα 3, 9 και 10 της Συμφωνίας για τη Γεωργία (Agriculture Agreement).¹⁴⁰ Σύμφωνα με αυτήν την καταγγελία, η Κίνα συμπεριφέρεται προστατευτικά παρέχοντας επιχορηγήσεις, δάνεια και διαφόρων μορφών κίνητρα, τα οποία βλάπτουν τον ανόθευτο ανταγωνισμό και το δίκαιο εμπόριο στα αγροτικά προϊόντα.¹⁴¹ Πρόσφατη και ταυτόχρονα εκκρεμής καταγγελία των Η.Π.Α κατά της Κίνας στα πλαίσια του Π.Ο.Ε, αποτελεί η περίπτωση που αφορά μέτρα που εφαρμόζει η Κίνα όσον αφορά τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών πληρωμών. Όπως και σε παραπάνω περιπτώσεις, οι Η.Π.Α, στις 15/9/2010, κατήγγειλαν την Κίνα, ότι επιτρέπει μόνο στην εγχώρια εταιρεία China Union Pay, ώστε εκείνη να παρέχει υπηρεσίες ηλεκτρονικών συναλλαγών μέσω καρτών (σε γουάν). Η Κίνα, επίσης απαιτεί την εναρμόνιση των ξένων εταιρειών αναφορικά με τη χρήση του λογότυπου και των συσκευών της κινεζικής εταιρείας, ενώ για να έχουν πρόσβαση οι ξένες εταιρείες, σε κινεζικές επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν ηλεκτρονικές συναλλαγές, χρειάζεται να διαπραγματευτούν, ενώ η κινεζική εταιρεία έχει άνευ όρων πρόσβαση.¹⁴² Η Κίνα, για άλλη μια φορά συμπεριφέρεται προστατευτικά και ευνοεί το εγχώριο μονοπώλιο, έναντι του ελεύθερου εμπορίου, κάνοντας διακρίσεις υπέρ των κινεζικών εταιρειών και εναντίον των αντίστοιχων ξένων. Οι Η.Π.Α, προσπαθούν να απελευθερώσουν την αγορά της Κίνας περισσότερο, προκειμένου να μειωθούν τα εμπορικά της πλεονάσματα.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, παρατηρούμε πως οι Η.Π.Α, εκμεταλλεύονται την ισχύ τους στον Π.Ο.Ε, προκειμένου να ελέγχουν την εξαγωγική ισχύ της Κίνας. Αναμφίβολα, το κινεζικό κράτος δεν είναι απόλυτα συμμορφωμένο με το πλαίσιο του Π.Ο.Ε, καθώς προστατεύει την εγχώρια αγορά. Η ανάπτυξη του κινεζικού κράτους, βασίστηκε αφενός στην προώθηση των εξαγωγών και αφετέρου στο βασικό ρόλο του κράτους σε αυτήν την αναπτυξιακή πορεία. Από την άλλη πλευρά, οι Η.Π.Α, προσπαθούν να «κοινωνικοποιήσουν» την Κίνα με βάση τους εμπορικούς κανόνες που προωθούν το όλο και πιο ελεύθερο εμπόριο, κάτι που συμβαδίζει με τα αμερικανικά

¹⁴⁰ Βλ., “China — Grants, Loans and Other Incentives”, *World Trade Organization, Dispute Settlement DS387*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds387_e.htm, (up-to-date at 24/2/2010).

¹⁴¹ Βλ., “China — Grants, Loans and Other Incentives”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds387_e.htm, (up-to-date at 24/2/2010).

¹⁴² Βλ. World Trade Organization, Dispute Settlement DS413, “China — Certain Measures Affecting Electronic Payment Services”, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds413_e.htm, (up-to-date at 24/2/2010).

συμφέροντα. Πολύ σημαντικό, είναι το γεγονός ότι οι Η.Π.Α, έχουν σταθερούς συμμάχους που συμφωνούν με τις καταγγελίες τους. Η Κίνα, μολονότι απελευθερώνει τις αγορές της σταδιακά, προστατεύει σε μεγάλο βαθμό την εγχώρια παραγωγή, προκειμένου να κρατήσει ψηλά την εξαγωγική της δραστηριότητα και να διατηρήσει την ανάπτυξή της. Σα δεύτερη πτυχή της προσπάθειας για διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης της Κίνας, παρουσιάζεται η διατήρηση του γουάν σε χαμηλή τιμή έναντι του δολαρίου, κάτι που επιφέρει εμπορικό έλλειμμα στις Η.Π.Α στις μεταξύ τους εμπορικές

συναλλαγές.¹⁴³ Η Ουάσιγκτον εξετάζει από το 2009 να επιβάλλει κάποιους οριζόντιους φραγμούς στα κινεζικά προϊόντα, ώστε οι κινεζικές εξαγωγές στις Η.Π.Α να μην ξεπερνούν τα 100 δις δολάρια. Αυτό όμως γνωρίζουν καλά ότι αφενός προσκρούει με το πλαίσιο του Π.Ο.Ε και αφετέρου, θα επέφερε την κινεζική αντίδραση, οδηγώντας το παγκόσμιο εμπόριο σε κίνδυνο.¹⁴⁴ Πολύ σημαντικό ζήτημα επίσης, είναι τα μέτρα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας (TRIPS), τα οποία η Κίνα, τα έχει εναρμονίσει στην εθνική νομοθεσία της, παρόλα αυτά, συνεχίζει να τα παραβιάζει. Ζητήματα που σχετίζονται με την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων στο διαδίκτυο, με την αυθεντικότητα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, την αντιγραφή λογότυπων, απασχολούν ιδιαίτερα τις Η.Π.Α και συνιστούν ακόμη μια πτυχή όπου οι δύο χώρες ερίζουν στα πλαίσια του Π.Ο.Ε.¹⁴⁵

Τα ανωτέρω στοιχεία, αποδεικνύουν πως η σχέση μεταξύ των δύο δυνάμεων στον Π.Ο.Ε, ακολουθεί το θεωρητικό μοντέλο Tom & Jerry. Οι Η.Π.Α, προσπαθούν να αναγκάσουν την Κίνα να εναρμονιστεί με το πλαίσιο του Π.Ο.Ε και να διεξάγει τις εμπορικές της δραστηριότητες με βάση αυτό. Η Κίνα, όπως είδαμε παρουσιάζει μια διγλωσσία ως προς τη συμμόρφωσή της με τα πλαίσια του Π.Ο.Ε, μεριμνώντας κυρίως για την προστασία πολλών τομέων της εγχώριας οικονομίας και στηρίζοντας πολλές φορές, οποιαδήποτε πρακτική ευνοεί τις εξαγωγές της. Η Κίνα, μπαίνοντας στον Π.Ο.Ε, σίγουρα δεν είχε ως στόχο της να ακολουθήσει τις αμερικανικές αξίες οι οποίες

¹⁴³ Βλ. Neil C. Hughes, "A Trade War with China?", *Foreign Affairs*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.foreignaffairs.com/articles/60825/neil-c-hughes/a-trade-war-with-china>, (July/August 2005).

¹⁴⁴ Derek Scissors, "The Coming U.S.-China Trade Conflict", *The Heritage Foundation- Leadership For America*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.heritage.org/research/reports/2008/12/the-coming-us-china-trade-conflict>, (12/12/2008).

¹⁴⁵ Jan Qinfeng, "China and TRIPS: Diversification of Intellectual Property Laws after Harmonization", *City University of Hong Kong*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://lbms03.cityu.edu.hk/theses/ftt/phd-slw-b2218062xf.pdf>.

πλαισιώνονται από τον Π.Ο.Ε. Η Κίνα, θεώρησε πως η ανοδική της πορεία, μπορεί να συνεχιστεί μέσα από μια a la carte χρήση του Καταστατικού του Π.Ο.Ε. Όπως είδαμε, και οι Η.Π.Α, προστατεύουν τα αγροτικά τους προϊόντα με επιχορηγήσεις, κάτι που κάνει και η Κίνα, ενώ είναι θέμα συζήτησης στις Η.Π.Α, να μπει ένα εισαγωγικό πλαφόν σε προϊόντα που έρχονται από την Κίνα. Το Πεκίνο, διείδε στη συμμετοχή του στον Π.Ο.Ε, μια ευκαιρία να μεγαλώσει την εξάρτηση της παγκόσμιας εμπορικής δραστηριότητας από το ίδιο, ώστε να μπορέσει σταδιακά να γίνει διαμορφωτής και συντονιστής των διεθνών εμπορικών σχέσεων, όπως είναι οι Η.Π.Α. Αυτός ο στόχος δεν είναι συμβατός με τον στόχο των Η.Π.Α, που επιθυμούν να συνεχίζουν να συντονίζουν το διεθνές εμπόριο. Η παγκόσμια οικονομική κρίση, έφερε εσωστρέφεια στην Κίνα, της οποίας το εμπορικό πλεόνασμα μειώθηκε περίπου κατά επτά ποσοστιαίες μονάδες το 2009 σε σχέση με το 2007. Ο αναπτυξιακός της προσανατολισμός, στρέφεται σταδιακά προς την τόνωση της κατανάλωσης, κάτι που οι Η.Π.Α, την πίεζαν να κάνει εδώ και αρκετό καιρό.¹⁴⁶ Επιπλέον, οι Η.Π.Α, γνωρίζουν ότι η κοινωνικοπολιτική συνοχή της Κίνας, εξαρτάται άρρηκτα από την αναπτυξιακή της δραστηριότητα, η οποία με τη σειρά της απορρέει σε μεγάλο βαθμό από το εξαγωγικό της εμπόριο. Ο Pan Zhenqiang, διευθυντής του ερευνητικού του Ινστιτούτου Στρατηγικής και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Χρηματοοικονομικών και Οικονομικών του Πεκίνου, θεωρεί πως η εσωτερική πραγματικότητα της Κίνας, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την εξωτερική της πολιτική.¹⁴⁷

Αναλογιζόμενοι τις παραπάνω περιπτώσεις, συμπερασματικά καταλήγουμε πως οι σχέσεις των δύο χωρών στα πλαίσια του Π.Ο.Ε, είναι ανταγωνιστικές. Οι Η.Π.Α, προσπαθούν να «παγιδεύσουν» την Κίνα μέσω της συμμόρφωσης της τελευταίας, με τους διεθνείς εμπορικούς κανόνες, ενώ η Κίνα, προσπαθεί να αυξήσει μέσα από αυτό το πλαίσιο την εμπορική επιρροή της. Το επιχείρημα του J. J Mearsheimer, το οποίο παρουσιάστηκε και παραπάνω, είναι ότι οι Η.Π.Α θα προσπαθήσουν να αποτρέψουν τη μετατροπή της οικονομικής ισχύος της Κίνας σε πολιτική και οικονομική. Ως εκ τούτου,

¹⁴⁶ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid.*, σελ.420.

¹⁴⁷ Βλ. "China's Role in the World", *International Relations and Security Network*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.isn.ethz.ch/isn/Current-Affairs/Podcasts/Detail/?fecvnodeid=118576&groupot593=40db1b50-7439-887d-706e-8ec00590bdb9&dom=1&fecvid=33&ots591=40db1b50-7439-887d-706e-8ec00590bdb9&lng=en&v33=118576&id=130364>, (24/6/2011).

ένας «εμπορικός πόλεμος» μεταξύ των δύο δυνάμεων στο μέλλον, παρουσιάζεται εξαιρετικά πιθανός.

Επιπρόσθετα, η Κίνα, προσπαθεί να διαδραματίσει το ρόλο της «ηγέτιδας δύναμης των αναπτυσσόμενων χωρών», στα πλαίσια του Π.Ο.Ε, προωθώντας τα συμφέροντά της που αφορούν την κατάργηση κάποιων μορφών προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων και την ειδική μεταχείριση του τομέα των αγροτικών προϊόντων, θεωρώντας πως είναι και εκείνη αναπτυσσόμενη χώρα, προσπαθώντας έτσι να εκμεταλλευτεί αυτό που ονόμασε ο Alexander Gerschenkron, «πλεονεκτήματα της καθυστέρησης».¹⁴⁸ Άλλωστε μην ξεχνούμε πως η Κίνα, επιδιώκει το μιμητισμό των αμερικανικών τρόπων για ίδιον όφελος και όχι για να συμμορφωθεί στο αμερικανικό πλαίσιο.

¹⁴⁸ Βλ. Robert Gilpin, *Πόλεμος και Αλλαγή στη Διεθνή Πολιτική*, Εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2004, σελ. 300-301.

3. G-20: Μια ανεπίσημη «σκακιέρα» για Η.Π.Α και Κίνα.

Το τρίτο διεθνές καθεστώς στο οποίο οι Η.Π.Α και η Κίνα μεταφέρουν τα ανταγωνιστικά τους συμφέροντα και απασχολεί αυτήν την ενότητα, είναι το forum των είκοσι μεγαλύτερων οικονομιών του πλανήτη. Το G-20, δεν είναι σε καμία περίπτωση σαν τους δύο προηγούμενους διεθνείς οργανισμούς, παρόλα αυτά, έστω και σαν ανεπίσημο forum, είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Ιδρύθηκε το 1999 και βασικός του στόχος είναι να δημιουργήσει άμεσους διαύλους επικοινωνίας μεταξύ των πιο σημαντικών εκβιομηχανισμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, προκειμένου να συζητούν για ζητήματα της παγκόσμιας οικονομίας. Το συγκεκριμένο forum, δραστηριοποιείται χάρη στη συμμετοχή των υπουργών οικονομικών και των διοικητών κεντρικών τραπεζών των είκοσι χωρών. Η Αργεντινή, η Αυστραλία, ο Καναδάς, οι Η.Π.Α, η Ινδία, η Κίνα, η Ε.Ε, η Μεγάλη Βρετανία, η Γερμανία, η Βραζιλία, η Ιταλία, η Ινδονησία, η Νότια Κορέα, η Τουρκία, η Σαουδική Αραβία, η Νότιος Αφρική, η Γαλλία, η Ιαπωνία, το Μεξικό και η Ρωσία, αποτελούν τις είκοσι ισχυρότερες οικονομίες του πλανήτη.¹⁴⁹

Στόχος της υποενότητας, είναι να ολοκληρώσει το συνολικό επιχείρημα της ενότητας, ότι δηλαδή οι Η.Π.Α και η Κίνα, έχουν ανταγωνιστικές σχέσεις οι οποίες αντί να γεφυρώνονται στα πλαίσια της διεθνούς διπλωματίας, διευρύνονται, προσιωνίζοντας ένα μέλλον ακόμη πιο ανταγωνιστικό. Η ομάδα των είκοσι ισχυρότερων οικονομιών, δεν αποτελεί –κατά την άποψη του γράφοντα- μόνο ένα forum που ευνοεί τη συνεννόηση σε οικονομικά θέματα, αλλά αποτελεί και την αναδυόμενη πολυπολική διεθνή πραγματικότητα, καθώς στους κόλπους της είναι χώρες που θα πρωταγωνιστήσουν στο εξελισσόμενο διεθνές σύστημα του 21^{ου} αιώνα. Την παραπάνω γνώμη, τη στοιχειοθετεί το γεγονός ότι μέλη του G-20, αποτελούν τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε, και πλην ελάχιστων εξαιρέσεων περιλαμβάνονται ταυτόχρονα οι περισσότερες πυρηνικές δυνάμεις του πλανήτη.

¹⁴⁹ Βλ. “Who’s winning the clean energy race? Growth, Competition and Opportunity in the World’s Largest Economies”, *The Pew Charitable Trusts*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.pewtrusts.org/uploadedFiles/wwwpewtrustsorg/Reports/Global_warming/G-20%20Report.pdf, (2010).

Η πρόσφατη οικονομική κρίση του 2008, κατέστησε το G-20, ακόμη πιο σημαντικό στον τομέα των συζητήσεων για τα ζητήματα που αφορούν την παγκόσμια οικονομία. Διάφορες εκτιμήσεις, παρουσιάζουν το G-20, ως ένα πεδίο σύγκρουσης μεταξύ των Η.Π.Α και της Κίνας. Ένα G-2 σε ένα G-20, που θα προσπαθεί να γεφυρώσει οικονομικές διαφορές που αφορούν τις δύο δυνάμεις.¹⁵⁰ Οι πρόσφατες εξελίξεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο G-20, δε δικαιώνουν εκείνους που θεωρούν ότι το μέλλον των σινο-αμερικανικών σχέσεων, τείνει στην επίλυση των μεταξύ τους διαφορών και ότι

πρόκειται να συνεργαστούν για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του αιώνα που διανύουμε. Οι δύο δυνάμεις, έχουν επενδύσει διπλωματικά πάνω στο νέο Στρατηγικό και Οικονομικό Διάλογο και έχουν συμφωνήσει στην ενσωμάτωση των διμερών διπλωματικών τους σχέσεων σε βάση πολυμερούς διπλωματίας, με «όχημα» το G-20.¹⁵¹ Η προσπάθεια αυτή, βασίζεται αναμφισβήτητα στο πλουραλιστικό θεωρητικό παράδειγμα, που εφιστά στο σύνολό του, τη συνεργασία μέσα από διεθνή καθεστάτα και υποστηρίζει την προώθηση της πολυμερούς διπλωματίας. Το forum των είκοσι ισχυρότερων οικονομιών όμως, δεν μπορεί ακόμη να λειτουργήσει αποφασιστικά για την επίλυση των σινο-αμερικανικών διαφορών. Για τις Η.Π.Α, το G-20, αποτελεί το μοναδικό forum, στο οποίο μπορούν να ελέγχουν πιο αποτελεσματικά την κινεζική ισχύ και να μπορούν να διαπραγματευτούν ζητήματα που αφορούν το εμπόριο, την κλιματική αλλαγή και την ενεργειακή ασφάλεια.¹⁵² Οι τρεις αυτοί τομείς, εμπεριέχουν περιπτώσεις που αποδεικνύουν τις ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ των δυο χωρών.

Όσον αφορά τον οικονομικό και τον εμπορικό τομέα, η σχετικά πρόσφατη συνδιάσκεψη του G-20 στο Λονδίνο, σηματοδότηκε από τις κινεζικές πιέσεις προς τις υπόλοιπες δεκαεεννιά χώρες, να προχωρήσουν στις κατάλληλες μεταρρυθμίσεις ώστε να δημιουργηθεί ένα νέο, παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα, το οποίο θα αντικαταστήσει το δολάριο. Ο διευθυντής της κεντρικής τράπεζας της Κίνας, θεώρησε πως η οικονομική

¹⁵⁰ Βλ. Geoffrey Garret, "G-2 in G-20: China, the United States and the World after the Global Financial Crisis", *University of Sydney, Global Policy*, Volume 1, Issue 1, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.astrid-online.it/Governo-de1/Studi--ric/Garret_Global-Policy-Journal_1_2010.pdf, (2010).

¹⁵¹ Βλ. Geoffrey Garret, "G-2 in G-20: China, the United States and the World after the Global Financial Crisis", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.astrid-online.it/Governo-de1/Studi--ric/Garret_Global-Policy-Journal_1_2010.pdf.

¹⁵² Βλ. Geoffrey Garret, "G-2 in G-20: China, the United States and the World after the Global Financial Crisis", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.astrid-online.it/Governo-de1/Studi--ric/Garret_Global-Policy-Journal_1_2010.pdf.

κρίση του 2008, κατέστησε σαφές, πως είναι πλέον απαραίτητη μια μεταρρύθμιση του υπάρχοντος διεθνούς νομισματικού συστήματος μέσα από τη δημιουργία ενός διεθνούς αποθεματικού νομίσματος, το οποίο θα μείωνε τις πιθανότητες για μια μελλοντική κρίση και θα προσέφερε την αποτελεσματικότερη αντιμετώπισή της.¹⁵³ Η Κίνα, επλήγη από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, λιγότερο από ότι επλήγησαν οι οικονομίες των δυτικών κρατών. Αυτό, σύμφωνα με πολλούς ειδικούς, έδωσε την απαραίτητη αυτοπεποίθηση στην Κίνα, προκειμένου να μπορέσει να προτείνει την αντικατάσταση του δολαρίου από ένα διεθνές αποθεματικό νόμισμα, ενώ παράλληλα προωθεί το εγχώριο οικονομικό μοντέλο της ως το ιδανικό, επιδεικνύοντας κατά κάποιον τρόπο μια ηγετική εμφάνιση ανάμεσα στις είκοσι ισχυρότερες οικονομίες του πλανήτη. Επίσης, προωθεί τη μεγαλύτερη συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο κατοχυρώνοντας έτσι, όχι μόνο τη στήριξη αυτών, αλλά και των ταχύτατα αναπτυσσόμενων χωρών, όπως είναι η Ινδία, η Βραζιλία και η Νότιος Αφρική.¹⁵⁴ Η αντίδραση των Η.Π.Α, στο κινεζικό αίτημα, ήταν δεδομένη και στην επόμενη Συνδιάσκεψη του G-20, στη Σεούλ, (11/11/2010) θεώρησαν πως έπρεπε να λυθεί το ζήτημα του γουάν. Το εμπορικό έλλειμμα, σύμφωνα με τις Η.Π.Α, οφείλεται σε αρκετούς λόγους, δύο από τους οποίους είναι το φτηνό εργατικό δυναμικό και η χαμηλή τιμή του γουάν σε σχέση με την τιμή της αγοράς. Οι ηγέτες των χωρών, θεώρησαν πως πρέπει να αποφευχθεί η ανταγωνιστική υποτίμηση των νομισμάτων, προκειμένου να περιοριστούν τα εμπορικά ελλείμματα των χωρών, τα οποία κατά τον Barack Obama, συνέβαλαν στο να δημιουργηθεί η κρίση, και πίεσε την Κίνα, να ανατιμήσει το γουάν.¹⁵⁵ Η μεγάλη ανησυχία στη συγκεκριμένη συνδιάσκεψη, υπήρξε μια διαφωνία επί της αρχής μεταξύ των Η.Π.Α και της Κίνας, κάτι που θα συνιστούσε απειλή για την παγκόσμια ανάπτυξη. Οι Η.Π.Α, υποστηρίζουν πως οι συναλλαγματικές ισοτιμίες πρέπει να καθορίζονται από την αγορά και να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και κατηγορούν την κινεζική κυβέρνηση ότι υποτιμά τεχνητά το γουάν, δίνοντας αθέμιτα πλεονεκτήματα στις κινεζικές εξαγωγές. Έτσι, η συμφωνία για υιοθέτηση νέων

¹⁵³ Βλ. Michael Bristow, "China presses G20 reform plans", *BBC NEWS*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7961106.stm>, (24/3/2009).

¹⁵⁴ Βλ. Michael Bristow, "China presses G20 reform plans", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7961106.stm>.

¹⁵⁵ Βλ. Andrew Walker, "G20 to tackle US-China currency concerns", *BBC NEWS Business*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.bbc.co.uk/news/business-11739748>, (12/11/2010).

κατευθυντηρίων γραμμών που έλαβε χώρα παράλληλα με την κινεζική δέσμευση να ανατιμήσει το νόμισμά της με τον όρο ότι πρέπει να σταθεροποιηθεί πρώτα η οικονομία, αποφεύχθηκε η ένταση που μπορεί να δημιουργούσε κλίμα «νομισματικού πολέμου», παρόλο που οι δύο χώρες δεν προχώρησαν σε συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα. Το αίτημα της Κίνας, έτσι όπως αυτό διατυπώθηκε στη συνδιάσκεψη του G-20, στο Λονδίνο, για αυξημένο ρόλο των αναπτυσσόμενων χωρών στο Δ.Ν.Τ, φαίνεται να αποτέλεσε ένα από τα ανταλλάγματα των Η.Π.Α προς την Κίνα, προκειμένου να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις της για ανατίμηση του νομίσματός της.¹⁵⁶ Η μη ουσιαστική συμφωνία σε μια πολύ εύθραυστη περίοδο, δείχνει ότι οι δυο χώρες δεν έχουν την πολιτική βούληση για να επιλύσουν το συγκεκριμένο πρόβλημα, το οποίο μπορεί να θέσει την παγκόσμια οικονομία σε μεγάλο κίνδυνο.

Ο κοινός παρονομαστής των δυο πρόσφατων συνδιασκέψεων, καταδεικνύει ότι η οικονομική κρίση του 2008, ενέτεινε τις ανταγωνιστικές σχέσεις των δυο χωρών. Η Κίνα, προσπάθησε να εκμεταλλευτεί το γεγονός ότι επλήγη λιγότερο από την κρίση συγκριτικά με τις δυτικές οικονομίες, αναλαμβάνοντας έτσι έναν πιο ενεργό ρόλο στα πλαίσια του G-20. Το ζήτημα της ανατίμησης του γουάν, αποδεικνύει τη δυσκολία που έχουν οι δύο πλευρές στο να συνεργαστούν σε κρίσιμα διεθνή ζητήματα, καθώς οι Η.Π.Α, θεωρούν απαραίτητη προϋπόθεση για την παγκόσμια οικονομική ανάκαμψη την ανατίμηση του γουάν, ενώ η Κίνα θεωρεί πως για να το πράξει αυτό, χρειάζεται πρώτα να σταθεροποιηθεί η παγκόσμια οικονομία, κάτι που θα γίνει με την αντικατάσταση του δολαρίου σαν παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα από ένα διεθνές, και με την ενίσχυση του ρόλου των αναπτυσσόμενων χωρών. Η δημιουργία ενός πολυπολικού συστήματος αποτελεί την αρχική κινεζική επιδίωξη, η οποία θα μειώσει την αμερικανική ισχύ, προς όφελος του Πεκίνου. Οι κινεζικές προτάσεις για τη δημιουργία ενός παγκόσμιου αποθεματικού νομίσματος και για τον πιο ενεργό ρόλο των αναπτυσσόμενων αλλά και αναδυόμενων χωρών, βρίσκει στήριξη από την Ινδία, τη Βραζιλία και τη Νότιο Αφρική, κάτι που δείχνει, ότι το G-20, μετατρέπεται σε μια σκακιέρα όπου οι δύο δυνάμεις αναζητούν στους κόλπους της συμμαχούς προκειμένου να προωθήσουν τους στόχους τους. Κατά τον Geoffrey Garret, μολοντί γίνονται προσπάθειες συμφωνίας ανάμεσα

¹⁵⁶ Βλ. Andrew Walker, "G20 to tackle US-China currency concerns", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.bbc.co.uk/news/business-11739748>.

στις δυο χώρες στα πλαίσια του G-20 -το οποίο είναι το ιδανικότερο forum για να διευθετηθούν οι οικονομικές τους διαφορές- οι ανισορροπίες μεταξύ τους θα διατηρηθούν, κάτι που δείχνει την τάση για αύξηση του ανταγωνισμού, σε μακροπρόθεσμη κλίμακα.¹⁵⁷ Υπάρχουν και άλλα ζητήματα για τα οποία οι δύο χώρες, έρχονται σε σύγκρουση, στα πλαίσια του G-20. Τα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής και της ενεργειακής ασφάλειας, –αλληλένδετα σε μεγάλο βαθμό- καταδεικνύουν πως οι δύο χώρες δύσκολα μπορούν να συνεργαστούν πάνω σε αυτά. Το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής, απασχολεί τη διεθνή πολιτική, καθώς εκτός από την προφανή οικολογική ζημιά που προκαλεί, όλο και περισσότερο επηρεάζει τη σπανιότητα των φυσικών πόρων που αξιοποιούνται για την παραγωγή ενέργειας.¹⁵⁸ Οι Η.Π.Α, από το 2009, προσπαθούν να μειώσουν την εξάρτησή τους από το πετρέλαιο, στρέφοντας το ενδιαφέρον τους σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και σε «καθαρή» ενέργεια. Μέχρι το 2009, οι Η.Π.Α, ήταν ο πρώτος παγκόσμιος καταναλωτής ενέργειας και η Κίνα ήταν ο δεύτερος, καταναλώνοντας το 1/3 της αμερικανικής ενεργειακής κατανάλωσης.¹⁵⁹ Παρόλα που η κινεζική παραγωγή πετρελαίου είναι σταθερή από το 1990 –και προβλέπεται να παραμείνει μέχρι το 2030-, αυτό δε συμβαίνει για την εξάρτησή της από αυτό, η οποία συνεχώς αυξάνεται, κάτι που θα συμπαρασύρει και την αύξηση εισαγωγών πετρελαίου.¹⁶⁰ Αν το ζήτημα της ανάπτυξης είναι αυτό που ενδιαφέρει πρωτίστως τις Η.Π.Α και την Κίνα, τότε τα επόμενα 2 με 3 χρόνια είναι δύσκολο να υπάρξει ένας πολυμερής συμβιβασμός, –που θα εμπεριέχει διμερή συμβιβασμό μεταξύ Η.Π.Α και Κίνας- στο G-20.¹⁶¹ Οι ευκαιρίες για συνεργασία σε αυτόν τον τομέα, είναι αρκετές καθώς θεωρητικά οι μειώσεις χρήσης άνθρακα και από τις δύο χώρες, –που είναι οι δυο μεγαλύτεροι ρυπαντές του πλανήτη- θα ωφελούσαν οικονομικά και περιβαλλοντικά τις δύο χώρες. Το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής δε συζητιέται μόνο στο G-20, αλλά είναι

¹⁵⁷ Βλ. Geoffrey Garret, “G-2 in G-20: China, the United States and the World after the Global Financial Crisis”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.astrid-online.it/Governo-de1/Studio/Garret_Global-Policy-Journal_1_2010.pdf.

¹⁵⁸ Βλ. Carol Kessler and Sean Kreyling, “Energy Security: The United States & China”, *Center for Global Security*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://cgs.pnnl.gov/pdfs/EnergySecurity.pdf>, (March 2009).

¹⁵⁹ Βλ. Carol Kessler and Sean Kreyling, “Energy Security: The United States & China”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://cgs.pnnl.gov/pdfs/EnergySecurity.pdf>.

¹⁶⁰ Βλ. Carol Kessler and Sean Kreyling, “Energy Security: The United States & China”, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://cgs.pnnl.gov/pdfs/EnergySecurity.pdf>.

¹⁶¹ Haroldo Machado Filho and Eduardo Viola, “China, India and Brazil: a Block or Individual Countries Making Efforts to Combat Climate Change?” *IPSA*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.saopaulo2011.ipso.org/sites/default/files/papers/paper-1337.pdf>, (16-19/2/2011).

και στην ατζέντα του Οικονομικού και Στρατηγικού Διαλόγου μεταξύ των δύο χωρών. Το μεγάλο πρόβλημα είναι πως οι Η.Π.Α ανησυχούν πως η Κίνα ίσως δεν τηρήσει τη συμφωνία για μειώσεις άνθρακα και αποκτήσει το πλεονέκτημα αφού πρώτα οι Η.Π.Α, θα έχουν αποσυρθεί από τη χρήση άνθρακα. Το ίδιο θεωρεί και η Κίνα, κάτι που αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα της αποτυχίας της Συνδιάσκεψης της Κοπεγχάγης το Δεκέμβριο του 2009.¹⁶² Οι δύο δυνάμεις συμπεριφέρονται εδώ κατά το παίγνιο των φυλακισμένων, καθώς η μια φοβάται την άλλη όσον αφορά τη μη τήρηση της πρωταρχικής συμφωνίας του 2009. Το ζήτημα της ενεργειακής ασφάλειας για τις δύο χώρες, είναι αυτό που θα καθορίσει εν πολλοίς τη στάση τους στην κλιματική αλλαγή. Φαίνεται πάντως, ότι δεν υπάρχει η απαραίτητη αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των δύο χωρών, προκειμένου να οικοδομηθεί ένα σταθερό πλαίσιο συνεργασίας.

Συνοψίζοντας τα συμπεράσματα της ενότητας, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι οι σχέσεις μεταξύ των Η.Π.Α και της Κίνας έχουν συγκρουσιακή υφή –παροντικά και μακροπρόθεσμα- στους διεθνείς οργανισμούς και στα fora που προτιμήθηκαν να εξεταστούν (Ο.Η.Ε, Π.Ο.Ε, G-20) και αυτό οφείλεται στην υφή των διαφορών τους. Ζητήματα εθνικής κυριαρχίας, ανθρωπιστικών παρεμβάσεων, όπως επίσης κρίσιμα εμπορικά ζητήματα που αφορούν τη φιλελευθεροποίηση ή τον προστατευτισμό της εμπορικής δραστηριότητας, αποτελούν για τις δυο χώρες αιτίες ανταγωνισμού και σύγκρουσης και όχι περιπτώσεις μέσα από τις οποίες μπορούν μακροπρόθεσμα να συνεργαστούν. Επιπλέον, παρατηρήσαμε και στις τρεις υποενότητες, αρκετές περιπτώσεις όπου ακόμη και οι συμφωνίες που προκύπτουν μεταξύ των δύο χωρών, δύσκολα υλοποιούνται. Με λίγα λόγια, τα διεθνή καθεστώτα αποτελούν για τις δύο χώρες «σκακιέρες συγκρούσεων», παρά εργαλεία πολυμερούς διπλωματίας που μπορούν να δώσουν ευκαιρίες γεφύρωσης των προαναφερθέντων χασμάτων που τις χωρίζουν. Οι διαφωνίες των δύο χωρών αφορούν ζητήματα υψηλής πολιτικής όπου συναντούμε συνήθως παίγνια μηδενικού αθροίσματος. Η βασική αιτία της συγκρουσιακής υφής των ζητημάτων οφείλεται στο ότι η Κίνα επιθυμεί μια σταδιακή αναθεώρηση του διεθνούς status quo, ενώ οι Η.Π.Α, ακόμη και στην ανάδυση του πολυπολικού διεθνούς συστήματος, επιθυμούν να έχουν την πρωτοκαθεδρία, κάτι που ταυτίζεται με το κεντρικό

¹⁶² Βλ. Deborah Seligsohn, Robert Heilmayr, Xiaomei Tan and Lutz Weischer, “China, the United States, and the Climate Change Challenge” *World Resources Institute*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.wri.org/publication/china-united-states-climate-change-challenge> , (October 2009).

επιχείρημα της εργασίας. Με βάση αυτούς τους στόχους, οι Η.Π.Α, επιθυμούν να ελέγχουν την κινεζική ισχύ μέσα από διεθνείς οργανισμούς, ενώ η Κίνα, μέσω αυτών, επιθυμεί να μειώσει την αμερικανική επιρροή και να αποκτήσει σταδιακά έναν μεγαλύτερο ρόλο στις διεθνείς υποθέσεις. Τέλος, η διαχείριση των διεθνών υποθέσεων και η προαγωγή του εθνικού τους συμφέροντος, παρουσιάζουν, όπως υποστηρίζει ο Henry Kissinger «τεράστιες διαφορές κουλτούρας[...]η κινεζική πολιτική είναι σκεπτική και συνετή ενώ η αμερικανική είναι αισιόδοξη και μεσσιανική. Η κινεζική αίσθηση του χρόνου συλλαμβάνεται διαφορετικά από την αντίστοιχη αμερικανική».¹⁶³

Η επόμενη ενότητα, έχει στόχο να καταδείξει επιμέρους πεδία ανταγωνισμού των δυο δυνάμεων, που αποδεικνύουν ότι ο ανταγωνισμός πρόκειται να εντείνεται μακροπρόθεσμα.

¹⁶³ Βλ. Henry Kissinger, *Toward a diplomacy for the Twenty-First Century: Does America need a foreign policy?*, Edition Free Press, London 2001, σελ. 137.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ΄

Η ΜΗ ΑΡΜΟΝΙΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ Η.Π.Α ΚΑΙ ΚΙΝΑΣ ΣΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΙΣΤΟΥΝ ΤΙΣ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.

1. Η αγορά ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου από την Κίνα: Ένα κινεζικό οικονομικό όπλο;

Ο οικονομικός ανταγωνισμός μεταξύ των Η.Π.Α και της Κίνας, έχει αρκετές πτυχές. Ο καθαρά εμπορικός ανταγωνισμός μεταξύ των δύο χωρών, αναλύθηκε στην προηγούμενη ενότητα, ένας ανταγωνισμός που λαμβάνει χώρα στα πλαίσια του Π.Ο.Ε και του G-20. Το ζήτημα των αμερικανικών ομολόγων που έχουν αγοραστεί από την Κίνα, είναι μια πολύ σημαντική πτυχή που επηρεάζει τον ανταγωνισμό μεταξύ των δύο χωρών.

Τα βασικά ερωτήματα που προκύπτουν, είναι: Γιατί η Κίνα αγοράζει τόσα αμερικανικά ομόλογα και γιατί αυτό είναι σημαντικό? Η απάντηση είναι, γιατί η αγορά αμερικανικών ομολόγων συντελεί στη διατήρηση του κινεζικού εμπορικού πλεονάσματος και γιατί επίσης το δολάριο είναι το διεθνές νόμισμα.¹⁶⁴ Πράγματι, η ιαπωνική αγορά ομολόγων είναι «κλειστή» για την Κίνα, ενώ η Ε.Ε. δεν έχει μια ενιαία αγορά ομολόγων, έτσι η αμερικανική αγορά, αποτελεί τη μοναδική που μπορεί να απορροφήσει τέτοια πλεονάσματα. Αυτό όμως δεν είναι απαραίτητα καλό για την Κίνα, καθώς σε περίπτωση που τελικά η Κίνα ενδώσει στις αμερικανικές πιέσεις για να ανατιμηθεί το γουάν, η αξία όλων αυτών των ομολόγων θα υποτιμηθεί. Το δίλημμα της Κίνας είναι το εξής: Αν επιθυμεί πραγματικά να καταστήσει το γουάν σαν ένα εναλλακτικό διεθνές νόμισμα, οφείλει να ανατιμήσει το γουάν, με την προϋπόθεση όμως ότι θα χαθεί μεγάλο μέρος της αξίας των αγορασμένων αμερικανικών ομολόγων.¹⁶⁵ Η συναλλαγματική πολιτική της Κίνας μπορεί να θεωρηθεί ως ελαστική καθώς

¹⁶⁴ Βλ. “What Happens to China’s U.S Bond Holdings if the Yuan Appreciates?”, *GFT*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://forex.gftforex.com/public/item/264365>, (10/2/2011).

¹⁶⁵ Βλ. “What Happens to China’s U.S Bond Holdings if the Yuan Appreciates?” *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://forex.gftforex.com/public/item/264365>.

προωθούνται οι κινεζικές εξαγωγές. Για να μπορέσει να σταθεροποιήσει τη συναλλαγματική ισοτιμία του γουάν έναντι του δολαρίου, η Κίνα, συσσωρεύει τεράστια συναλλαγματικά αποθέματα σε δολάρια, κάτι που επιφέρει πληθωριστικές πιέσεις, οι οποίες αντιμετωπίζονται παρόλα αυτά με την ύπαρξη άφθονου εργατικού δυναμικού και τη δυναμική παραγωγικότητα.¹⁶⁶ Αν συνυπολογίσουμε τα όσα αναδείξαμε στην προηγούμενη ενότητα για τις αμερικανικές πιέσεις προς την Κίνα για ανατίμηση του γουάν, θα συμπεράνουμε ότι το ζήτημα του κινεζικού Bond Holding αμερικανικών ομολόγων, συνδέεται με την εμπορική πολιτική της Κίνας, τα ελλείμματα που προκύπτουν στις Η.Π.Α με βάση τη διμερή εμπορική τους συναλλαγή και με τη στροφή της κινεζικής οικονομίας στην εσωτερική κατανάλωση. Ενδεικτικά, τον Οκτώβριο του 2011, η Κίνα, θα κατέχει αμερικανικά ομόλογα, αξίας 1.18 τρισεκατομμυρίων δολαρίων.¹⁶⁷

Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, θορύβησε την Κίνα, η οποία άρχισε σταδιακά να αποθαρρύνεται από την αγορά αμερικανικών ομολόγων και να στραφεί στην προσαρμογή της επενδυτικής δομής των συναλλαγματικών της διαθεσίμων, προκειμένου να ελέγξει τους κινδύνους. Ο Zhang Monan, θεωρεί πως η Κίνα θα πουλήσει κάποια ομόλογα και θα αναγκαστεί να διαφοροποιήσει τις επενδύσεις της καθώς το δολάριο θα υποτιμηθεί και έτσι ταυτόχρονα, θα υποτιμηθούν τα κινεζικά περιουσιακά στοιχεία σε δολάρια. Μακροπρόθεσμα, οι Η.Π.Α, επιθυμούν να καταστήσουν την Κίνα έναν κάτοχο αμερικανικών ομολόγων αξίας μεταξύ 800 δισεκατομμυρίων δολαρίων και 1 τρισεκατομμυρίου δολαρίων.¹⁶⁸ Με λίγα λόγια τα εμπορικά πλεονάσματα της Κίνας, θα μειωθούν και επομένως η πρόβλεψη ότι η Κίνα θα στραφεί στην τόνωση της εσωτερικής αγοράς είναι εύλογη.

Για παράδειγμα, όταν ξέσπασε η χρηματοπιστωτική κρίση στις Η.Π.Α το 2007, η Κίνα πούλησε έναν σημαντικό αριθμό ομολόγων που ήταν πρωτόγνωρος για την περίοδο

¹⁶⁶ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*, σελ.424.

¹⁶⁷ Βλ. Zhang Yuwei and Zhong Nan, "China ups holdings of US debt in April", *China Daily*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.chinadaily.com.cn/business/2011-06/17/content_12721204.htm, (17/6/2011).

¹⁶⁸ Wang Xiaotian, "China continues to cut US debt holdings", *China Daily*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://siteground243.com/~hram155/2011/05/10/the-chinese-are-doing-the-delicate-job-of-cutting-bond-holdings-while-trying-not-to-cause-an-international-stampede-from-the-dollar/>.

2000-2007. Αυτό, ήταν σημάδι ότι μπορούσε να διαφοροποιήσει τις τιμές συναλλάγματος των παγκόσμιων αποθεμάτων.¹⁶⁹

Πώς όμως μπορεί το γεγονός της αγοράς των αμερικανικών ομολόγων από την Κίνα, να ενταχθεί στο πεδίο των ανταγωνιστικών τους σχέσεων? Μια σχετικά πρόσφατη περίπτωση θα μπορέσει να καταδείξει το τι σημαίνει για την Κίνα και για τις Η.Π.Α, η κατοχή αμερικανικών ομολόγων από την πρώτη. Η πρόσφατη πώληση όπλων των Η.Π.Α στην Ταϊβάν, που ανήλθε στα 6.4 δισεκατομμύρια δολάρια, έκανε πολλούς στρατιωτικούς αξιωματούχους της Κίνας, να προτείνουν στην κινεζική κυβέρνηση να εκμεταλλευτεί το γεγονός ότι κατέχει σημαντικό αριθμό ομολόγων, και να κάνει dumping σε αυτά, ως αντίποινα για αυτήν την πώληση. Αυτή η κινεζική δυνατότητα να είναι κάτοχος μεγάλου ποσού αμερικανικών ομολόγων, δυνητικά μπορεί να προκαλέσει σοβαρή αναταραχή στην αμερικανική οικονομία. Η κινεζική όμως οικονομία θα υφίστατο εξίσου σοβαρές συνέπειες, καθώς θα κινδυνεύσουν τα εμπορικά της πλεονάσματα καθώς θα απειληθούν οι εξαγωγές της στις Η.Π.Α.¹⁷⁰ Η αναγκαστική οικονομική αλληλεξάρτηση των δυο χωρών, -όπως αναφέρθηκε και παραπάνω- δε σημαίνει και πραγματική συνεργασία.

Μια καλύτερη αξιολόγηση του ρόλου που παίζει το κινεζικό U.S. bond holding, μπορεί να δοθεί, ξεκινώντας από το γεγονός ότι οι βασικές αιτίες της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007, αποτελούν η άκρατη φιλελευθεροποίηση και η απορρύθμιση των κεφαλαιαγορών, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν τα αμερικανικά ελλείμματα.¹⁷¹ Μέχρι να ξεσπάσει η κρίση, οι Η.Π.Α, με αυτόν τον τρόπο κρατούσαν σε υψηλά επίπεδα την εγχώρια ανάπτυξη και κατανάλωση με τη βοήθεια της εξωτερικής χρηματοδότησης του ελλείμματός τους.¹⁷² Μέχρι να δημιουργηθούν οι χρηματοπιστωτικές «φούσκες», το ίδιο κερδισμένη ήταν και η Κίνα, η οποία αφενός διατηρούσε τις εξαγωγικές της δυνατότητες στις Η.Π.Α και αφετέρου, μέσω της αγοράς τίτλων του αμερικανικού δημοσίου, επένδυαν μεγάλο ποσοστό των συναλλαγματικών τους αποθεμάτων.¹⁷³

¹⁶⁹ Βλ. Shangguan Zhoudong, "China sells more US T-bonds", *China Daily*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.chinadaily.com.cn/business/2007-06/19/content_897708.htm, (19/6/2007).

¹⁷⁰ Bruce Watson, "Will China Use Its U.S. Bond Holdings as a Weapon?", *Daily Finance*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.dailyfinance.com/2010/02/28/will-china-weaponize-u-s-debt-after-arms-sale-to-taiwan/>, (28/2/2010).

¹⁷¹ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*, σελ. 456.

¹⁷² Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*, σελ. 457.

¹⁷³ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*.

Παρόλο που η παραπάνω –προ κρίσης– πρακτική φαινομενικά παρουσίαζε μια δυναμική παιγνίου win-win, για τις Η.Π.Α και για την Κίνα, οι πρώτες άρχισαν σταδιακά να χάνουν μέρος της οικονομικής υπεροχής τους έναντι της δεύτερης, λόγω της διευρυνόμενης χρηματοδοτικής τους εξάρτησης από αυτήν. Με αυτόν τον τρόπο, οι Η.Π.Α, δεν αποτελούν αξιόπιστη δύναμη για την εξασφάλιση σταθερότητας και ρευστότητας του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος.¹⁷⁴ Σημαντικό είναι το γεγονός, ότι το 2008, οι αγορές των αμερικανικών ομολόγων από το σύνολο των ασιατικών χωρών, ξεπέρασαν το 50% του αμερικανικού δημόσιου χρέους.¹⁷⁵

Η πρόσφατη προσπάθεια του Barack Obama, ώστε να διευθετηθεί το ζήτημα του αμερικανικού χρέους, αντανακλά την τροχιά αλλαγής στην οποία βρίσκεται η αμερικανική οικονομική πολιτική, η οποία θα στηριχτεί στην αποταμίευση και όχι στην κατανάλωση που στηριζόταν μέχρι τώρα. Αντιθέτως, όπως είδαμε και παραπάνω, η Κίνα, θα αναγκαστεί να ανατιμήσει το γουάν και να τονώσει την εσωτερική της κατανάλωση.¹⁷⁶ Επομένως, η αμερικανική οικονομία, θα προσπαθήσει να μειώσει την εξάρτησή της από την κινεζική χρηματοδότηση των ελλειμμάτων της, κάτι που θα μειώσει την εξαγωγική δυνατότητα της Κίνας στις Η.Π.Α, και τη συσσώρευση συναλλαγματικών αποθεμάτων σε δολάρια. Αυτή η αλλαγή στροφής των δύο οικονομιών, αποτελεί ουσιαστικά μονόδρομο, προκειμένου να μην κινδυνεύσει η παγκόσμια οικονομία. Η κατάληξη του παραπάνω ζητήματος είναι αβέβαιη. Η Κίνα, επιθυμεί έναν ολοένα και μεγαλύτερο διεθνή οικονομικό ρόλο και πλέον βλέπει πως η αγορά ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου δεν είναι μια χαμηλού ρίσκου επένδυση. Η άμεση συσχέτιση του προαναλυθέντος ζητήματος με τις εμπορικές σχέσεις των δύο χωρών, είναι άμεση και ένας εμπορικός ή νομισματικός πόλεμος μεταξύ των δύο χωρών, δεν είναι απίθανος.¹⁷⁷

¹⁷⁴ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid.*

¹⁷⁵ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid.*

¹⁷⁶ Βλ. Geoffrey Garret, “G-2 in G-20: China, the United States and the World after the Global Financial Crisis”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.astrid-online.it/Governo-deI/Studio/Garret_Global-Policy-Journal_1_2010.pdf.

¹⁷⁷ Βλ. Geoffrey Garret, “G-2 in G-20: China, the United States and the World after the Global Financial Crisis”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.astrid-online.it/Governo-deI/Studio/Garret_Global-Policy-Journal_1_2010.pdf.

2. Ο ανταγωνισμός στη «σκληρή» ισχύ: Οι πολεμικές ικανότητες των δύο χωρών.

Η παρούσα υποενότητα, έχει σαν κεντρικό της στόχο να αποδείξει ότι οι Η.Π.Α και η Κίνα, βρίσκονται σε έναν ανταγωνισμό ασφάλειας ο οποίος τείνει να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια. Η αμερικανική στρατηγική, έχει σα στόχο να διατηρήσει την ειρήνη στην περιοχή της Βορειοανατολικής Ασίας και το υφιστάμενο status quo του διεθνούς συστήματος, ενώ αντίθετα, η Κίνα, επιθυμεί τη σταδιακή της ανάδυση σε κυρίαρχη δύναμη του διεθνούς συστήματος, μέσω της προώθησης –αρχικά- ενός πολυπολικού κόσμου, κάτι που συνιστά και το κεντρικό επιχείρημα της εργασίας. Αυτό το επιχείρημα, θα στοιχειοθετηθεί από την εξέταση των στρατιωτικών ικανοτήτων των δύο χωρών και κυρίως από την κινεζική τάση ενίσχυσης της στρατιωτικής της ισχύος, που αποσκοπεί στην ανάδειξή της ως περιφερειακής δύναμης στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ασίας.

Ο J. J. Mearsheimer, στο έργο του *«Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων»*, σε ένα έγγραφο σχεδιασμού του Πενταγώνου που διέρρευσε το 1992, στο οποίο μεταξύ άλλων, αναφερόταν ότι : *«Ο πρώτος αντικειμενικός σκοπός μας είναι να εμποδίσουμε την επανεμφάνιση ενός νέου αντιπάλου...ο οποίος θέτει απειλή του είδους και της κλίμακας που είχε θέσει στο παρελθόν η Σοβιετική Ένωση....Το νέο επίκεντρο που θα πρέπει να έχει τώρα η στρατηγική μας είναι η παρεμπόδιση της εμφάνισης οποιουδήποτε δυνητικού πλανητικού ανταγωνιστή»*.¹⁷⁸ Το εθνικό αμερικανικό συμφέρον, ταυτίζεται με τη μη επικράτηση οποιασδήποτε δύναμης στην Ασία.¹⁷⁹ Επομένως, εύλογο και απορρέον αποτελεί το γεγονός ότι οι Η.Π.Α από το 1990 και μετά, παρά την εξαφάνιση της σοβιετικής απειλής, αύξαναν τις αμυντικές τους δαπάνες.¹⁸⁰ Ενδεικτικά, το 2003, οι αμυντικές δαπάνες των Η.Π.Α, συνιστούσαν το 40% των παγκοσμίων στρατιωτικών δαπανών, επτά φορές παραπάνω από τις αντίστοιχες κινεζικές αμυντικές δαπάνες. Η δυναμική αυτή ενισχύεται ποιοτικά από το ότι οι Η.Π.Α, ξόδευαν –ενδεικτικά το 2005-2006- 50 δισεκατομμύρια δολάρια για έρευνα, ανάπτυξη, δοκιμή και αξιολόγηση, της

¹⁷⁸ Βλ. John J. Mearsheimer, *ibid*, σελ 744.

¹⁷⁹ Βλ. Henry Kissinger, *Toward a diplomacy for the Twenty-First Century: Does America need a foreign policy?*, *ibid.*, σελ. 135.

¹⁸⁰ Βλ. Stephen Walt, *ibid*, σελ. 62.

στρατιωτικής τους τεχνολογίας.¹⁸¹ Η αμερικανική πρωτοκαθεδρία στη στρατιωτική ισχύ, έχει και άλλες ποσοτικές και ποιοτικές πτυχές. Διατηρούν εκατοντάδες στρατιωτικές βάσεις σε όλον τον κόσμο, των οποίων η αξία αντικατάστασης ανέρχεται στα 118 δισεκατομμύρια δολάρια. Επίσης, είναι η μοναδική χώρα που διαθέτει ικανότητα εκτόξευσης πυραύλων παγκόσμιας εμβέλειας. Το 2003, για να ανατραπεί το καθεστώς Χουσεϊν στο Ιράκ, μπόρεσαν να αναπτύξουν στρατεύματα άνω των 180.000 ανδρών, ενώ εκπαιδεύουν στρατούς περισσότερων από 130 χωρών και τέλος, διατηρούν το ισχυρότερο οπλοστάσιο στρατηγικών πυρηνικών όπλων και το πιο καλά εκπαιδευμένο στρατιωτικό προσωπικό.¹⁸²

Με άλλα λόγια, οι Η.Π.Α, μπορούν και μετατρέπουν την οικονομική τους ισχύ σε στρατιωτική ισχύ, κάτι που τους εξασφαλίζει την απαραίτητη ισχύ για τη διατήρηση της πρωτοκαθεδρίας τους στις διεθνείς υποθέσεις. Αντίθετα όπως αναφέραμε, η Κίνα, δαπανούσε επτά φορές λιγότερα χρήματα για την άμυνά της το 2003. Η επιθυμία της Κίνας να καταστεί περιφερειακή δύναμη στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ασίας, με την παράλληλη ύπαρξη πολλών εδαφικών προβλημάτων σε αυτήν, συνιστά ένα μεγάλο πρόβλημα για την Κίνα, το ότι δεν έχει την απαραίτητη στρατιωτική ισχύ, προκειμένου να καταστεί η αδιαμφισβήτητη περιφερειακή δύναμη της Ανατολικής Ασίας.¹⁸³ Παρόλα αυτά, η Κίνα από το 1996 έως το 2009 εμφανίζει συνεχώς, αυξανόμενες στρατιωτικές δαπάνες. Ο παρακάτω πίνακας, παρουσιάζει τα στοιχεία που δίνει η Κίνα για κάθε χρονιά από το 1996 έως το 2009 και παράλληλα τις αμερικανικές εκτιμήσεις για το ποιες είναι πραγματικά οι δαπάνες.¹⁸⁴

¹⁸¹ Βλ. Stephen Walt, *ibid*, σελ. 62-63.

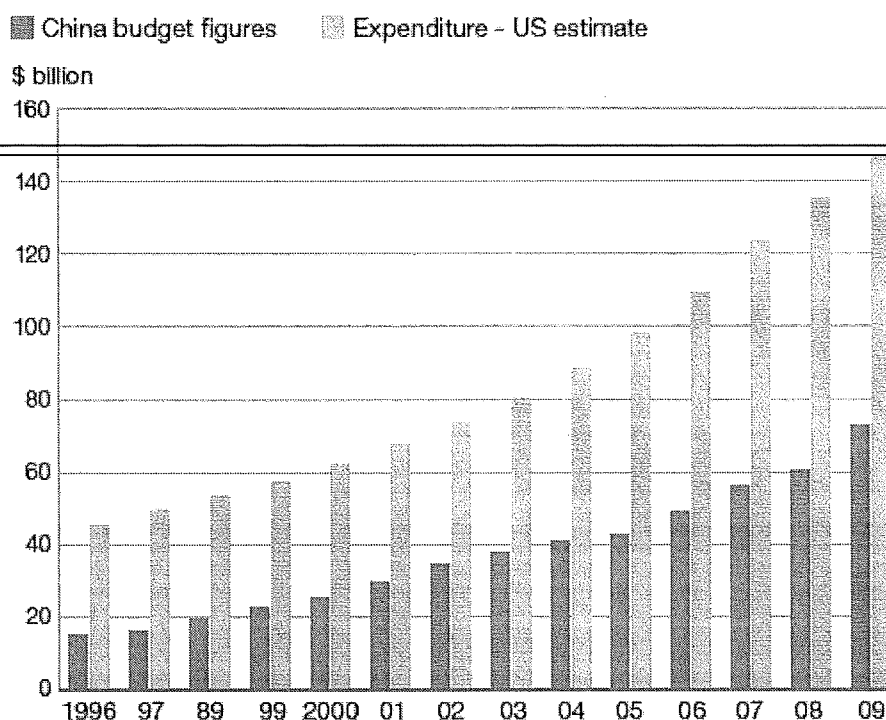
¹⁸² Βλ. Stephen Walt, *ibid*, σελ. 63-64.

¹⁸³ Βλ. Zbigniew Brzezinski, *Η Επιλογή: Παγκόσμια Κυριαρχία ή Παγκόσμια Διακυβέρνηση?*, Εκδόσεις Α.Α Λιβάνη, Αθήνα 2005, σελ. 203.

¹⁸⁴ ΠΗΓΕΣ ΠΙΝΑΚΑ 4: Βλ. πρωτογενή πηγή “Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2010”, p. 42, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.defense.gov/pubs/pdfs/2010_CMPR_Final.pdf, (2010) και αναδημοσιευμένο στη δευτερογενή πηγή : <http://www.china-mike.com/facts-about-china/chinese-government-corruption-military/>.

Πίνακας 4: Η εξέλιξη των κινεζικών αμυντικών δαπανών σύμφωνα με τα επίσημα κινεζικά στοιχεία και με σύμφωνα με τις αμερικανικές εκτιμήσεις.

China's defence spending 1996 - 2009

Source: Pentagon report on China's military 2010

Αυτό που δείχνει ο Πίνακας 4, είναι ότι η Κίνα από τα 18 δισεκατομμύρια δολάρια (σύμφωνα με τα επίσημα κινεζικά στοιχεία, 45 δισεκατομμύρια δολάρια σύμφωνα με τις αμερικανικές εκτιμήσεις) που δαπάνησε το 1996, το 2009 δαπάνησε περίπου 75 δισεκατομμύρια δολάρια (145 δισεκατομμύρια δολάρια σύμφωνα με τις αμερικανικές εκτιμήσεις). Και στις δύο περιπτώσεις, είτε ακολουθήσουμε τα κινεζικά στοιχεία, είτε τις αμερικανικές εκτιμήσεις, οι κινεζικές στρατιωτικές δαπάνες, αυξήθηκαν ανάμεσα σε αυτά τα έτη, κατά 4,5 φορές περίπου. Αν αναλογιστούμε τα στοιχεία του Πίνακα 3, θα παρατηρήσουμε πως η αυξανόμενη οικονομική ισχύς της Κίνας από το 2001 έως το 2009, μπορεί και μετατρέπεται σε στρατιωτική ισχύ. Αυτή, είναι και η σημαντική ανησυχία των Η.Π.Α για την Κίνα, καθώς σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Πενταγώνου, αυτή η αύξηση των κινεζικών αμυντικών δαπανών είναι ασφαλώς μεγαλύτερη. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, η Κίνα, από τη δεκαετία του 1990,

όταν και η οικονομία της άρχισε να αναπτύσσεται, προσπαθεί επιμελώς να αναπτύξει τις τεχνολογικές και επιστημονικές της δυνατότητες, ώστε αυτές να μπορούν να διαχέονται στο στρατιωτικό τομέα. Ο κυριότερος τομέας στον οποίο η Κίνα δίνει τη δέουσα σημασία, είναι η ανάπτυξη της ναυτικής της ισχύος.¹⁸⁵ Όπως αναφέραμε παραπάνω, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κίνα, στη θαλάσσιά της περιφέρεια, με την Taiwan, αλλά και με τα νησιά Spratly, την υποχρεώνουν να δώσει βάρος στην ανανέωση και στην ανάπτυξη ενός στόλου ο οποίος θα δύναται να ενισχύσει τις επιδιώξεις της για επίτευξη περιφερειακής ηγεμονίας, στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ασίας. Πριν προχωρήσουμε σε ειδικότερη μελέτη της κινεζικής προσπάθειας για τη δημιουργία ενός ισχυρού στρατού που θα μπορεί ενδεχομένως να αντιπαρατεθεί επάξια με τον αντίστοιχο αμερικανικό, είναι σημαντικό να απεικονιστούν οι στρατιωτικές δυνατότητες των δύο χωρών, σε συμβατικό επίπεδο.¹⁸⁶

Πίνακας 5: Οι στρατιωτικές δυνατότητες των Η.Π.Α και Κίνας (σε συμβατικές δυνάμεις).

Country	Active Military Personnel	Active Military Reserve	Total Land-Based Weapons	Total Aircraft	Total Navy Ships	Logistical	Defense Budget
USA	1,477,896	1,458,000	56,269	18,234	2,384	154,900 millions	692 billions \$
CHINA	2,285,000	800,000	22,795	4,092	562	780 millions	100 billions \$

Η στρατιωτική υπεροχή των Η.Π.Α, είναι αδιαμφισβήτητη, αν συνυπολογίσουμε τα στοιχεία του Πίνακα 5 με αυτά που δίνει ο Stephen Walt. Αυτό το γεγονός καθιστά την Κίνα, αδύναμη να απειλήσει άμεσα τις Η.Π.Α.

¹⁸⁵ Βλ. “Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2010”, p. 42, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.defense.gov/pubs/pdfs/2010_CMPR_Final.pdf, (2010).

¹⁸⁶ ΠΗΓΕΣ ΠΙΝΑΚΑ 5: Βλ. Πρωτογενείς πηγές “US Library of Congress; Central Intelligence Agency” και “US Library of Congress; Central Intelligence Agency ; Fighting Forces (Barron’s)” αναδημοσιευμένες στους διαδικτυακούς τόπους: http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=United-States-of-America και: http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=China (Last Update 1/7/2011 και 30/6/2011 αντίστοιχα).

Παρόλο που η αμερικανική στρατιωτική πρωτοκαθεδρία έναντι της Κίνας είναι αδιαμφισβήτητη για την ώρα, υπάρχουν ζητήματα που απασχολούν την Ουάσιγκτον. Οι πολεμικές ικανότητες των Η.Π.Α, δεν έχουν αλλάξει θεαματικά τα τελευταία χρόνια. Εκείνο που έχει αλλάξει είναι η ικανότητα χρήσης αυτών των ικανοτήτων. Επιπρόσθετα, το ζήτημα που απασχολεί από το 2009 το αμερικανικό Υπουργείο Άμυνας, είναι ο μετασχηματισμός προβολής ισχύος. Το θέμα αυτό γίνεται ακόμη πιο σημαντικό, καθώς οι Η.Π.Α αντιμετωπίζουν την πρόκληση ενός αναδυόμενου στρατιωτικού ανταγωνισμού με την Κίνα, αν κρίνουμε από τις επενδύσεις της τελευταίας σε βαλλιστικούς πυραύλους και υποβρύχια. Με λίγα λόγια, οι Η.Π.Α, πρέπει να μπορέσουν να διατηρήσουν τη στρατιωτική τους ισχύ σε πολλά μέρη του πλανήτη, έχοντας σαν κύρια μέριμνά τους τη στρατιωτική άνοδο της Κίνας.¹⁸⁷ Η παροντική στρατιωτική υπεροχή των Η.Π.Α έναντι της Κίνας, δίνει την πολυτέλεια στις Η.Π.Α, να μπορούν να εφαρμόσουν μια διττή στρατηγική αντιμετώπισης της Κίνας. Η μια, είναι να «κοινωνικοποιήσουν» την Κίνα (όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα) κάνοντάς την έναν υπεύθυνο δρώντα για τις διεθνείς υποθέσεις και η δεύτερη είναι να προωθήσουν απέναντί της μια στρατηγική συνετής αντιστάθμισης, όταν το Πεκίνο δρα με επιθετικό και προκλητικό τρόπο, καθώς ούτε και οι Κινέζοι ηγέτες ξέρουν το αν και το πότε η Κίνα θα δύναται να εξισορροπήσει την αμερικανική στρατιωτική ισχύ.¹⁸⁸ Η συμμετρική ανάπτυξη της κινεζικής στρατιωτικής ισχύος με την αντίστοιχη οικονομική και πολιτική, αποτελεί τη βασική αμερικανική ανησυχία. Η Κίνα, ανάμεσα στα έτη 2004-2006, χαρακτηρίζει την αναδιοργάνωση του στρατιωτικού της τομέα, ως “*Revolution in Military Affairs with Chinese Characteristics*”. Ο εκσυγχρονισμός των κινεζικών οπλικών συστημάτων, είναι εμφανής, όπως επίσης και στους τομείς της συλλογής στρατιωτικών πληροφοριών, στις επικοινωνίες και στη διοίκηση. Η διατήρηση της πυρηνικής αποτροπής σε σχέση με τις Η.Π.Α, καθώς και η εκμετάλλευση των όποιων αμερικανικών στρατιωτικών αδυναμιών, αποτελούν προτεραιότητες για την Κίνα. Η ανάπτυξη αντι-δορυφορικών πυραύλων από μεριάς της Κίνας, έχουν στόχο να μειώσουν την αμερικανική πρωτοκαθεδρία και στο

¹⁸⁷ Βλ. Thomas Donnelly, Philip Dur and Andrew F. Krepinevich Jr., “The Future of U.S. Military Power-Debating How to Address China, Iran and Others.”, *Foreign Affairs*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.foreignaffairs.com/articles/65507/thomas-donnelly-philip-dur-and-andrew-f-krepinevich-jr/the-future-of-us-military-power>, (November/December 2009).

¹⁸⁸ Βλ. Ashton B. Carter and Jennifer Bulkeley, “America’s Strategic Response to China’s Military Modernization”, *Harvard Asia Pacific Review*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.hcs.harvard.edu/~hapr/winter07_gov/carter.pdf.

διάστημα. Πολύ φυσιολογικό επίσης είναι το σενάριο, σύμφωνα με το οποίο, η Κίνα θα προσπαθήσει να αναπτύξει χημικά και βιολογικά όπλα. Τέλος, η κινεζική αδυναμία να προβάλλει εναέριες και αμφίβιες δυνάμεις στην Ταϊβάν, ικανές να αναχαιτίσουν αντίστοιχες αμερικανικές σε περίπτωση εμπλοκής των τελευταίων, έχουν οδηγήσει το Πεκίνο να ενισχύει το οπλοστάσιό του με βαλλιστικά συστήματα μικρού βεληνεκούς, (Short-Range ballistic systems) προκειμένου να αποκτήσει πλεονέκτημα σε πιθανή σύρραξη.¹⁸⁹ Η Κίνα, πρέπει να αναπτύξει δυνάμεις τέτοιες ικανές να αναχαιτίσουν τη στρατηγική ασφάλειας της Ταϊβάν, η οποία στηρίζεται στην αποτροπή, στην άμυνα, στην απόκρουση / απώθηση κινεζικών στρατευμάτων και στην εξωτερική εξισορρόπηση της Κίνας με τη δημιουργία συμμαχίας όπως είναι αυτή με τις Η.Π.Α.¹⁹⁰

Κατά μια άλλη άποψη, οι Η.Π.Α, οφείλουν να ενθαρρύνουν την Κίνα να ξοδεύει μεγάλα χρηματικά ποσά προκειμένου να αναπτύξει αμυντικά όπλα και όχι επιθετικά.¹⁹¹ Αυτό, θα έχει συνέπεια να δαπανά η Κίνα χρήματα σε μη απειλητικές για τις Η.Π.Α στρατιωτικές ικανότητες, κάτι που θα διατηρήσει το αμερικανικό στρατιωτικό πλεονέκτημα.

Ο τομέας της πυρηνικής αποτροπής είναι ίσως ο πιο σημαντικός για τις στρατιωτικές ικανότητες των δύο χωρών. Στοιχεία, αποδεικνύουν τη συντριπτική αμερικανική υπεροχή σε αυτόν το σημαντικό τομέα καθώς διαθέτει 5.113 ενεργές και ανενεργές πυρηνικές κεφαλές, εκ των οποίων οι 1.968 είναι στρατηγικές κεφαλές. Οι ενεργές πυρηνικές κεφαλές είναι 2.468, ενώ διαθέτουν περίπου 500 τακτικά και επιχειρησιακά πυρηνικά όπλα. Η Κίνα, διαθέτει 240 πυρηνικές κεφαλές.¹⁹² Η τάση όμως σε αυτόν τον τομέα, δεν παύει να είναι όπως θα δούμε ανταγωνιστική, καθώς η Κίνα, προσπαθεί να βελτιώσει τις πυρηνικές της ικανότητες. Ενδεικτικά, όταν τον Απρίλιο του 2010, ο πρόεδρος των Η.Π.Α αποκάλυψε το έγγραφο που αφορά το NPR, (Nuclear Posture Review) η Κίνα, αναφερόταν μέσα σε αυτό 36 φορές, κάτι που σημαίνει πως η

¹⁸⁹ Βλ. Ashton B. Carter and Jennifer Bulkeley, "America's Strategic Response to China's Military Modernization", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.hcs.harvard.edu/~hapr/winter07_gov/carter.pdf.

¹⁹⁰ Dan Blumenthal, Michael Mazza, Gary J. Schmitt, Randall Schriver and Mark Stokes, "Deter, Defend, Repel and Partner: A Defense Strategy For Taiwan", *American Enterprise Institute*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.aei.org/docLib/20090803-Deter-Defend-Repel.pdf>, (July 2009).

¹⁹¹ Robert D. Kaplan, "How We Would Fight China", δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://pekingduck.org/archives/How%20We%20Would%20Fight%20China.pdf> (posted on the Peking Duck website, June 2005).

¹⁹² Βλ. Daryl Kimball, Peter Crail and Tom Collina, "Nuclear Weapons: Who Has What at a Glance", *Arms Control Association*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.armscontrol.org/factsheets/Nuclearweaponswhohaswhat>, (2010).

τελευταία, απασχολεί όλο και περισσότερο την πυρηνική στρατηγική των Η.Π.Α.¹⁹³ Ένας από τους βασικούς στόχους των Η.Π.Α, είναι να χτίσουν μια σχέση εμπιστοσύνης με την Κίνα, σε όσα αφορούν τα πυρηνικά όπλα, ενθαρρύνοντάς την να είναι διαφανής σε όσα αποκαλύπτει σχετικά με τις πυρηνικές της ικανότητες. Η Κίνα, ακόμη υστερεί κατά πολύ σε πολιτική και στρατιωτική ισχύ έναντι των Η.Π.Α, καθώς και σε όλα αυτά τα πεδία που συνιστούν μια ολοκληρωμένη δύναμη (comprehensive power) αλλά αυτό που μας ενδιαφέρει στη συγκεκριμένη υποενότητα, είναι ότι η Κίνα, προσπαθεί να εξισορροπήσει τις Η.Π.Α στις στρατιωτικές της ικανότητες, αποφεύγοντας προς το παρόν μια άμεση αντιπαράθεση κούρσας εξοπλισμών με τις τελευταίες.¹⁹⁴ Εκείνο όμως που είναι ανησυχητικό για την επίτευξη συνεργασίας στον τομέα των πυρηνικών όπλων, είναι ότι η Κίνα, φαίνεται να αντιδρά σε μια πιθανή αμοιβαία και σταδιακή πυρηνική αποστρατικοποίηση με τις Η.Π.Α, θεωρώντας το σαν απειλή για την ασφάλειά της.¹⁹⁵ Για την Κίνα, η διαφάνεια και ο έλεγχος των πυρηνικών εξοπλισμών, συντηρεί την εις βάρος της ανισορροπία σε σχέση με τις Η.Π.Α. Ο Wang Zhijun, θεωρεί πως οι Η.Π.Α, με το να διακηρύσσουν περί ενός κόσμου απαλλαγμένου από τα πυρηνικά, ενισχύουν την απόλυτη ασφάλειά τους, μειώνουν τη διεθνή αντίσταση εις βάρος τους, κατοχυρώνουν την ισχύ τους σε συμβατικές δυνάμεις και προωθούν την ήπια ισχύ. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που η Κίνα ακολουθεί τη στρατηγική της εκτεταμένης πυρηνικής αποτροπής, (Extended Nuclear Deterrence) για την ανάπτυξη του πυρηνικού της οπλοστασίου.¹⁹⁶ Το στρατηγικό πλαίσιο που αφορά τον πυρηνικό εξοπλισμό των δύο χωρών, είναι ανταγωνιστικό και προβλέπεται να γίνει ακόμα περισσότερο, αν σκεφτούμε τις επιφυλάξεις της Κίνας, όσον αφορά τη σταδιακή πυρηνική αποστρατικοποίηση που προτείνει ο Barack Obama. Από τα παραπάνω, ενισχύεται το κεντρικό επιχείρημα της

¹⁹³ Βλ. Lora Saalman, "China & the U.S. Nuclear Posture Review", *The Carnegie Papers: Carnegie-Tsinghua: Center for Global Policy*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: www.CarnegieEndowment.org/pubs. (February 2011).

¹⁹⁴ Βλ. Lora Saalman, "China & the U.S. Nuclear Posture Review", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: www.CarnegieEndowment.org/pubs. (February 2011). Σύμφωνα με την ίδια πηγή, το τρίπτυχο μιας οικοδόμησης πυρηνικής συνεργασίας με την Κίνα, από την οπτική των Η.Π.Α, έχει τον έλεγχο του ρυθμού πιθανής κούρσας πυρηνικών εξοπλισμών, τη διαφάνεια της πυρηνική ικανότητας αλλά και την αποτροπή ανάπτυξης πυρηνικών όπλων που έχουν ως στόχο το πρώτο χτύπημα (first strike) και επομένως είναι επιθετικά.

¹⁹⁵ Βλ. Lora Saalman, "China & the U.S. Nuclear Posture Review", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: www.CarnegieEndowment.org/pubs. (February 2011).

¹⁹⁶ Βλ. Lora Saalman, "China & the U.S. Nuclear Posture Review", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: www.CarnegieEndowment.org/pubs.

εργασίας, που θέλει την Κίνα, να είναι αναθεωρητική δύναμη του διεθνούς συστήματος και τις Η.Π.Α, συντηρητική. Σημαντική συνιστώσα που θα καθορίσει μελλοντικά το πόσο έντονος θα είναι ο ανταγωνισμός των δυο δυνάμεων, αποτελεί το αν θα αυξηθούν οι κινεζικές δαπάνες σε επιθετικά πυρηνικά όπλα, με άλλα λόγια ποια θα είναι τα όρια της «εκτεταμένης πυρηνικής αποτροπής».

Εκείνο που ανησυχεί ίσως περισσότερο τις Η.Π.Α και ταυτόχρονα, μας δείχνει ξεκάθαρα την επιθυμία της Κίνας να καταστεί περιφερειακή δύναμη στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ασίας και μια διεθνής ναυτική υπερδύναμη, είναι η ραγδαία ανάπτυξη των ναυτικών πολεμικών της ικανοτήτων. Πολλά από τα προβλήματα της Κίνας, υπαγορεύουν την ισχυροποίησή της όσον αφορά το πολεμικό της ναυτικό. Μια πρόσφατη σημαντική εξέλιξη για το κινεζικό ναυτικό, είναι η επισκευή και η μετονομασία ενός πρώην σοβιετικού αεροπλανοφόρου. Το Shi Lang, που διαθέτει ικανότητα μάχης αλλά θα χρησιμοποιηθεί κυρίως για την εκπαίδευση πιλότων αεροσκαφών, καθιστά την Κίνα, σύμφωνα με τον James Holmes, μια μεγάλη ναυτική δύναμη.¹⁹⁷ Ένα άλλο στοιχείο που φανερώνει την ανάπτυξη των κινεζικών ναυτικών πολεμικών ικανοτήτων, βρίσκεται στην ετήσια κινεζική ναυτική άσκηση που έγινε τον Απρίλιο του 2011 και έλαβε χώρα σε αμφισβητούμενα –για Κίνα και Ιαπωνία– χωρικά ύδατα. Η ανησυχία των Ιαπώνων, δημιουργήθηκε από το ότι μέσα από τα 11 κινεζικά πλοία, για πρώτη φορά είδαν σε επιχειρησιακό περιβάλλον να απογειώνεται ένα μη επανδρωμένο αεροσκάφος, (Unmanned Aerial Vehicle) που υποδηλώνει τη σημαντική κινεζική πρόοδο. Τα πλοία που συμμετείχαν στην άσκηση, μετέφεραν εξελιγμένους πυραύλους YJ-83 με βεληνεκές άνω των 100 μιλίων. Αυτά συνεπάγονται, πως η Κίνα, στέλνει ένα σαφές μήνυμα σε Ιαπωνία και Η.Π.Α, ότι διαθέτει τη ναυτική πολεμική ισχύ προκειμένου να συνεχίσει να διεκδικεί αμφισβητούμενα χωρικά ύδατα.¹⁹⁸ Η κινεζική προσπάθεια για ισχυροποίηση του ναυτικού της, ασφαλώς και έχει σαν στόχο την απόκτηση συγκριτικού πλεονεκτήματος στις θάλασσες που την περιβάλλουν, όπου και έχει σημαντικές συνοριακές διαφορές. Αυτή η προσπάθεια, φοβίζει τις Η.Π.Α, αλλά και τους γείτονες της Κίνας, οι οποίοι ανησυχούν ιδιαίτερα για αυτήν την ισχυροποίηση.

¹⁹⁷ Βλ. James R. Holmes, “China’s Carrier: A New Lexington?” *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/06/27/chinas-carrier-a-new-lexington/#more-632>, (27/6/2011).

¹⁹⁸ Βλ. David Axe, “Chinese Navy Drone Spotted”, *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/06/26/chinese-navy-drone-spotted/>, (26/6/2011).

Σύμφωνα με τις αμερικανικές θέσεις, η Κίνα τηρεί σιγήν ιχθύος ενώ παράλληλα αναπτύσσει ραγδαία τη ναυτική της ισχύ με τη χρήση αεροπλανοφόρων σκαφών.¹⁹⁹ Ο Liang Guanglie, υπουργός άμυνας της Κίνας, διεμήνυσε από τη Σιγκαπούρη, ότι η Κίνα τηρεί μια αυστηρή αμυντική πολιτική και ότι δε συνιστά απειλή για την παγκόσμια ειρήνη μια άνοδος της οικονομικής και στρατιωτικής ισχύος ενός κράτους, αλλά το πώς διαχειρίζεται αυτήν την ισχύ. Σαφώς και οι Η.Π.Α, θεωρούν ότι πίσω από το αμυντικό δόγμα, καλύπτουν μια επιθετική πολιτική για τις ένοπλες δυνάμεις τους.²⁰⁰ Ο στόχος της

Κίνας, είναι να δημιουργήσει ένα «ναυτικό τείχος» που θα προστατεύει τη θάλασσα γύρω από την κορεατική Χερσόνησο, την Ανατολική και Νότια θάλασσα και την Κίτρινη Θάλασσα, μετατρέποντας αυτές τις θάλασσες σε μια εκτεταμένη «κινεζική θάλασσα», αποκλείοντας έτσι έναν ενεργό αμερικανικό ρόλο στην περιφέρεια. Μόλις καταφέρει κάτι τέτοιο η Κίνα, θα έχει την ικανότητα να μετατρέψει χωρικά ύδατα γειτόνων της σε μια δική της Αποκλειστική Οικονομική ζώνη.²⁰¹ Για τον James R. Holmes, η κινεζική πολιτική, ομοιάζει με το Δόγμα Μονρόε των Η.Π.Α το 1823, το οποίο απέκλεισε τις ευρωπαϊκές δυνάμεις από το να επανακτήσουν τον έλεγχο των χωρών της Λατινικής Αμερικής και πως η κινεζική επιθυμία είναι να καταστεί η μοναδική αναμφισβήτητη δύναμη στην περιφέρεια της ευρύτερης ανατολικής Ασίας, αποκλείοντας κατά αυτόν τον τρόπο τις Η.Π.Α.²⁰²

Στα γενικά -ποσοτικά και ποιοτικά- χαρακτηριστικά σύγκρισης των συμβατικών και των πυρηνικών στρατιωτικών δυνάμεων των δύο χωρών, οι Η.Π.Α υπερέχουν συντριπτικά έναντι της Κίνας. Αυτό όμως που έχει σημασία, είναι πως η Κίνα, επιδεικνύει από το 1996 και μετά, μια εντυπωσιακή αύξηση των αμυντικών της δαπανών που συνοδεύεται από την ποσοτική και ποιοτική ενίσχυση της κινεζικής στρατιωτικής ισχύος. Οι Η.Π.Α, προσπαθούν να καταστήσουν διαφανές το αμυντικό πυρηνικό πρόγραμμα της Κίνας, καθώς και να μειώσουν το ενδεχόμενο να αποκτήσει η Κίνα

¹⁹⁹ Βλ. Trefor Moss, "The PLA's Faulty Messaging", *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/06/09/the-plas-fault-messaging/>, (9/6/2011).

²⁰⁰ Βλ. Trefor Moss, "The PLA's Faulty Messaging", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/06/09/the-plas-fault-messaging/>.

²⁰¹ Βλ. James R. Holmes, "China Eyes Naval Track Record", *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/03/28/china-eyes-naval-track-record/>, (28/3/2011).

²⁰² Βλ. James R. Holmes, "China Eyes Naval Track Record", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/03/28/china-eyes-naval-track-record/>.

επιθετικά πυρηνικά όπλα. Η Κίνα, θεωρεί πως η αμερικανική ρητορική για τη διαφάνεια και μείωση των πυρηνικών όπλων, έχει στόχο να διατηρήσει το υπάρχον σύστημα πυρηνικής ισορροπίας, καθώς τις Η.Π.Α, τις συμφέρει να μεταφέρουν τον ανταγωνισμό εξοπλισμών σε συμβατικές δυνάμεις, καθώς υπερέχουν συντριπτικά.

Τα παραπάνω αποδεικνύουν ότι υπάρχει ένας ανταγωνισμός μεταξύ των Η.Π.Α με την Κίνα, ο οποίος διαφαίνεται ότι θα ενταθεί. Το επιχείρημα του J. J. Mearsheimer που αναφέρθηκε στην τέταρτη υποενότητα της 1^{ης} ενότητας, το οποίο υποστηρίζει έναν αυξημένο ανταγωνισμό ασφάλειας στην περιοχή της ευρύτερης ανατολικής Ασίας, επιβεβαιώνεται επειδή: 1) Η Κίνα κάνει αλματώδη στρατιωτική πρόοδο σε ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά. 2) Η άνοδος αυτή, συσχετίζεται με την επιθυμία της Κίνας να καταστεί περιφερειακή ηγεμονική δύναμη, κάτι που δεν γίνεται αποδεκτό από τις γειτονικές της χώρες, οι οποίες ως επί το πλείστον, έχουν συνοριακές διαφορές με την Κίνα, γεγονός που θα τις οδηγήσει στο να αναπτύξουν και τις δικές τους στρατιωτικές δυνατότητες. 3) Η εστίαση της αμερικανικής αμυντικής πολιτικής στην Ανατολική Ασία για τη διατήρηση του στρατιωτικού της ρόλου στην ευρύτερη περιοχή, έρχεται σε αντίθεση με την κινεζική επιθυμία για δημιουργία ενός «θαλάσσιου τείχους» γύρω από τις θάλασσες που την περιβάλλουν. Επομένως, η αμερικανική στρατηγική ανάσχεσης οποιασδήποτε ηγεμονικής δύναμης στην περιοχή της ευρύτερης Ανατολικής Ασίας, (επιχείρημα Henry Kissinger) έρχεται σε ρήξη με την κινεζική επιθυμία για επίτευξη περιφερειακής ηγεμονίας. Επιπρόσθετα, ζητήματα όπως αυτό της Ταϊβάν, εγγυώνται ένα ανταγωνιστικό μέλλον όσον αφορά τους εξοπλισμούς. Ειδικός συντελεστής που αφορά τον ανταγωνισμό των δύο δυνάμεων σε στρατιωτικές ικανότητες, αποτελεί, η ικανότητα για δημιουργία συμμαχιών με άλλες δυνάμεις της ευρύτερης περιφέρειας της Ανατολικής Ασίας. Ο ανταγωνισμός μεταξύ Η.Π.Α και Κίνας, θα καθοριστεί εν πολλοίς από το αν οι Η.Π.Α, (συντηρητική δύναμη του διεθνούς συστήματος) θα συνεχίσουν την παράδοση που θέλει να ακολουθούν μια στρατηγική μεταφοράς των βαρών, όταν βρίσκονται αντιμέτωπες με ένα δυνητικό ανταγωνιστή ηγεμόνα.²⁰³

²⁰³ Βλ. J. J. Mearsheimer, *ibid*, σελ. 744.

3. Συμμαχίες: Η στρατηγική εξισορρόπηση των δυο χωρών που αποδεικνύουν εντονότερο συγκρουσιακό μέλλον.

Η εξωτερική εξισορρόπηση υπερπόντιου εξισορροπητή, είναι ένα ξεχωριστό κεφάλαιο, όχι μόνο για τη στρατηγική της έμμεσης προσέγγισης, αλλά και για την ιστορία της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α, όπως αυτή αποδείχτηκε στην πρώτη ενότητα. Διασταυρώνοντας δύο σημαντικά επιχειρήματα δύο σημαντικών θεωρητικών με τις όσες περιπτώσεις μελετήσαμε μέχρι τώρα στην παρούσα εργασία, αντιλαμβανόμαστε πως η εξωτερική εξισορρόπηση με τη δημιουργία στρατηγικών συμμαχιών, αποτελεί πολύ καθοριστικό παράγοντα για το μέλλον των σινο-αμερικανικών σχέσεων. Το επιχειρήμα του J. J. Mearsheimer, είναι ότι η αμερικανική εξωτερική πολιτική υπαγορεύεται –ή θα πρέπει να υπαγορεύεται- από το ότι «Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι ένας υπερπόντιος εξισορροπητής, όχι ο σερίφης του κόσμου».²⁰⁴ Το δεύτερο επιχειρήμα είναι αυτό που αναφέρει ο Henry Kissinger, βάσει του οποίου οι Η.Π.Α, δεν επιθυμούν την καθαρή επικράτηση κάποιας περιφερειακής ηγεμονικής δύναμης στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ασίας. Το άθροισμα των δύο επιχειρημάτων είναι πως «Μόνο η απειλή ενός ανταγωνιστή ηγεμόνα είναι πιθανόν να προσφέρει επαρκές κίνητρο στις Ηνωμένες Πολιτείες για να ρισκάρουν εμπλοκή σε ένα μακρινό πόλεμο μεγάλων δυνάμεων».²⁰⁵

Ο αμερικανικός στόχος που αφορά τη συντήρηση του διεθνούς συστήματος, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από μια επιτυχή εξωτερική εξισορρόπηση έναντι τις Κίνας. Το ίδιο σημαντικό είναι για την Κίνα, καθώς για να αναθεωρήσει σταδιακά την αμερικανική πρωτοκαθεδρία στις διεθνείς υποθέσεις, πρέπει να έχει αξιόπιστες συμμαχίες που θα ενισχύουν τον περιφερειακό και διεθνή ρόλο της και επίσης να είναι θετικά διακείμενες προς αυτήν καθ αυτήν την αναθεώρηση. Μέχρι τώρα, έχουμε δει πως η Κίνα ανησυχεί τους γείτονές της με τη συνεχή της άνοδο σε όλα τα επίπεδα, ενώ παράλληλα με πολλές χώρες της περιοχής έχει σημαντικές συνοριακές διαφορές.

²⁰⁴ Βλ. J. J Mearsheimer, *ibid*, σελ. 757.

²⁰⁵ Βλ. J. J Mearsheimer, *ibid*.

Όπως παρατηρήσαμε, η κινεζική άνοδος, οδηγεί κάποια αδύναμα κράτη όπως είναι οι Φίλιππίνες να αναζητήσουν ισχυρούς συμμάχους, προκειμένου να αναχαιτίσουν την κινεζική επέκταση. Οι Η.Π.Α, έχουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα από τη στιγμή που πολλές χώρες της περιφέρειας προσβλέπουν σε μια συμμαχία με τις Η.Π.Α, προκειμένου να αντισταθμίσουν την κινεζική επεκτατικότητα. Αντίθετα, η Κίνα προσπαθεί να καθησυχάσει τις χώρες που ανησυχούν, χρησιμοποιώντας μια ρητορική η οποία τονίζει την ειρηνόφιλη πολιτική της και προωθώντας συμμαχίες που έχουν στόχο την επίτευξη περιφερειακής ηγεμονίας και τον «αποκλεισμό» των Η.Π.Α από την περιοχή.

Οι Η.Π.Α πρέπει να συνεχίσουν να εγγυώνται την ασφάλεια της Νότιας Κορέας, της Ιαπωνίας και της Ταϊβάν, εάν θέλουν να διαδραματίζουν κάποιο σημαντικό ρόλο στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας, ο οποίος θα συμπορεύεται με την ανάσχεση της Κίνας.²⁰⁶ Η Ινδία, μπορεί να αποτελεί τον ειδικό συντελεστή για τους αμερικανικούς και κινεζικούς στόχους, όμως όπως είδαμε, η Ινδία μάλλον προτιμά έναν πιο χειραφετημένο ρόλο, έχοντας και εκείνη τις επιδιώξεις της για επίτευξη περιφερειακής ηγεμονίας. Οι Η.Π.Α, σύμφωνα με νεοσυντηρητικές φωνές στο εσωτερικό τους, πρέπει να στηρίζουν την Ινδία προκειμένου να γίνει μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε, παρόλο που η Ινδία δε φαίνεται να διατίθεται να αποτελέσει έναν εντελώς αξιόπιστο σύμμαχο των Αμερικανών.²⁰⁷ Παρόλα αυτά, η κυβέρνηση Bush, είχε προσεγγίσει την Ινδία, προσπαθώντας να οικοδομήσει μια στρατηγική σχέση. Η κυβέρνηση Obama, χρησιμοποιεί τη φράση που αρέσκονται να χρησιμοποιούν και στην Ινδία, κάνοντας λόγο για «φυσικούς συμμάχους». Η προτιμολογία της Ινδίας, είναι να ελέγξει την κινεζική άνοδο, βλέποντας την Κίνα, σαν περιφερειακή δύναμη που ανταγωνίζεται τα ινδικά σχέδια για περιφερειακή ηγεμονία. Οι Stephen Cohen, Strobe Talbott (πρώην υφυπουργός εξωτερικών της κυβέρνησης Clinton) και Michael Krepon, θεωρούν ότι οι Η.Π.Α, δεν πρέπει να υπολογίζουν τόσο πολύ σε μια ινδο-αμερικανική στρατηγική συμμαχία, καθώς την ίδια στιγμή η Ινδία, αναβαθμίζει τις σχέσεις της και με την Κίνα

²⁰⁶ Βλ. Barry Eichengreen, Douglas Irwin, Niall Ferguson, Francis Fukuyama, G. John Ikenberry and Robert Kagan, ed by Melvyn P. Leffler & Jeffrey W. Legro, *To Lead The World: American Strategy after the Bush Doctrine*, Oxford University Press, New York 2008, first chapter, Stephen Van Evera, "A Farewell to Geopolitics", p. 24.

²⁰⁷ Βλ. Morton H. Halperin, Jeffrey Laurenti, Peter Rundlet, and Spencer P. Boyer, eds., *Power and Superpower: Global Leadership and Exceptionalism in the 21st century*, The Century Foundation Press, New York, 2007, chapter 4, David P. Forsythe, "Global Leadership: American Exceptionalism in a Changing World Order", p.83.

και η βαθιά πίστη της Ινδίας σε μια αδέσμευτη διπλωματία, δείχνει πως το Νέο Δελχί είναι προς το παρόν «φίλος» των Αμερικανών και όχι «στρατηγικός σύμμαχος». Θυμίζουν επίσης την ευθυγράμμιση της Ινδίας με την Κίνα σε περιπτώσεις που η Κίνα, αντιδρούσε σε θέματα του εμπορίου και της κλιματικής αλλαγής. Παρόλα αυτά οι σχέσεις Ινδίας και Κίνας, φαίνεται να έχουν ανταγωνιστικό μέλλον, κάτι που σημαίνει πως η πρώτη θα αναγκαστεί να προχωρήσει σε μια στρατηγική συνεργασία με τις Η.Π.Α, η οποία όμως θα περάσει από αρκετά στάδια.²⁰⁸

Παρατηρώντας την προσπάθεια εξωτερικής εξισορρόπησης των Η.Π.Α και της Κίνας, διαπιστώνουμε πως οι πρώτες επιθυμούν τη διατήρηση του status quo της περιοχής, ενώ η δεύτερη την αναθεώρησή του, αποκαλύπτοντας έτσι τη βαθιά αιτία των ανταγωνιστικών σχέσεων των δυο χωρών. Οι Η.Π.Α και η Κίνα, προσπαθούν μέσω της δημιουργίας συμμαχιών, να μειώσουν τους κινδύνους που διατρέχουν όσον αφορά την ασφάλειά τους. Το ίδιο προσπαθούν να κάνουν και οι υπόλοιπες χώρες που έχουν διακρίνει πως οι δύο δυνάμεις είναι οι πρωταγωνίστριες της περιοχής. Η άνοδος της Κίνας, σύμφωνα με πολλούς μελετητές έχει ήδη καταστήσει την αμερικανική παρουσία στην περιοχή του Ειρηνικού και της Βορειοανατολικής Ασίας, πιο περιορισμένη.²⁰⁹ Με άλλα λόγια, το περιφερειακό σύστημα έχει ήδη αναθεωρηθεί σε κάποιο βαθμό. Η άνοδος της Κίνας, έχει προκαλέσει την αντίδραση της Αυστραλίας η οποία θεώρησε πως πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά το ναυτικό της, ενώ σταδιακά αύξησε τις δαπάνες της και η Νότιος Κορέα.²¹⁰ Το σημαντικό ζήτημα είναι το προς τα πού τείνουν τα κράτη της Ασίας, τα οποία νιώθουν ότι απειλούνται από αυτήν την άνοδο και πως θέλουν μια συμμαχία τους με τις Η.Π.Α. Η Ιαπωνία, η Αυστραλία, οι Φιλιππίνες, η Ταϊλάνδη, η Σιγκαπούρη και η Νότιος Κορέα, προσβλέπουν σε μια συμμαχία με τις Η.Π.Α και μπορούμε να εξετάσουμε το τι ζητούν από αυτήν, όπως και το σε τι προσβλέπουν οι Η.Π.Α από αυτές τις συμμαχίες.

²⁰⁸ Βλ. David J. Karl, "U.S.-India Strategic Relations: Taking the Long View", *Foreign Policy Association*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://foreignpolicyblogs.com/2011/07/21/u-s-india-strategic-relations-taking-the-long-view/>, (21/7/2011).

²⁰⁹ Βλ. Evan S. Medeiros, "The new security drama in East Asia: the responses of U.S. allies and security partners to China's rise", *The CBS Interactive Business Network*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_62/ai_n42366729/?tag=mantle_skin%3Bcontent, p.1 (2009).

²¹⁰ Βλ. Evan S. Medeiros, "The new security drama in East Asia: the responses of U.S. allies and security partners to China's rise", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_62/ai_n42366729/pg_2/?tag=mantle_skin;content, p.2.

Όπως είδαμε παραπάνω, η Ιαπωνία έχει πολλούς λόγους –και ιστορικούς– να ανησυχεί για αυτήν την κινεζική άνοδο. Είναι βέβαιο πως η Ιαπωνία έχει προτείνει στις Η.Π.Α, να δημιουργήσουν μια «ασπίδα» συλλογικής ασφάλειας προκειμένου να αναχαιτίσουν την κινεζική περιφερειακή επιρροή, με συμμετέχοντες την Ταϊβάν, την Ινδία και την Αυστραλία. Οι Η.Π.Α, επιθυμούν μια πιο ισχυρή Ιαπωνία, η οποία θα είναι μεν στηριζόμενη από τις Η.Π.Α, αλλά θα είναι και πιο χειραφετημένη στρατιωτικά.²¹¹ Εύκολα απορρέει από εδώ πως οι Η.Π.Α, χαιρετίζουν αφενός το συντονισμό μιας κατ’ αρχήν διμερούς στρατηγικής συνεργασίας με την Ιαπωνία, αλλά προτιμούν και για την ίδια την Ιαπωνία να ενισχυθεί ώστε να μπορεί να «σηκώσει τα βάρη» κάτι που σε κάθε περίπτωση θα ωφελούσε τις Η.Π.Α. Η Νότιος Κορέα από την άλλη, είναι μια ειδική περίπτωση, πιο περίπλοκη, καθώς επιθυμεί να κρατήσει τις καλές της οικονομικές σχέσεις με την Κίνα και δε θέλει να προβεί σε κινήσεις αντίστασης προς την κινεζική άνοδο. Από την άλλη πλευρά, η Νότιος Κορέα, ανησυχεί για τις σχέσεις μεταξύ Βόρειας Κορέας και Κίνας και παρατηρεί ότι οι Η.Π.Α, μπορούν να εγγυηθούν την ασφάλειά της καλύτερα σε αυτό το κομμάτι καθώς αντιμετωπίζουν ως κοινή απειλή τη Βόρειο Κορέα. Αυτός ο παράγοντας, δείχνει ότι η Νότιος Κορέα, προσβλέπει μάλλον σε μια συνεχώς αναβαθμιζόμενη σχέση με τις Η.Π.Α.²¹² Κατά την περυσινή κρίση της κορεατικής Χερσονήσου μεταξύ Νότιας και Βόρειας Κορέας, η Κίνα, αν και καταδίκασε την επιθετική συμπεριφορά της Βόρειας Κορέας, φάνηκε να βρίσκεται πολύ πίσω στην παρακολούθηση των εξελίξεων που δημιούργησαν την κρίση, ενώ οι Η.Π.Α, φάνηκαν πιο έτοιμες να την αντιμετωπίσουν.²¹³ Η κρίση αυτή, απέδειξε την εύθραυστη τάξη της περιοχής και το πόσο πιθανή είναι μια πολεμική σύρραξη που θα φέρει αντιμέτωπες τις Η.Π.Α με την Κίνα. Η πρόσφατη κρίση, αλλά και τα όσα συνολικά αφορούν τη Νότια Κορέα, δείχνουν αφενός το δίλημμα της Κίνας σε σχέση με τις δύο Κορέες, το φόβο της αμερικανικής επιρροής στη Νότια Κορέα και σε μια πιθανή επανενωμένη Κορέα, αλλά

²¹¹ Βλ. Evan S. Medeiros, “The new security drama in East Asia: the responses of U.S. allies and security partners to China’s rise”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_62/ai_n42366729/pg_2/?tag=mantle_skin;content.

²¹² Βλ. Evan S. Medeiros, “The new security drama in East Asia: the responses of U.S. allies and security partners to China’s rise”, *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_62/ai_n42366729/pg_3/?tag=mantle_skin;content, p.3.

²¹³ Βλ. Mark McDonald, “Crisis Status in South Korea After North Shells Island”, *The New York Times*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.nytimes.com/2010/11/24/world/asia/24korea.html>, (23/11/2010).

και την ανετοιμότητα που διακατέχει ακόμη την Κίνα να λύσει προβλήματα της περιφέρειάς της έναντι της σχετικής ετοιμότητας των Η.Π.Α.

Οι Φιλιππίνες, μπορούμε να πούμε ότι είναι το κατ' εξοχήν κράτος που λόγω της συνολικής του αδυναμίας, επιθυμεί διακαώς μια στρατηγική σχέση με τις Η.Π.Α. Η εσωτερική πολιτική αστάθεια της Μανίλα, η στρατιωτική της αδυναμία και η ολοένα και μεγαλύτερη εξάρτηση των εξαγωγών της από την Κίνα, την οδηγεί στο να προσπαθήσει να προσεγγίσει τις Η.Π.Α προκειμένου να παίξουν το ρόλο του «προστάτη» (protector)

για την ασφάλειά της.²¹⁴ Παραπάνω όμως, είδαμε τις Η.Π.Α, σχετικά απρόθυμες να βοηθήσουν τις Φιλιππίνες για το ζήτημα των νησιών Spratly. Οι Η.Π.Α, προφανώς δεν επιθυμούν να εντείνουν το αίσθημα περικύκλωσης της Κίνας και να κλιμακώσουν την ένταση. Επίσης μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι Φιλιππίνες δε θα μπορούσαν να μεταφέρουν αμερικανικά βάρη σε μια πιθανή κλιμάκωση των σχέσεων μεταξύ Η.Π.Α και Κίνας. Από την άλλη πλευρά, μια αμερικανική συμπεριφορά που θα έθετε τις Φιλιππίνες στο κινεζικό έλεος, θα οδηγούσε πιθανώς αυτές, σε πρόσδεση στο κινεζικό άρμα. Από ό,τι φαίνεται η Κίνα θα συνεχίσει να εκμεταλλεύεται την αδυναμία των Φιλιππινών.

Η Ταϊλάνδη, είναι μια χώρα που όσον αφορά την εξωτερική της πολιτική, χαρακτηρίζεται από μια «ιταλικού τύπου» διπλωματία. Αυτό που προέχει για εκείνην, είναι να έχει καλές σχέσεις με το σύμμαχο που θα της εξασφαλίσει τα συμφέροντά της. Η Ταϊλάνδη, διατηρεί καλές σχέσεις και με τις δυο δυνάμεις, κρατώντας μια ισορροπημένη στάση ανάμεσα σε Η.Π.Α και Κίνα. Οι οικονομικοί δεσμοί με την Κίνα γίνονται ολοένα και πιο σημαντικοί για την Μπανγκόκ ενώ επίσης ολοένα και περισσότερο φαίνεται και πολιτικό-στρατιωτικά να έχει μεγαλύτερα συμφέροντα από μια στενότερη σχέση με το Πεκίνο.²¹⁵ Η οικονομική επιρροή της Κίνας στην περιφέρειά της είναι πολύ σημαντική παράμετρος για τη δημιουργία συμμαχιών. Αν συλλογιστούμε τη γεωπολιτική αξία της Ταϊλάνδης, η Κίνα, πρόκειται να αποκτήσει ένα σημαντικό σύμμαχο στον Ειρηνικό Ωκεανό.

²¹⁴ Βλ. Evan S. Medeiros, "The new security drama in East Asia: the responses of U.S. allies and security partners to China's rise", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_62/ai_n42366729/pg_3/?tag=mantle_skin;content, p.3.

²¹⁵ Βλ. Evan S. Medeiros, "The new security drama in East Asia: the responses of U.S. allies and security partners to China's rise", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_62/ai_n42366729/pg_4/?tag=mantle_skin%3Bcontent, p.4.

Η γεωστρατηγική τρωτότητα της Σιγκαπούρης, είναι η βασική αιτία για την οποία η εν λόγω χώρα, φοβάται την κινεζική εξάπλωση. Μπορεί οι οικονομικές της σχέσεις με την Κίνα να είναι σημαντικός παράγοντας για τη Σιγκαπούρη, όμως η ίδια διακρίνει πως τα συμφέροντά της μπορούν να προστατευτούν με μια στρατηγική συμμαχία με τις Η.Π.Α. Η εικόνα που έχει για τις Η.Π.Α το μικρό αυτό κράτος, είναι αυτή του εξισορροπητή της περιφέρειας. Οι σχέσεις της με την Αυστραλία και την Ιαπωνία, δείχνουν ξεκάθαρα πως η Σιγκαπούρη, αντιμετωπίζει σαν απειλή την κινεζική άνοδο. Παράλληλα, οι βλέψεις της για συμφωνίες ελευθέρου εμπορίου με τις Η.Π.Α, έχουν στόχο τη μείωση της οικονομικής της εξάρτησης από την Κίνα, αλλά δεν επιθυμούν να προκαλέσουν την Κίνα με τη δημιουργία ενός αντισυνικού συνασπισμού.²¹⁶ Το γεγονός ότι κράτη σαν τη Σιγκαπούρη και τις Φιλιππίνες, ζητούν την αμερικανική βοήθεια, είναι προς όφελος των Η.Π.Α, καθώς μπορούν να δικαιολογούν την παρουσία τους στην εν λόγω περιφέρεια.

Περίπου τα ίδια διλήμματα αντιμετωπίζει και η Αυστραλία. Η κινεζική οικονομική άνοδος, είναι πολύ σημαντική για την ανάπτυξη της Αυστραλίας, όμως η διπλωματία του Πεκίνου στο Νότιο Ειρηνικό, ανησυχεί ιδιαίτερα τους υπεύθυνους χάραξης της εξωτερικής πολιτικής της Αυστραλίας. Ο Kevin Rudd, είχε ξεχωρίσει την αυστραλιανή αντιμετώπιση της κινεζικής ανόδου, καθιστώντας αναγκαία μια στρατηγική συμμαχία με τις Η.Π.Α και όσον αφορά την Κίνα, το ιδανικό για την Αυστραλία θα ήταν η προώθηση εταιρικής σχέσης. Η παρουσία των Η.Π.Α στον Ειρηνικό Ωκεανό, χαρακτηρίζεται ως απαραίτητη από την Αυστραλία.²¹⁷

Η περίπτωση του Πακιστάν, δείχνει με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο, αφενός μεν την πολύπλοκη υφή των διμερών σχέσεων της περιοχής και αφετέρου την συγκρουσιακή σχέση ανάμεσα στις Η.Π.Α και στην Κίνα. Η πρόσφατη αμερικανική επέμβαση στο Πακιστάν, που συνοδεύτηκε από το θάνατο του Osama Bin Laden, έφερε ρήξη στις πακιστανό-αμερικανικές σχέσεις, καθώς η Ουάσινγκτον, θεώρησε ότι το Πακιστάν λειτουργούσε σαν καταφύγιο των Ταλιμπάν. Η Κίνα, παρά το γεγονός αυτό, φαίνεται να

²¹⁶ Βλ. Evan S. Medeiros, "The new security drama in East Asia: the responses of U.S. allies and security partners to China's rise", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_62/ai_n42366729/pg_4/?tag=mantle_skin%3Bcontent, p.4-5.

²¹⁷ Βλ. Evan S. Medeiros, "The new security drama in East Asia: the responses of U.S. allies and security partners to China's rise", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_62/ai_n42366729/pg_5/?tag=mantle_skin;content, p.5.

στηρίζει την πολύ καλή διμερή σχέση που έχει με το Πακιστάν. Πρέπει να σημειώσουμε ότι η Κίνα, παρέχει στρατιωτική βοήθεια στο Πακιστάν, κάτι που ανησυχεί ιδιαίτερα την Ινδία. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι, οι σινο-πακιστανικές σχέσεις στον εμπορικό τομέα είναι περίπου 6 φορές μικρότερες από τις αντίστοιχες σινο-ινδικές, (8,7 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, έναντι 60 αντίστοιχα) γεγονός που μαρτυρά πως η διμερής σχέση μεταξύ Κίνας και Πακιστάν είναι βασισμένη σε αμυντική συνεργασία. Η αγορά εξελιγμένων όπλων από την Κίνα, καθιστά για πολλούς το Πακιστάν ως «κράτος-πελάτη» του Πεκίνου, κάτι που πρέπει να ανησυχεί τις Η.Π.Α και την Ινδία. Αυτό που φαίνεται με βάση και την πρόσφατη εξέλιξη που έφερε σε ρήξη τις σχέσεις μεταξύ Πακιστάν και Η.Π.Α, είναι πως είναι κοντά στην πραγματικότητα η θέση της Marika Vicziany: «Η Κίνα κέρδισε το Πακιστάν από τις Η.Π.Α».²¹⁸ Με άλλα λόγια, το «ο εχθρός του εχθρού μου είναι φίλος μου», επαναλαμβάνεται σε ακόμη μια περίπτωση.

Η πολυπλοκότητα του πλαισίου των συμμαχιών που εξετάσαμε, έχει σαν βασικό αίτιο τα διλήμματα ασφάλειας που αντιμετωπίζουν οι χώρες που βρίσκονται στην περιοχή. Ο Stephen Cohen, θεωρεί πως είναι νωρίς για να κάνουμε λόγο για μια πιθανή στρατηγική συνεργασία μεταξύ Ινδίας και Η.Π.Α. Το ίδιο συμβαίνει για την έκβαση κάθε πλαισίου συμμαχίας στην περιοχή, καθώς η κινεζική άνοδος συνιστά μια δυναμική και εξελισσόμενη διαδικασία. Αυτό που παρατηρούμε σαν συνολικό συμπέρασμα, εξετάζοντας την οπτική των χωρών, είναι ότι η κινεζική άνοδος συνιστά απειλή για τις περισσότερες χώρες. Η συνεργασία του Πεκίνου με τη Βόρεια Κορέα και με το Πακιστάν, ανησυχεί ιδιαίτερα τις Η.Π.Α, τη Νότια Κορέα και την Ινδία. Αυτό σημαίνει πως ένας ανταγωνισμός ασφάλειας στην περιοχή δεν είναι μόνο παροντικά ορατός, αλλά βρίσκεται και εν εξέλιξη. Αν λάβουμε υπόψη μας τις ειδικές περιπτώσεις της Ταϊβάν και του Θιβέτ, θα αντιληφθούμε πως οι δυο δυνάμεις πορεύονται ολοένα και περισσότερο σε ανταγωνιστικές σχέσεις. Ο στόχος της Κίνας είναι ο αποκλεισμός ενός ενεργού αμερικανικού ρόλου στην Ασία, προκειμένου να επιτύχει την περιφερειακή ηγεμονία, ενώ οι Η.Π.Α προσπαθούν να μειώσουν την κινεζική «επιθετικότητα» στην περιοχή. Τέλος, παρατηρούμε πως οι χώρες που επιθυμούν την ανάληψη από τις Η.Π.Α ενός ρόλου «εξισορροπητή», έχουν κατά μέσο όρο καλές οικονομικές σχέσεις με την Κίνα.

²¹⁸ Βλ. James Lamont and Fahran Bokhari, "China and Pakistan: An alliance is built", *The Financial Times*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/417a48c4-a34d-11e0-8d6d-00144feabdc0.html#axzz1T1bfexNZ>, (30/6/2011).

Παρόλα αυτά, θεωρούν απειλητική την πολιτική του Πεκίνου στην Ασία. Απόδειξη, ότι η συνεργασία και τα αμοιβαία κέρδη έχουν τα όρια τους.

Το επόμενο κεφάλαιο είναι καταληκτικό και στηρίζεται σε μια κριτική αντεπιχειρηματολογία, που σκοπεύει να διαψεύσει επιχειρήματα, που θέλουν τις δύο δυνάμεις να βρίσκουν μελλοντικά διεξόδους από τα διλήμματα ασφάλειας που εκπορεύουν τις διμερείς τους σχέσεις. Η κινεζική άνοδος είναι μια απειλή για την αμερικανική πρωτοκαθεδρία και η αμερικανική πολιτική ανάσχεσης της κινεζικής ανόδου, συνιστά απειλή για την Κίνα αντίστοιχα.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ΄

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΕ ΕΝΑΝ ΕΝΤΟΝΟΤΕΡΟ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ.

1. Γιατί η σημερινή Κίνα δεν είναι για τις Η.Π.Α, ότι ήταν η Ιαπωνία των δεκαετιών 1980-1990;

Ο ανταγωνισμός ο οποίος πλαισιώνει και πρόκειται να πλαισιώνει τις σινο-αμερικανικές σχέσεις, αντιμετωπίζεται με αναλογική σύγκριση της σημερινής Κίνας με την Ιαπωνία της δεκαετίας του 1980. Ειδικά στο κομμάτι της οικονομίας, πολλές αναλύσεις τείνουν σχεδόν να ταυτίζουν την πορεία της Ιαπωνίας προς τη «φούσκα», με αυτήν της Κίνας. Ως εκ τούτου, ειδικοί όπως ο Vitaliy Katsenelson, θεωρούν ότι τα όσα γράφονταν το 1989 για την Ιαπωνία από Αμερικανούς αναλυτές, ομοιάζουν πάρα πολύ με τα όσα αναφέρονται σήμερα για την Κίνα. Η σοβαρή τεχνολογική πρόοδος της Ιαπωνίας, οι ανοδικοί ρυθμοί ανάπτυξης της ιαπωνικής οικονομίας, η προώθηση των εξαγωγών και η αγορά ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου, ήταν βασικές ομοιότητες της Ιαπωνίας της δεκαετίας του 1980, με τη σημερινή Κίνα, με τη διαφορά ότι η Κίνα, αντιμετωπίζει την πολιτικό-κοινωνική αστάθεια.²¹⁹ Αναμφισβήτητα, η Κίνα, έχει να αντιμετωπίσει το οικονομικό τρίλημμα που συνίσταται στη διατήρηση σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών με το δολάριο, της νομισματικής σταθερότητας και της απελευθέρωσης κεφαλαίων.²²⁰ Στις προηγούμενες ενότητες, έγινε λόγος για το πόσο άρρηκτα συνδεδεμένα είναι η κινεζική οικονομική ανάπτυξη με τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Εκείνο όμως που μπορούμε να πούμε είναι ότι η Κίνα, εν μέσω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, κατάφερε να διατηρήσει την οικονομική της ανάπτυξη, αυξάνοντας τις δημόσιες δαπάνες και τονώνοντας την εσωτερική αγορά.

Η ιαπωνική άνοδος της δεκαετίας του 1980, συντελέστηκε χάριν στην προώθηση των εξαγωγών ηλεκτρονικών προϊόντων, και αυτός ο τομέας, ήταν ο μόνος στον οποίον

²¹⁹Βλ. Vitaliy Katsenelson, "China: Exactly Where Japan Was in 1980s?", *Seeking alpha*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://seekingalpha.com/article/157785-china-exactly-where-japan-was-in-the-1980s>, (23/8/2009).

²²⁰Βλ. "An Updated Look At The Economic Trilemma In China", *Business Insider*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.businessinsider.com/trilemma-china-2011-4>, (24/4/2011).

υπερτερούσε η Ιαπωνία, έναντι των Η.Π.Α.²²¹ Όπως είδαμε παραπάνω, η Κίνα, παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερη οικονομική διαφοροποίηση, εξάγοντας αγροτικά προϊόντα, κλωστοϋφαντουργικά κ.α. Αυτό σημαίνει ότι περιφερειακά, πολλές χώρες εξαρτώνται οικονομικά από την Κίνα.

Σε άλλους τομείς, η Κίνα, αποδεικνύει πως έχει σημαντικές διαφορές από την Ιαπωνία της δεκαετίας του 1980, κάτι που δεν αφήνει πολλά περιθώρια σε όσους θεωρούν την Κίνα ικανή όσο και την τότε Ιαπωνία να ανταγωνιστεί τις Η.Π.Α. Η Ιαπωνία, πέτυχε την ανάπτυξη της υιοθετώντας το αμερικανικό φιλελεύθερο μοντέλο, αποτελώντας μια «δυτική κοινωνία της Άπω Ανατολής». Η Κίνα, έχει υιοθετήσει ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο μοντέλο το οποίο είναι «κινεζική κατασκευή». Το κυβερνών κόμμα στην Κίνα, έχει περιορίσει κατά πολύ τα ανθρώπινα δικαιώματα, μπλοκάροντας το face book, το twitter και το you tube, καθώς και άλλους ηλεκτρονικούς παρόχους κοινωνικής δικτύωσης.²²² Η κινεζική πολιτική, δεν ασπάζεται τη δυτική νοοτροπία και φαίνεται να έχει ένα δικό της δρόμο ο οποίος προωθείται σαν εναλλακτικός από τον κρατούντα διεθνώς, που δεν είναι άλλος από αυτόν των Η.Π.Α. Μια βασική υπόθεση για τους δημοκρατικούς φιλελεύθερους, είναι αυτή του Russett, η οποία θέλει τις δημοκρατίες να μην πολεμούν μεταξύ τους, θεωρώντας αυτήν την παρατήρηση, έναν εμπειρικό νόμο των Διεθνών Σχέσεων.²²³ Η αισιοδοξία αυτή δεν μπορεί να σταθεί στην προκειμένη περίπτωση καθώς η Κίνα, δε συνιστά δημοκρατία, κατά τα αμερικανικά και δυτικά πρότυπα.

Σημαντική διαφοροποίηση των δύο χωρών στις δύο διαφορετικές δεκαετίες, αποτελεί το γεγονός, ότι η Ιαπωνία του 1980, καλυπτόταν αμυντικά από τις Η.Π.Α, κάτι που ωφέλησε την οικονομική της ανάπτυξη και ποτέ δεν προσπάθησε να αναθεωρήσει την πολιτική επιρροή των Η.Π.Α σε όλον τον κόσμο, όπως κάνει σήμερα η Κίνα. Η Κίνα, έχει υποστηρίξει το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, έχει καλές σχέσεις με τη Βόρεια Κορέα –«άξονας του κακού» για την κυβέρνηση Bush Jr.- ενώ έχει κάνει «ανοίγματα» για να διασφαλίσει την ενεργειακή της ασφάλεια σε χώρες όπως το Σουδάν,

²²¹ Βλ. Steven M. Walt, *ibid*, σελ. 61.

²²² Sean King, "China of 2011 isn't the Japan of 1980s", *Japan Today*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.japantoday.com/category/commentary/view/china-of-2011-isn%E2%80%99t-the-japan-of-1980s>, (11/7/2011).

²²³ Βλ. Rodert Jackson and Georg Sorensen, *ibid*, σελ. 185-186.

και στηρίζει κατά γενική ομολογία, όσους «αντιστέκονται» στις Η.Π.Α, όπως η Βενεζουέλα.²²⁴

Σημαντικότερα επιχειρήματα για την απόδειξη ότι η κινεζική άνοδος δεν ομοιάζει με τηρούμενες τις αναλογίες με την Ιαπωνία του 1980, μπορούν να αντληθούν από τη συμπεριφορά των χωρών αυτών σε περιφερειακά ζητήματα. Όπως είδαμε παραπάνω, η Κίνα, «φοβίζει» ιδιαίτερα τους περιφερειακούς της γείτονες, καθώς εκείνοι θεωρούν την πολιτική της Κίνας, επεκτατική. Πράγματι, η Κίνα, προσπαθεί να εκμεταλλευτεί την άνοδό της, προωθώντας επιρροή που αποσκοπεί σε περιφερειακή ηγεμονία. Η στρατιωτική κάλυψη από τις Η.Π.Α, κατέστησε την ιαπωνική άνοδο πριν από τρεις δεκαετίες, «ελεγχόμενη». Τέλος, η Κίνα βρίσκεται σε ένα δρόμο «εξαργύρωσης» της οικονομικής της ισχύος σε στρατιωτική. Το Πεκίνο, αποτελεί πυρηνική δύναμη. Η Ιαπωνία, όχι. Επικαλούμενοι πάλι, παραπάνω πηγές, από το 1996 έως και σήμερα, η Κίνα, αναβαθμίζει τη στρατιωτική της ισχύ. Η θέλησή της να καταστεί κυρίαρχη δύναμη στη Νότια Θάλασσα της Κίνας, αποτελεί την αιτία που επιθυμεί να δημιουργήσει τον ισχυρότερο στόλο στον κόσμο. Η Ιαπωνία του 1980, δεν επιθύμησε ποτέ να «αποκλείσει» από τον Ειρηνικό Ωκεανό τις Η.Π.Α, αντιθέτως αισθανόταν ασφάλεια από την αμερικανική στρατιωτική παρουσία.

Τέλος, μπορούμε να αναφέρουμε πως η τεράστια εδαφική έκταση της Κίνας και ο πληθυσμός της, αποτελούν προφανείς αλλά και σημαντικές διαφορές, όσον αφορά τη σύγκρισή της με την Ιαπωνία. Όλα αυτά, συνιστούν τη θεμελιώδη διαφορά ανάμεσα στη σημερινή Κίνα και στην Ιαπωνία του 1980, η οποία είναι πως η Κίνα, έχει δείξει σαφή δείγματα αναθεώρησης του περιφερειακού status quo, αλλά και του αντίστοιχου διεθνούς. Ως εκ τούτου οι Η.Π.Α, θα τηρήσουν διαφορετική στάση απέναντι στην Κίνα και δεν προβλέπεται να αρκεστούν σε μια σύγκριση με την Ιαπωνία του 1980. Η συζήτηση στις Η.Π.Α, για πιθανή σύγκριση της Κίνας με κάποια χώρα του παρελθόντος, αφορά τη Γερμανία του Otto Von Bismarck. Είναι δύσκολο να επαληθευτεί λόγω των πολλών διαφορών μεταξύ των χαρακτηριστικών των δύο χωρών, όμως υπάρχουν τρεις πολύ βασικές ομοιότητες: η αναθεωρητική στάση σε περιφερειακό επίπεδο, (η Γερμανία πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, επιθυμούσε να αναθεωρήσει τη βρετανική κυριαρχία

²²⁴ Sean King, "China of 2011 isn't the Japan of 1980s", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.japantoday.com/category/commentary/view/china-of-2011-isn%E2%80%99t-the-japan-of-1980s>. (11/7/2011).

στην Ευρώπη), η πρωτοτυπία του μοντέλου αναθεώρησης και η επεκτατική συμπεριφορά.²²⁵ Σίγουρα όμως, το θέμα σύγκρισης της Κίνας με κάποια δύναμη του παρελθόντος, έχει μια μικρή μόνο –κατά την άποψη του γράφοντος- αξία που σταματά στη «μοντελοποίηση» του φαινομένου της ανόδου της Κίνας. Αν η Γερμανία του Otto Von Bismarck, μοιάζει με τη σημερινή Κίνα, είναι ίσως επειδή το διεθνές σύστημα της εποχής έμοιαζε με το σύγχρονο.

Η επόμενη υποενότητα, έχει στόχο να αποδείξει με τη βοήθεια της οικονομικής επιστήμης και της θεωρίας των διεθνών σχέσεων, τα συστημικά αίτια της σύγκρουσης και πως αυτά οδηγούν σε σύγκρουση δύο μεγάλες δυνάμεις, εν προκειμένω τις Η.Π.Α και την Κίνα.

²²⁵ Βλ. James Holmes, “Is Bismarck China’s Man?” *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/whats-next-china/is-bismarck-china%E2%80%99s-man/> , p.1-5.

2. Τα επιχειρήματα της «αιώνιας σοφίας» του ρεαλισμού για τον σινο-αμερικανικό ανταγωνισμό μέσα από συστημικές προσεγγίσεις.

Ο κύριος σκοπός της ενότητας, είναι να ενισχύσει και να ολοκληρώσει την τεκμηρίωση του συνόλου της εργασίας, η οποία επιθυμεί να αποδείξει ότι οι Η.Π.Α και η Κίνα, διέπονται από σχέσεις που κυμαίνονται από τη σύγκρουση μέχρι την αναγκαστική συνεργασία, κάτι που σταδιακά θα ενταθεί μελλοντικά. Το επιχείρημα-υπόβαθρο που επιδιώχθηκε να αποδειχτεί από τη μελέτη περιπτώσεων που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ των δύο δυνάμεων, είναι ότι η κινεζική άνοδος, λόγω των συστατικών ισχύος της, συνίσταται από αναθεωρητική τάση για το υπάρχον διεθνές σύστημα. Οι Η.Π.Α, επιθυμούν να διατηρήσουν την πρωτοκαθεδρία, προσπαθώντας να αναχαιτίσουν οποιονδήποτε δυνητικό ηγεμόνα εμφανιστεί, εν προκειμένω, την Κίνα.

Το επιχείρημα που θα κατατεθεί σε αυτήν την υποενότητα, συνίσταται στην κυκλική εξέλιξη του διεθνούς συστήματος που ωθεί. Το διεθνές σύστημα σύμφωνα με τον Kenneth Waltz, χαρακτηρίζεται από τη διεθνή αναρχία, η οποία έχει αιτιώδη σχέση με τις άνισες κρατικές δυνατότητες. Αυτό σημαίνει, πως η διεθνής αντιπαλότητα και ο πόλεμος, είναι συστατικά στοιχεία της διεθνούς αλλαγής. Συνεπώς, οι άνισες κρατικές δυνατότητες και η διεθνής αναρχία, καθορίζονται κυρίως από τις σχέσεις των μεγάλων δυνάμεων.²²⁶ Ο Kenneth Waltz, αναφέρει ότι: «Όταν υπάρχουν μόνο δύο μεγάλες δυνάμεις, μπορούμε να αναμένουμε ότι και οι δύο θα συμβάλλουν στη διατήρηση του συστήματος.»²²⁷ Με άλλα λόγια, τα διοπλικά συστήματα είναι σταθερότερα από τα πολυπολικά. Ο J. J Mearsheimer, θεωρεί όπως είδαμε, ότι ο στόχος για μια μεγάλη δύναμη είναι η ηγεμονία. Επιπρόσθετα, ο Robert Gilpin, στέκεται στο γεγονός πως η εκάστοτε μεγάλη δύναμη του διεθνούς συστήματος, κάποια στιγμή, δε δύναται να το συντηρήσει, οπότε και το προσδοκώμενο όφελος διατήρησής του, είναι μικρότερο από το κόστος του. Κατά την άποψη του γράφοντος, η εξέλιξη του διεθνούς συστήματος ανά τους αιώνες, αποτελεί ένα αντικειμενικότερο στοιχείο, από αυτό που λέμε “state’s behavior”.

²²⁶ Βλ. Rodert Jackson and Georg Sorensen, *ibid*, σελ. 135.

²²⁷ Βλ. Rodert Jackson and Georg Sorensen, *ibid*, σελ. 134.

Το σύστημα έχει μια τάση να περνά από την πολυδιάσπαση (πολυπολισμό), στο ολιγοπώλιο δυνάμεων, στο διπολισμό και έπειτα στην πρωτοκαθεδρία, και αυτό θα καταδειχτεί με τη βοήθεια της οικονομικής και της διοικητικής επιστήμης. Με βάση αυτό, αν οι Η.Π.Α, είναι η συντηρητική δύναμη του διεθνούς συστήματος και η Κίνα είναι η αναθεωρητική –αυτή που μπορεί να αναθεωρήσει- και η κατάληξη του διεθνούς συστήματος είναι στο να υπάρχει ηγεμονία, (μονοπολικό σύστημα) τότε οι δύο δυνάμεις θα συγκρουστούν.

Αντλώντας παραδείγματα από το πώς λειτουργούν οι μεγάλες επιχειρήσεις και τι προτιμήσεις θέτουν, θα παρατηρήσουμε πως ο στρατηγικός και ο μακροχρόνιος στόχος αυτών των επιχειρήσεων, είναι η κατάκτηση της αγοράς.²²⁸ Αυτό σημαίνει ότι όλη τους η εξέλιξη, από τη δημιουργία τους και τη νηπιακή κατάσταση στην οποία βρίσκονται, έχουν στόχο να αντιμετωπίσουν επιτυχώς τις ανταγωνίστριες εταιρίες και να κατακτήσουν την αγορά, ώστε να θέτουν τους κανόνες αυτής, σύμφωνα με τα συμφέροντά τους. Στην πραγματικότητα των διακρατικών σχέσεων, ο Kenneth Waltz, θεωρεί πως από τη στιγμή που υπάρχει μια διπολική σταθερότητα, κάθε δύναμη θα προσπαθήσει να εξασφαλίσει αυτή τη θέση. Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου όμως απέδειξε ότι η μια από τις δύο δυνάμεις δεν άντεξε τον ανταγωνισμό, ήτοι τα οφέλη ακόμη και αυτής της εξασφαλισμένης θέσης, -κατά τον Waltz- ήταν λιγότερα από τα αντίστοιχα.²²⁹ Οι Η.Π.Α, έμειναν χωρίς αντίπαλο μετά την πτώση της Ε.Σ.Σ.Δ. Ο διπολισμός του Ψυχρού Πολέμου, αποδείχτηκε σταθερότερος σαν σύστημα από τον πολυπολισμό της Ευρώπης πριν το 1914. Αυτό, όμως δε σημαίνει ότι ήταν και «αρκετά σταθερό» -λόγω διλήμματος ασφάλειας- προκειμένου να αποτελέσει μια μόνιμη κατάσταση. Ο ανταγωνισμός στη διεθνή πολιτική, σύμφωνα με τον C. Kindleberger, αποτυπώνεται από τις προσπάθειες ενός ή περισσότερων κρατών να βελτιώσουν τη σχετική τους θέση και αυτή η αποτύπωση ισχύει και στα διπολικά και στα πολυπολικά συστήματα, δηλαδή συνιστά την υφή της εξέλιξης του διεθνούς συστήματος.²³⁰ Πώς μπορούμε όμως να αποδείξουμε πως η δομή του συστήματος φέρει αντιμέτωπες δύο

²²⁸ Βλ. Γεώργιος Ι. Αυλωνίτης, «Μάρκετινγκ και ανταγωνιστικότητα», δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.aode.gr/articles/172-antagonistikotita>.

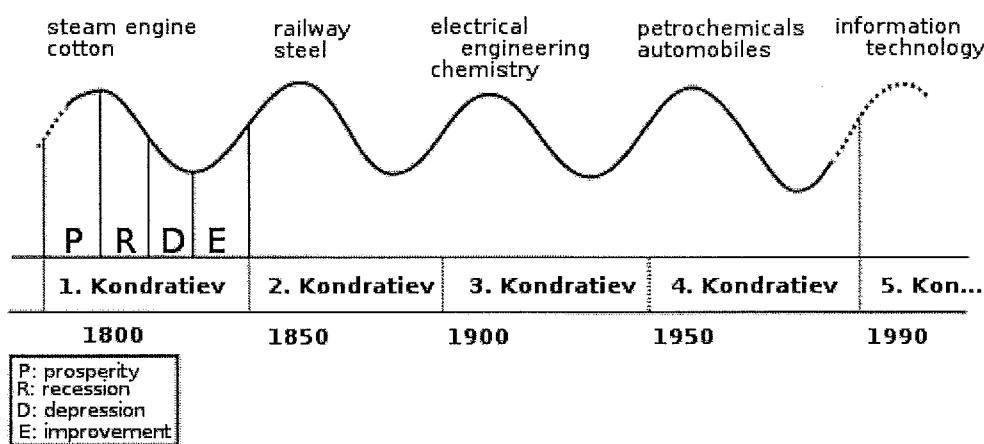
²²⁹ Βλ. Rodert Jackson and Georg Sorensen, *ibid*, σελ. 134.

²³⁰ Βλ. Παναγιώτης Ρουμελιώτης, *ibid*, σελ. 46.

κυρίαρχες δυνάμεις; Πώς μπορούμε να αποδείξουμε πως το διεθνές σύστημα παρουσιάζει κυκλική συμπεριφορά;

Ο Nikolai Kondratieff, προσπάθησε να δημιουργήσει κύματα ή μεγακύκλους (Supercycles) μακροσκοπικής κλίμακας που προσπαθούν να δώσουν έναν εμπειρικό νόμο για το πώς επαναλαμβάνεται κυκλικά η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα. Ένας κύκλος Kondratieff, διαρκεί κατά μέσον όρο 54 χρόνια και παρουσιάζεται μακροσκοπικά μια εναλλαγή προόδου και ύφεσης. Ο πίνακας 6 αποδεικνύει την κυκλική πορεία των περιόδων ευημερίας, ύφεσης, «κατάθλιψης» και καινοτομίας/βελτίωσης.²³¹

Πίνακας 6: Οι Μεγάκυκλοι Kondratieff.

Το παραπάνω γράφημα, έχει αξία για την παρούσα εργασία αν μπορούμε να αποδείξουμε κάποια αιτιώδη σχέση και συγχρονισμό ανάμεσα στους οικονομικούς μεγακύκλους Kondratieff και στους κύκλους –εάν υπάρχουν αυτοί– των μεγάλων διεθνών πολεμικών συγκρούσεων. Ο George Modelski, θεωρεί ότι θα ήταν δυνατή μια θεωρία που θα μελετούσε κυκλικά τις ηγεμονικές πολεμικές συγκρούσεις. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, οι ηγεμονικοί πόλεμοι συμβαίνουν περιοδικά και ο εκάστοτε ηγεμόνας

²³¹ Βλ. “Kondratieff Wave - Economic Cycles, Deflationary Depression and Kondratieff Winter”, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.kondratieffwavecycle.com/kondratieff-wave/> . ΠΗΓΗΣ ΠΙΝΑΚΑ 6: Η επικόλληση της εικόνας-πίνακα έγινε από το διαδικτυακό τόπο: <http://www.kondratieffwavecycle.com/kondratieff-wave/> .

που προκύπτει, κυριαρχεί στο διεθνές σύστημα για περίπου 100 χρόνια.²³² Σύμφωνα με το Rostow, υπάρχει μια αιτιώδης σχέση ανάμεσα στα μεγάλα πολεμικά γεγονότα και στους οικονομικούς κύκλους.²³³ Συμπληρωματικά προς τον Πίνακα 6, ο Πίνακας 7, παρουσιάζει τους ιστορικούς ηγεμονικούς κύκλους.²³⁴

Πίνακας 7: Οι Ιστορικοί Ηγεμονικοί Κύκλοι:

<i>Date</i>	<i>Initial hegemon</i>	<i>Challenger</i>	<i>Hegemonic war</i>	<i>Restructuring treaties</i>
1648-1815	Netherlands	France	French Revolutionary & Napoleonic Wars (1793-1815)	Congress of Vienna
1815-1945	Britain	Germany	World Wars I & II (1914-1945)	Yalta and treaties ending World War II
1945- ?	United States			

Ο Joshua Goldstein, από το 1984 έως το 1986 μέσα σε τρία κείμενα, προσπαθεί να αποδείξει ότι υπάρχει μια αιτιώδης σχέση μεταξύ των πολεμικών συμβάντων και της αυξομειώσης των τιμών, της καινοτομίας, της ανεργίας και της παραγωγικότητας. Υποστηρίζει επίσης πως από το 1648 έχουν λάβει χώρα 3 μεγάλοι κύκλοι που διαρκούν 150 χρόνια περίπου ο ένας. Συγκεκριμένα αναφέρει: «το εύρημα...υποστηρίζει με

²³² Βλ. Richard Rosecrance, "Long Cycle Theory and International Relations", *Cambridge University Press*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: https://umdrive.memphis.edu/rblanton/public/POLS_7508_Fall_2009/rosecrance_long_cycle_theory.pdf. Πρωτογενής πηγή: *International Organization*, Vol. 41, No. 2, (Spring 1987), pp. 283-301, published by MIT Press, stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2706663>.

²³³ Βλ. Richard Rosecrance, "Long Cycle Theory and International Relations", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: https://umdrive.memphis.edu/rblanton/public/POLS_7508_Fall_2009/rosecrance_long_cycle_theory.pdf. Πρωτογενής πηγή: *International Organization*, *ibid*, stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2706663>.

²³⁴ ΠΗΓΕΣ ΠΙΝΑΚΑ 7:Βλ. Richard Rosecrance, "Long Cycle Theory and International Relations", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: https://umdrive.memphis.edu/rblanton/public/POLS_7508_Fall_2009/rosecrance_long_cycle_theory.pdf. Πρωτογενής πηγή: *International Organization*, *ibid*, stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2706663>.

σιγουριά την αιτιώδη σχέση ανάμεσα στον πόλεμο μεγάλων δυνάμεων...τουλάχιστον η μία εκ των δύο είναι σε οικονομική άνοδο.»²³⁵

Παρόλη την αδυναμία να αποδειχτούν ορισμένοι αιτιώδεις παράγοντες σε αυτές τις συμπεριφορικές μελέτες, υπάρχει μια σχέση οικονομικής δραστηριότητας και πολιτικής αλλαγής μέσω πολέμου. Ο επόμενος ηγεμονικός πόλεμος σύμφωνα με τον Goldstein, θα συμβεί ανάμεσα στο 2000 και στο 2030.²³⁶ Η άποψη του γράφοντος είναι ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση που επηρεάζει άυξηση τιμών στα τρόφιμα και στους φυσικούς πόρους, αυξάνει την ανεργία και μειώνει την παραγωγικότητα, συμβαίνει παράλληλα με την κινεζική οικονομική άνοδο. Επιπρόσθετα, το κράχ του 1929, επηρέασε βαθιά τη διεθνή πολιτική και ενθάρρυνε σε μεγάλο βαθμό το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο J. J. Mearsheimer, θεωρεί πως υπό προϋποθέσεις, τα πολυπολικά συστήματα, είναι πιο επιρρεπή σε πόλεμο από τα διπολικά, κάνοντας λόγω για την Ευρώπη πριν το 1914 έως το 1945, εξηγώντας έτσι τους πολέμους πριν το 1945 και τη μακροχρόνια ειρήνη που έλαβε χώρα στην Ευρώπη στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου.²³⁷ Με βάση και τα στοιχεία των παραπάνω πινάκων, πριν ξεσπάσει ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, οι μεγάλες δυνάμεις ήταν: Μ. Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία, Γερμανία, Αυστροουγγαρία, Οθωμανική Αυτοκρατορία, Ιταλία. Η Γερμανία ήταν η αναθεωρητική δύναμη και η Μ. Βρετανία, η συντηρητική. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, θεωρείται σα συνέχεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου όπου πάλι η Γερμανία προσπάθησε να αναθεωρήσει το ευρωπαϊκό σύστημα ισορροπίας δυνάμεων με επικεφαλής τη Μ. Βρετανία. Ο Ψυχρός Πόλεμος που ακολούθησε, ήταν ένα διπολικό σύστημα, το οποίο το 1990, γίνεται μονοπωλικό, φέρνοντας τις Η.Π.Α, ως την αδιαμφισβήτητη δύναμη του διεθνούς συστήματος. Παρατηρούμε, πως τουλάχιστον για τον αιώνα που πέρασε, το διεθνές σύστημα περνά από μια κυκλική εξέλιξη που ξεκινά από την πολυπολική φάση, από την οποία μια τελικά

²³⁵ Βλ. Richard Rosecrance, "Long Cycle Theory and International Relations", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

https://umdrive.memphis.edu/rblanton/public/POLS_7508_Fall_2009/rosecrance_long_cycle_theory.pdf.
Πρωτογενής πηγή: *International Organization*, *ibid*, stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2706663>.

²³⁶ Βλ. Richard Rosecrance, "Long Cycle Theory and International Relations", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

https://umdrive.memphis.edu/rblanton/public/POLS_7508_Fall_2009/rosecrance_long_cycle_theory.pdf.
Πρωτογενής πηγή: *International Organization*, *ibid*, stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2706663>.

²³⁷ Βλ. John J. Mearsheimer, "Back to the Future: Instability in Europe after Cold War", *Jstor*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://smp.fsv.cuni.cz/Mearsheimer.pdf>. Πρωτογενής πηγή: *International Security by MIT Press*, Vol. 15, No. 1. (Summer 1990), pp, 5-56, stable URL: <http://www.jstor.org/pss/2538981>.

δύναμη είναι σε θέση να αναθεωρήσει το υφιστάμενο status quo. Έπειτα, οι δύο δυνάμεις προσπαθούν να επιτύχουν το μονοπώλιο, δηλαδή την ηγεμονία που ισχυρίζεται ο J. J. Mearsheimer.

Επομένως, πέραν από τις συμπεριφορές των Η.Π.Α και της Κίνας, υπάρχει μια τάση του ίδιου του διεθνούς συστήματος για εξέλιξη και αλλαγή. Αν αυτή η τάση σκιαγραφείται σε κάποιον βαθμό από τις παραπάνω προσεγγίσεις, οι δύο δυνάμεις αναγκαστικά θα συγκρουστούν προκειμένου το διεθνές σύστημα να αποκτήσει ηγεμονική δύναμη στην κορυφή της ιεραρχίας του. Η σύγχρονη διοικητική επιστήμη, θεωρεί πως το ίδιο το σύστημα, έχει την τάση να αυτό-οργανώνεται. Πιο συγκεκριμένα, ο Jeffrey Goldstein, μέσα από το παράδειγμα της οργάνωσης μιας επιχείρησης, –έστω εδώ η επιχείρηση ως σύστημα– θεωρεί ότι: *«Η αυτό-οργάνωση...είναι μια διαδικασία μετασχηματισμού η οποία ελευθερώνει και αξιοποιεί, με τη βοήθεια της κατάλληλης πρόκλησης, τις δυνατότητες αλλαγής που κρύβει μέσα της η οργάνωση.»*²³⁸

Η συγκεκριμένη υποενότητα είχε σαν στόχο να καταδείξει συστημικούς και αντικειμενικότερους παράγοντες που ωθούν αφενός γενικά τις μεγάλες δυνάμεις σε σύγκρουση έχοντας σαν διακύβευμα την πρωτοκαθεδρία και ειδικότερα τις Η.Π.Α και την Κίνα. Η άποψη του γράφοντος είναι ότι η φάση που διανύουμε είναι μια πολυπολική φάση από την οποία θα επικρατήσουν λίγοτεροι πόλοι διεκδίκησης ενός σημαντικού ρόλου στο διεθνές σύστημα. Όπως αποδείξαμε σε προηγούμενες ενότητες, η Κίνα, έχει όλα τα χαρακτηριστικά που της επιτρέπουν να θεωρηθεί η αναθεωρητική δύναμη του διεθνούς συστήματος που στην κορυφή του τώρα, φιλοξενεί τις Η.Π.Α. Πιο σημαντικές γεωπολιτικές εστίες ανταγωνισμού των δύο δυνάμεων αποτελούν η Ταϊβάν και η Κορεατική Χερσόνησος, λόγω των παιγνίων μηδενικού αθροίσματος που τις πλαισιώνουν. Μια πιθανή ακροσφαλής πολιτική, (brinkmanship) μιας εκ των δύο δυνάμεων, μπορεί να σταθεί το αίτιο ή και η αφορμή ώστε να ξεσπάσει μια πολεμική σύρραξη ανάμεσα στις δύο χώρες, αποδεικνύοντας έτσι το βαθύ ανταγωνισμό τους σε μεγάλο εύρος θεματικών. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη για το πότε ή πώς θα λάβει χώρα ένας πόλεμος, θα ήταν ατυχής. Η τάση όμως, είναι αναμφισβήτητα συγκρουσιακή. Αν το σύστημα θέλει μια ηγεμονική δύναμη, τότε οι δύο δυνάμεις θα συγκρουστούν. Άλλωστε,

²³⁸ Βλ. Jeffrey Goldstein, *Η επιχείρηση χωρίς δεσμά: Η διαχείριση της διαρκούς αλλαγής*, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα (2003), σελ. 23.

ο πόλεμος είναι το έσχατο μέσο αλλαγής του συστήματος. Όσον αφορά το ρεαλιστικό παράδειγμα γενικά, ποτέ δεν ταυτίζεται με μια μονήρη παρατήρηση στα συγκρουσιακά γεγονότα. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου τα συμφέροντα των κρατών συγκλίνουν, όμως το βάθος των σχέσεων των δύο χωρών, είναι ανταγωνιστικό. Ο Robert Gilpin λέει σχετικά με αυτό: *«Ο ρεαλιστής που διαγιγνώσκει την ασθένεια της ανθρώπινης κατάστασης δεν επιδοκιμάζει αυτό που διαπιστώνει, όπως δεν επιδοκιμάζει ο γιατρός μια σοβαρή ασθένεια που ανακαλύπτει στον ασθενή.»*²³⁹

²³⁹ Βλ. Robert Gilpin, *Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία: Η διεθνής οικονομική τάξη*, ibid, σελ. 29.

3. Αποτίμηση.

Ο σκοπός της εργασίας, ήταν να αποδείξει τη συγκρουσιακή υφή των σχέσεων μεταξύ Η.Π.Α και Κίνας, η οποία πρόκειται να ενταθεί κατά τα επόμενα έτη. Στην πρώτη ενότητα, επιδιώχθηκε να καταδειχτεί η στρατηγική κουλτούρα των δύο χωρών, παρουσιάζοντας τους διαφορετικούς τρόπους που τα δύο κράτη έγιναν μεγάλες δυνάμεις στην πορεία των αιώνων. Ο κοινός παρονομαστής των πρώτων δύο υποενοτήτων, είναι πως και οι δύο χώρες έχουν όλα εκείνα τα ιστορικά γνωρίσματα που –τουλάχιστον- τους επιτρέπουν να εγείρουν αξιώσεις για πρωτοκαθεδρία στο διεθνές σύστημα.

Οι επόμενες δύο υποενότητες προσπάθησαν να αποδείξουν πως οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών πέρασαν από την εχθρότητα και την περιφρόνηση στη στρατηγική συμμαχία επί προεδρίας Νίξον το 1971 και επιχειρήθηκε να γίνει μια απεικόνιση της ευρύτερης περιφέρειας της Ανατολικής Ασίας μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Η στρατηγική συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών, στηρίχθηκε στην αμοιβαία βούληση για την ανάσχεση της σοβιετικής απειλής. Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, οι δύο χώρες επανήλθαν σε ψυχρές σχέσεις, οι οποίες εντάθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990 και συνεχίζουν να εντείνονται κατά την πρώτη δεκαετία του 2000, μέχρι και σήμερα, δείχνοντας ότι η συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών ήταν μια παρένθεση. Όσον αφορά την απεικόνιση της ευρύτερης περιφέρειας της Ανατολικής Ασίας, αναδείχτηκε το πολυπολικό σύστημα που παρουσιάζει η περιοχή και τα ζητήματα που απασχολούν τις δύο χώρες και αποτελούν βασικές εστίες ανταγωνισμού.

Η δεύτερη ενότητα, παρουσίασε τις σχέσεις μεταξύ των δύο δυνάμεων, έτσι όπως αυτές εξελίσσονται στα πλαίσια της διεθνούς διπλωματίας μέσα από δυο πολύ σημαντικούς διεθνείς οργανισμούς, (Ο.Η.Ε και Π.Ο.Ε) και μέσα από έναν άτυπο διεθνή θεσμό, (G-20) που όμως γίνεται ολοένα και πιο σημαντικός για το πολυμερές πλαίσιο που εντάσσουν τις σχέσεις του οι δύο δυνάμεις. Στον Ο.Η.Ε, στον Π.Ο.Ε και στο G-20, έγινε απόπειρα να μελετηθούν λεπτομερείς περιπτώσεις οι οποίες καταδεικνύουν τον ανταγωνισμό των δύο χωρών σε πολιτικά, εμπορικά, ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος και ενεργειακής ασφάλειας. Η βασική συμπεριφορά των δύο δυνάμεων φαίνεται να είναι συγκρουσιακή καθώς οι Η.Π.Α, επιθυμούν να εντάξουν την Κίνα σε

«αμερικανικούς και δυτικούς κανόνες συμπεριφοράς», ενώ η Κίνα, μέσα από τη συμμετοχή της σε αυτούς, προσπαθεί να προωθήσει τα δικά της συμφέροντα, που αποσκοπούν στο να γίνει σταδιακά συνδημιουργός των κανόνων που θα διέπουν το διεθνές σύστημα και να φτάσει κάποια στιγμή στην κορυφή της ιεραρχίας αυτού.

Η τρίτη ενότητα, αναλώθηκε σε πολύ σημαντικές διμερείς θεματικές, από τις οποίες αποδεικνύεται η ανταγωνιστικότητα των δύο δυνάμεων. Το ζήτημα των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου, η αναβάθμιση της στρατιωτικής ισχύος της Κίνας και το καλλιεργούμενο περιβάλλον εχθρότητας (hostility) που εντείνεται μέσα από την εξωτερική εξισορρόπηση που ακολουθούν οι δύο χώρες, αποτελούν στοιχεία ενός συνεχώς εντεινόμενου ανταγωνισμού μεταξύ των Η.Π.Α και της Κίνας.

Τέλος, στην τέταρτη ενότητα, ο γράφων θεώρησε σκόπιμο να δώσει αντικειμενικότερα στοιχεία που αποδεικνύουν τον ανταγωνισμό των δύο χωρών. Η πρώτη υποενότητα, κατέθεσε στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η άνοδος της Ιαπωνίας κατά τη δεκαετία του 1980, έχει πολύ σημαντικές διαφορές με την αντίστοιχη κινεζική που εκτυλίσσεται, καθώς στην πραγματικότητα, η Ιαπωνία δεν υπήρξε πραγματική απειλή για τις Η.Π.Α. Στη δεύτερη υποενότητα, προβλήθηκαν κάποια επιχειρήματα συστημικής υφής, που ανήκουν στην τράπεζα ιδεών της συμπεριφοριστικής σχολής μεθοδολογίας. Σύμφωνα με αυτά τα επιχειρήματα, η οικονομική άνοδος της Κίνας, η οικονομική κρίση στην οποία έχει περιέλθει ο κόσμος από το 2008, έχουν μια αιτιώδη σχέση με την πολυπολική φάση που διέρχεται το διεθνές σύστημα. Επιπρόσθετα, οι φάσεις του διεθνούς συστήματος ανά χρονική περίοδο, (ενδεικτικά παρουσιάστηκε ο 20^{ος} αιώνας) αποδεικνύουν πως το εκάστοτε διεθνές σύστημα εξελίσσεται από πολυπολικό σε διπολικό και εντέλει σε μονοπολικό, ακολουθώντας μια κυκλική διαδρομή. Αυτό σημαίνει πως οι Η.Π.Α και η Κίνα, έχουν πολλές πιθανότητες σύγκρουσης στο μέλλον. Ο John Ikenberry, θεωρεί πως η κινεζική άνοδος θα συνεχίσει να αυξάνεται και πως είναι πλέον ξεκάθαρο πως η Κίνα θα αμφισβητήσει την αμερικανική μονοκρατορία.²⁴⁰ Ακόμη και πιο μετριοπαθείς φωνές ως προς τις sino-αμερικανικές σχέσεις, όπως ο Henry Kissinger, παραδέχονται ότι αν δεν επιτευχθεί μια sino-αμερικανική συνεννόηση, τότε ο

²⁴⁰ Βλ. G. John Ikenberry, "The Rise of China and the Future of the West", *Foreign Affairs*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.foreignaffairs.com/articles/63042/g-john-ikenberry/the-rise-of-china-and-the-future-of-the-west>, (January, February of 2008).

ανταγωνισμός θα είναι αναπόφευκτος.²⁴¹ Η επικαιρότητα, αναλώνεται στο ζήτημα διευθέτησης του αμερικανικού χρέους το οποίο ανησυχεί ιδιαίτερα όλον τον κόσμο και σε μεγάλο βαθμό την Κίνα και τις αναπτυσσόμενες χώρες.²⁴² Το Xinhua, φιλοξένησε δηλώσεις αξιωματούχων της Κίνας, οι οποίοι χαρακτηρίζουν ως επικίνδυνα ανεύθυνη τον αμερικανικό χειρισμό που αντιμετωπίζει με πολιτικές σκοπιμότητες ένα γεγονός που μπορεί να επηρεάσει καταστροφικά την παγκόσμια οικονομία, ενώ ταυτόχρονα η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης, προβλέπει πτώση του ρυθμού ανάπτυξης της Κίνας κατά 0,7% μέσα στο επόμενο διάστημα, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής αβεβαιότητας και του αναδυόμενου πληθωρισμού της χώρας.²⁴³ Αυτά, αποδεικνύουν ότι η αλληλεξάρτηση των δύο δυνάμεων, όχι μόνο δε δίνει σημάδια αισιοδοξίας, αλλά είναι εξαιρετικά επικίνδυνη.

Η άνοδος της Κίνας, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε «καλή», ούτε «απειλή» για το διεθνές σύστημα. Η άνοδος της Κίνας, είναι ένα αντικειμενικό γεγονός, όπως το ίδιο αντικειμενικό γεγονός ήταν η άνοδος της Γερμανίας πριν τους δυο Παγκόσμιους Πολέμους ή η ραγδαία άνοδος της Αθήνας που τρόμαξε τη Σπάρτη και οδήγησε στον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Το αβέβαιο και απρόοπτο της διεθνούς πολιτικής, αφήνει πάντα περιθώρια για κάποια συνεργασία, όμως οι τάσεις είναι αναμφισβήτητα συγκρουσιακές. Η πυρηνική αποτροπή, δε σημαίνει και το τέλος των πολέμων. Οι τρόποι που διεξάγονται οι πόλεμοι έχουν εξελιχθεί. Το αν οι Η.Π.Α και η Κίνα, θα συγκρουστούν δημιουργώντας ένα ψυχροπολεμικό κλίμα ισορροπίας τρόμου, ή αν κάποια τοπική κρίση μπορεί να εξελιχθεί σε περιορισμένο ή όχι θερμό επεισόδιο μεταξύ τους, είναι πράγματα που ανήκουν στη σφαίρα της αβεβαιότητας. Το μόνο βέβαιο είναι πως οι διμερείς σχέσεις των δύο σημαντικότερων δυνάμεων της δεδομένης χρονικής συγκυρίας, καθώς και η περιφέρεια της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Ασίας, διέπονται από όλες εκείνες τις προϋποθέσεις που μπορούν να δημιουργήσουν μια σύγκρουση. Σημαντικότες παράμετροι για την πορεία αλλά και για την έκβαση του ανταγωνισμού μεταξύ Η.Π.Α και Κίνας, αποτελούν το πώς θα χειριστούν οι Η.Π.Α την

²⁴¹ Βλ. Henry Kissinger, "US, China must limit competition to prevent conflict", *Indian Express*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.indianexpress.com/news/us-china-must-limit-competition-to-prevent/738186/>, (16/1/2011).

²⁴² Βλ. Jason Milks, "China Blasts Us on Debt Ceiling", *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/china-power/2011/07/29/china-blasts-us-on-debt-ceiling/>, (July 2011).

²⁴³ Βλ. Jason Milks, "China Blasts Us on Debt Ceiling", *ibid*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/china-power/2011/07/29/china-blasts-us-on-debt-ceiling/>.

πιθανή ανοδική πορεία της Κίνας και το κατά πόσο η Κίνα θα ανταποκριθεί στην αντιμετώπιση των εσωτερικών της προβλημάτων που αφορούν τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μέσω ανάπτυξης, την αντιμετώπιση του οικονομικού τριλήμματος που αναφέραμε καθώς και το πώς θα χειριστεί το περιφερειακό της περιβάλλον. Στο τέλος, η πραγματικότητα επικρατεί όλων των απόψεων και των προβλέψεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (ΕΝΤΥΠΗ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ)

ΕΝΤΥΠΗ:

-Αρβανιτόπουλος Κ., Ήφαιστος Π., *Ευρωατλαντικές Σχέσεις*, Εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2003(Ε' έκδοση).

- Βαρβαρούσης Π., *Οι ρίζες των Διεθνών Σχέσεων- Σχηματισμοί Διεθνών Σχέσεων στις αρχαίες ελληνικές πόλεις: Η συμβολή των αρχαίων Ελλήνων*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1999.

-Βαρβαρούσης Π., *Στρατηγική των Παιγνίων: Συνεργασία και Σύγκρουση στις Διεθνείς Σχέσεις*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1998.

-Baylis J. & Smith S., *Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής*, Εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα 2007.

- Boniface P., *Ατλας Διεθνών Σχέσεων*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001(Β' έκδοση).

-Braudel F., *Γραμματική των Πολιτισμών*, Εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ, Αθήνα 2009.

-Brzezinski Z., *Η Επιλογή: Παγκόσμια Κυριαρχία ή Παγκόσμια Ηγεσία*, Εκδ. Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 2005.

- Brzezinski Z., *Η Μεγάλη Σκακιέρα: Η αμερικανική υπεροχή και οι γεωστρατηγικές της επιταγές*, Εκδ. Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 1998.

-Calvocoressi P., *Διεθνής Πολιτική 1945-2000*, Εκδ. Τουρίκη, Αθήνα 2004.

-Eichengreen B., Irwin D., Ferguson N., Fukuyama F., Ikenberry J., Kagan R., Kennedy D., Kurth J., Maier C., Power S., Van Evera S., *To Lead The World: American Strategy*

After The Bush Doctrine, Edited by Leffler M. and Legro J., Oxford University Press, New York 2008.

- Gere F., *Γιατί οι πόλεμοι?: ένας αιώνας γεωπολιτικής*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2005

- Gilpin R., *Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία: Η διεθνής οικονομική τάξη*, Εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2005(Ε' έκδοση).

-Gilpin R., *Πόλεμος και αλλαγή στη διεθνή πολιτική*, Εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2004.

-Goldstein J., *Η επιχείρηση χωρίς δεσμά: Η διαχείριση της διαρκούς αλλαγής*, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2003.

-Halperin M., Laurenti J., Rundlet P., and Boyer S., eds., *Power and Superpower: Global Leadership and Exceptionalism in the 21st century*, The Century Foundation Press, New York 2007.

- Jackson R. – Sorennsen G., *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων: Η Σύγχρονη Συζήτηση*, Επ. Τσάκωνας Π., Εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2006.

- Κουλουμπής Θ., *Διεθνείς Σχέσεις: Εξουσία και Δικαιοσύνη*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1995.

-Kissinger H., *Διπλωματία*, Εκδ. Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 1995

- Kissinger H., *Toward a diplomacy for the twenty-first century: Does America Need a Foreign Policy?*, Free Press, London 2002.

-Μπαμπανάσης Σ., *Νέα Διεθνής Οικονομία*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2004.

-Mearsheimer J., *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων*, Εκδ. Ποιότητα, Αθήνα 2007(Β' έκδοση).

- Ντόκος Θ.- Τσάκωνας Π., *Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας: Οικοδομώντας το Ελληνικό Μοντέλο στον Εικοστό Πρώτο Αιώνα*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2005.
- Ρουμελιώτης Π., *Προς έναν πολυπολικό κόσμο*, Εκδ. Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 2009.
- Richards D., *Ιστορία της σύγχρονης Ευρώπης 1789-2000*, Εκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα, Αθήνα 2005.
- Σατλάνης Χ., *Σκιαγραφώντας και Αποκωδικοποιώντας τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου ως έννομη τάξη*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2007.
- Schelling T., *The Strategy of Conflict*, Harvard University Press, Boston 1980.
- Snyder J., *The Soviet Strategic Culture: Implications for Limited Nuclear Operations*, Rand Corporation, R-2154-AF, Santa Monica, California, September 1977.
- Sylvan D. and Majeski S., *U.S. Foreign Policy in Perspective: Clients, enemies and empire*, Routledge, London and New York 2009.
- Χατζηβασιλείου Ε., *Εισαγωγή στην ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου*, Εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2006(8^η έκδοση).
- Walt S., *Στρατηγικές αντίστασης στην ηγεμονία των Η.Π.Α*, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2007.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ:

Αυλωνίτης Γεώργιος Ι , «Μάρκετινγκ και ανταγωνιστικότητα», δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.aode.gr/articles/172-antagonistikotita> .

Anstey Chris, “China GDP Surpasses Japan, Capping Three- Decade Rise”, *Bloomberg Businessweek*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο :

<http://www.businessweek.com/news/2010-08-16/china-gdp-surpasses-japan-capping-three-decade-rise.html> , (16/8/2010)

“An Updated Look At The Economic Trilemma In China”, *Business Insider*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.businessinsider.com/trilemma-china-2011-4> , (24/4/2011).

“Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2010”, p. 42, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.defense.gov/pubs/pdfs/2010_CMPR_Final.pdf, (2010) και αναδημοσιευμένο στη δευτερογενή πηγή : <http://www.china-mike.com/facts-about-china/chinese-government-corruption-military/> .

Axe David, “Chinese Navy Drone Spotted”, *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/06/26/chinese-navy-drone-spotted/> , (26/6/2011).

Baodong Li (Statement at the Security Council Open Debate on Working Methods (22/4/2010), δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/zzhgg/t687010.htm>.

Bezlova Antoaneta, “China unlikely to veto Iraq war resolution”, *Asia Times Online*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.atimes.com/atimes/China/EC01Ad02.html> ,(1/3/2003).

Blumenthal Dan, Mazza Michael, Schmitt , Gary J., Schriver Randall and Stokes Mark, “Deter, Defend, Repel and Partner: A Defense Strategy For Taiwan”, *American Enterprise Institute*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.aei.org/docLib/20090803-Deter-Defend-Repel.pdf>, (July 2009).

Bosco David reports on the New World Order, “The vetoes that weren’t”, *Foreign Policy*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο : http://bosco.foreignpolicy.com/posts/2011/03/21/the_vetoes_that_werent , (21/3/2011).
Bristow Michael, “China presses G20 reform plans”, *BBC NEWS, Beijing*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7961106.stm> , (24/3/2009).

Browne Marjorie Ann , “The United Nations Security Council – Its Role in the Iraq Crisis: A Brief Overview”, *CRS Report for Congress*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.fas.org/man/crs/RS21323.pdf> , (18/3/2003).

Carter Ashton B. and Bulkeley Jennifer, “America’s Strategic Response to China’s Military Modernization”, *Harvard Asia Pacific Review*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.hcs.harvard.edu/~hapr/winter07_gov/carter.pdf .

“China — Certain Measures Affecting Electronic Payment Services”, *World Trade Organization, Dispute Settlement DS413*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds413_e.htm, (up-to-date at 24/2/2010).

“China — Certain Measures Granting Refunds, Reductions or Exemptions from Taxes and Other Payments”, *World Trade Organization, Dispute Settlement DS358*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds358_e.htm (up-to-date at 24/2/2010).

“China — Grants, Loans and Other Incentives”, *World Trade Organization, Dispute Settlement DS387*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds387_e.htm, (up-to-date at 24/2/2010).

“China’s Independent Foreign Policy of Peace”, *Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China*, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο : <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjdt/wjzc/t24881.htm> , posted (18/08/2003).

“China- Measures Affecting Financial Information Services and Foreign Financial Information Suppliers”, *World Trade Organization, Dispute Settlement DS373*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds373_e.htm (up-to-date at 24/2/2010).

“China’s Role in the World”, *International Relations and Security Network*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.isn.ethz.ch/isn/Current-Affairs/Podcasts/Detail/?fecvnodeid=118576&groupot593=40db1b50-7439-887d-706e-8ec00590bdb9&dom=1&fecvid=33&ots591=40db1b50-7439-887d-706e-8ec00590bdb9&lng=en&v33=118576&id=130364>.

“China supports UN playing more important role in international affairs : FM spokesman”, *Xinhua People’s Daily Online*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://english.peopledaily.com.cn/90001/90776/90883/7399712.html>, (3/6/2011).
“China-Value-Added Tax on Integrated Circuits”, *World Trade Organization, Dispute Settlement DS309* δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds309_e.htm (up-to-date at 24/2/2010).

Dickinson Rob, “Twenty-First Self Determination: Implications of the Kosovo Status Settlement for Tibet”, *Arizona Journal of International & Comparative Law*, Vol. 26, No. 3, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο : <http://www.ajicl.org/AJICL2009/Dickinson.pdf>, (2009).

Donnelly Thomas, Dur Philip and Krepinevich Jr Andrew F., “The Future of U.S. Military Power-Debating How to Address China, Iran and Others.”, *Foreign Affairs*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.foreignaffairs.com/articles/65507/thomas-donnelly-philip-dur-and-andrew-f-krepinevich-jr/the-future-of-us-military-power>, (November/December 2009).

Filho Haroldo Machado and Viola Eduardo, “China, India and Brazil: a Block or Individual Countries Making Efforts to Combat Climate Change?”, *IPSA*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.saopaulo2011.ipsa.org/sites/default/files/papers/paper-1337.pdf>, (16-19/2/2011).

Frederking Brian, “Constructing Collective Security in Kosovo”, *McKendree College*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο : http://www.class.uidaho.edu/martin_archives/Kosovo.htm.

Garret Geoffrey, “G-2 in G-20: China, the United States and the World after the Global Financial Crisis”, University of Sydney, *Global Policy* Volume 1, Issue 1, δημοσιευμένο

στο διαδικτυακό τόπο: http://www.astrid-online.it/Governo-de1/Studi--ric/Garret_Global-Policy-Journal_1_2010.pdf, (2010).

Heilmayr Robert ,Seligsohn Deborah ,Tan Xiaomei and Weischer Lutz, “China, the United States, and the Climate Change Challenge”, *World Resources Institute*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.wri.org/publication/china-united-states-climate-change-challenge>, (October 2009).

Ho Philip , “Can UN stop China from starting a war over the Spratly Islands dispute?”, *Malaysia Today*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://malaysia-today.net/mtcolumns/from-around-the-blogs/41021-can-un-stop-china-from-starting-a-war-over-the-spratly-islands-dispute->, (10/6/2011).

Holmes James R, “China Eyes Naval Track Record”, *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/03/28/china-eyes-naval-track-record/>, (28/3/2011).

Holmes James, “China’s Carrier: A New Lexington?”, *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/06/27/chinas-carrier-a-new-lexington/#more-632>, (27/6/2011).

Holmes James, “Is Bismarck China’s Man?”, *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/whats-next-china/is-bismarck-china%E2%80%99s-man/>, p.1-5.

Hughes Neil C. , “A Trade War with China?”, *Foreign Affairs*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.foreignaffairs.com/articles/60825/neil-c-hughes/a-trade-war-with-china>, (July/August 2005).

“Human Rights and Democracy”, *United States mission to the United Nations*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο : <http://www.usunnewyork.usmission.gov/issues/c31165.htm>.

Ikenberry G. John I, “The Rise of China and the Future of the West”, *Foreign Affairs*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.foreignaffairs.com/articles/63042/g-john-ikenberry/the-rise-of-china-and-the-future-of-the-west>, (January, February of 2008).

Jintao Hu Calls for Peace in Iraq, "China's Position on the US War in Iraq", δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/regionalhotspots/mideast/ylk/t537117.htm> , (26/3/2003).

Kaplan Robert , "How We Would Fight China", *The Peking Duck Website*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://pekingduck.org/archives/How%20We%20Would%20Fight%20China.pdf> ,(June 2005).

Karl David J., "U.S.-India Strategic Relations: Taking the Long View", *Foreign Policy Association*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://foreignpolicyblogs.com/2011/07/21/u-s-india-strategic-relations-taking-the-long-view/> , (21/7/2011).

Katsenelson Vitaliy, "China: Exactly Where Japan Was in 1980s?" *Seeking alpha*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://seekingalpha.com/article/157785-china-exactly-where-japan-was-in-the-1980s> , (23/8/2009).

Kessler Carol and Kreyling Sean, "Energy Security: The United States & China", *Center for Global Security*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://cgs.pnnl.gov/pdfs/EnergySecurity.pdf> , (March 2009).

Kimball Daryl, Crail Peter and Collina Tom, "Nuclear Weapons: Who Has What at a Glance", *Arms Control Association*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.armscontrol.org/factsheets/Nuclearweaponswhohaswhat> , (2010).

King Sean , "China of 2011 isn't the Japan of 1980s", *Japan Today*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.japantoday.com/category/commentary/view/china-of-2011-isn%E2%80%99t-the-japan-of-1980s> , (11/7/2011).

Kissinger Henry , "US, China must limit competition to prevent conflict", *Indian Express*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.indianexpress.com/news/us-china-must-limit-competition-to-prevent/738186/> , (16/1/2011).

“Kondratieff Wave - Economic Cycles, Deflationary Depression and Kondratieff Winter”, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:
<http://www.kondratieffwavecycle.com/kondratieff-wave/> .
Kuhn David Paul, “Libya: A U.S. War by Any Other Name?”, *Real Clear Politics*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:
http://www.realclearpolitics.com/articles/2011/03/23/libya_a_us_war_by_any_other_name_obama_gaddafi_qaddafi_109306.html, (23/3/2011).

Lamont James and Bokhari Fahran, “China and Pakistan: An alliance is built”, *The Financial Times*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:
<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/417a48c4-a34d-11e0-8d6d-00144feabdc0.html#axzz1TibfcxNZ> , (30/6/2011).

“Libya sanctions: China’s new role at the U.N”, *The Christian Science Monitor*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.csmonitor.com/Commentary/the-monitors-view/2011/0228/Libya-sanctions-China-s-new-role-at-the-UN> , (28/2/2011)
Mataconis Doug , “U.S. Pushing U.N. Security Council To Authorize Direct Intervention in Libya”, *OTB*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:
<http://www.outsidethebeltway.com/u-s-pushing-u-n-security-council-to-authorize-direct-intervention-in-libya/> , (17/3/2011).

McDonald Mark, “Crisis Status in South Korea After North Shells Island”, *The New York Times*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:
<http://www.nytimes.com/2010/11/24/world/asia/24korea.html> , (23/11/2010).

Mearsheimer John J., “Back to the Future: Instability in Europe after Cold War”, *Jstor*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://smp.fsv.cuni.cz/Mearsheimer.pdf> .
Πρωτογενής πηγή: *International Security by MIT Press*, Vol. 15, No. 1.(Summer 1990), pp, 5-56, stable URL: <http://www.jstor.org/pss/2538981> .

Medeiros Evan S., “The new security drama in East Asia: the responses of U.S. allies and security partners to China’s rise”, *The CBS Interactive Business Network*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο:
http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_62/ai_n42366729/?tag=mantle_skin%3Bcontent, p.1 (2009).

Miks Jason , “China and the Philippines” , *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/china-power/2011/07/07/china-and-the-philippines/>, (7/7/2011).

Milks Jason , “China Blasts Us on Debt Ceiling”, *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/china-power/2011/07/29/china-blasts-us-on-debt-ceiling/> , (July 2011).

Miller Center of Public Affairs University of Virginia , “Woodrow Wilson (1856-1924)”, *American President an online Reference Resource*, διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο : <http://millercenter.org/president/wilson/essays/biography/5>.

Moss Trefor, “The PLA’s Faulty Messaging”, *The Diplomat*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://the-diplomat.com/flashpoints-blog/2011/06/09/the-plas-fault-messaging/> , (9/6/2011).

Pant Harsh, “India’s Continuing Search for Strategic Autonomy”, *International Relations and Security Network*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.isn.ethz.ch/isn/Current-Affairs/ISN-Insights/Detail?lng=en&id=129264&contextid734=129264&contextid735=129261&tabid=129261> (18/5/2011).

“Peace and Security”, *United States mission to the United Nations* , δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο : <http://www.usunnewyork.usmission.gov/issues/c31170.htm> .

“Philippines protests China’s Spratly claim at UN”, *Inquirer Global Nation* , Filed Under: Foreign affairs & international relations, Protest, Conflicts (general), Spratlys, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://globalnation.inquirer.net/news/breakingnews/view/20110414-331090/Philippines-protests-Chinas-Spratly-claim-at-UN> (πρώτη δημοσίευση : 14/4/2011).

Qinfeng Jan, “China and TRIPS: Diversification of Intellectual Property Laws after Harmonization”, *City University of Hong Kong*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://lbms03.cityu.edu.hk/theses/ftt/phd-slw-b2218062xf.pdf> .

Rosecrance Richard, “Long Cycle Theory and International Relations”, *Cambridge University Press*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: https://umdrive.memphis.edu/rblanton/public/POLS_7508_Fall_2009/rosecrance_long_cycle_theory.pdf . Πρωτογενής πηγή: *International Organization*, Vol. 41, No. 2, (Spring 1987), pp. 283-301, Published by *MIT Press*, stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2706663> .

Saalmann Lora, "China & the U.S. Nuclear Posture Review", *The Carnegie Papers: Center for Global Policy*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: www.CarnegieEndowment.org/pubs, (February 2011).

Scissors Derek, "The Coming U.S.-China Trade Conflict", *The Heritage Foundation-Leadership For America*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.heritage.org/research/reports/2008/12/the-coming-us-china-trade-conflict>, (12/12/2008).

"Taiwan and the United Nations", *New Taiwan-Ilba Formosa*, (* a campaign for Taiwan to enter the United Nations), δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.taiwandc.org/un-2001.htm> (2001).

"The World Bank Working for a World Free of Poverty", *Countries and Economies*, (* by country) δημοσιευμένα στο διαδικτυακό τόπο: <http://data.worldbank.org/country> (2009).

"U.N Reform", *United States mission to the United Nations*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο : <http://www.usunnewyork.usmission.gov/issues/c31164.htm>
"US-China Trade Statistics and China's World Trade Statistics", *The US-China Business Council*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.uschina.org/statistics/tradetable.html> (Table 1), (1996-2011).

United Nations Security Council SP/V 6483rd meeting, Wednesday, 16 February 2011, 3:20 p.m, New York, τα πρακτικά της συζήτησης που έλαβε χώρα είναι δημοσιευμένα στο διαδικτυακό τόπο : <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Kos%20SPV%206483.pdf>.

"United States on Tibet", *Free Tibet*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.freetibet.org/about/united-states-tibet>.

"US Library of Congress Fighting Forces (Barron's)", *Central Intelligence Agency*, αναδημοσιευμένες στους διαδικτυακούς τόπους: http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=United-States-of-America και: http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=China, (Last Update 1/7/2011 και 30/6/2011 αντίστοιχα).

Walker Andrew, “G20 to tackle US-China currency concerns”, *BBC NEWS Business*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.bbc.co.uk/news/business-11739748> , (12/11/2010).

Wang Xiaotian, “China continues to cut US debt holdings”, *China Daily*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://siteground243.com/~hram155/2011/05/10/the-chinese-are-doing-the-delicate-job-of-cutting-bond-holdings-while-trying-not-to-cause-an-international-stampede-from-the-dollar/>.

Watson Bruce , “Will China Use Its U.S. Bond Holdings as a Weapon?”, *Daily Finance*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.dailyfinance.com/2010/02/28/will-china-weaponize-u-s-debt-after-arms-sale-to-taiwan/> , (28/2/2010).

“What Happens to China’s U.S Bond Holdings if the Yuan Appreciates?”, *GFT*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://forex.gftforex.com/public/item/264365>, (10/2/2011).

“Who’s winning the clean energy race? Growth, Competition and Opportunity in the World’s Largest Economies”, *The Pew Charitable Trusts*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.pewtrusts.org/uploadedFiles/wwwpewtrustsorg/Reports/Global_warming/G-20%20Report.pdf , (2010).

“World War II in the USA”, *World War II History Info*, διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.worldwariihistory.info/in/USA.html> .

Yishan Zhang, (Head of Chinese Delegation and Deputy Permanent Representative of China to the UN)-At High-level Segment of 2005 ECOSOC Substantive Meeting, “Permanent Mission of the People’s of Republic of China to the UN”, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/economicdevelopment/t201991.htm> ,(2005/07/01).

Zhang Yuwei and Zhong Nan, “China ups holdings of US debt in April”, *China Daily*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.chinadaily.com.cn/business/2011-06/17/content_12721204.htm, (17/6/2011).

Zhimin Chen, "Nationalism, Internationalism and Chinese Foreign Policy", *Journal of Contemporary China*, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.irchina.org/en/pdf/czm2.pdf>, (14/2/2005).

Zhoudong Shangguan, "China sells more US T-bonds", *China Daily*, δημοσιευμένο στο διαδικτυακό τόπο: http://www.chinadaily.com.cn/business/2007-06/19/content_897708.htm, (19/6/2007).

